

Medverkande

Beställare:	Färgelanda kommun
Konsult:	WSP Samhällsbyggnad, Karlstad
Uppdragsansvarig:	Björn Johansson, 010-722 57 72, bjorn.johansson@wspgroup.se Åsa Lundgren, 010-722 57 64, asa.lundgren@wspgroup.se
Handläggare miljö:	Annika Granath, 010-722 57 30, annika.granath@wspgroup.se
Handläggare GIS:	Cecilia Flygare, 010-722 57 39, cecilia.flygare@wspgroup.se
Foton:	WSP Samhällsbyggnad / Färgelanda kommun (samt Maria Olsson, Bengt-Åke Johansson, Ateljé Claes, Pixaby)
Allmänt kartmaterial:	© GSD Fastighetskartan, Lantmäteriet 2010
Uppdragsnr:	10171975

Innehållsförteckning

Läsanvisning.....	4
1. DÄRFÖR GÖR VI EN NY ÖVERSIKTSPLAN	5
Syfte, funktion och innehåll.....	6
Processen, organisation och tidplan.....	7
2. VAD GÄLLER IDAG? VILKA FRAMTIDA BEHOV SKALL TILLGODOSES?	9
Kommunen idag	10
Regionala sammanhang	11
Historia	11
Visioner och mål.....	11
Regionala mål	11
Kommunala målsättningar.....	11
Gällande planer	11
Områden med skydd enligt MB.....	12
Riksintressen.....	14
Naturresevat.....	16
Hållbar utveckling.....	16
Klimatförändringen	18
Miljö kvalitetsnormer.....	19
Planeringsförutsättningar och strategier.....	22
Befolkning och bostäder.....	22
Näringsliv och sysselsättning	23
Service	23
Infrastruktur (kommunikationer, teknisk försörjning).....	26
Vindbruk	29
Hälsa och säkerhet.....	29
Areella näringar	33
Natur och naturvård	34
Vattenfrågor.....	37
Fritid och friluftsliv.....	40
Kulturmiljö och kulturmiljövård.....	43
Mellankommunala frågor	46
Kroppefjäll	46
Sågebackens skjutfält	46
Kommunikationer/kollektivtrafik.....	46
Vatten och avlopp	46
Motorstadion.....	46
Vindbruk	46
Frändefors/Björlanda flygplats.....	46
3. MARK- OCH VATTENANVÄNDNING. SÅ HÄR VILL VI ATT KOMMUNEN UTVECKLAS	47
Framtida användning av mark och vatten.....	48
Regler och rekommendationer	48
Markanvändning och bebyggelseutveckling.....	56
Ellenö	56
Färgelanda	62
Högsäter	70
Rådanefors	76
Stigen	80
Ödeborg	85
Riktlinjer för hantering av bygglov utanför planlagt område	91
Genomförande.....	92
4. MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING (MKB).....	93

BILAGOR

Utställningsutlåtande, mars 2014

Länsstyrelsens granskningsyttrande

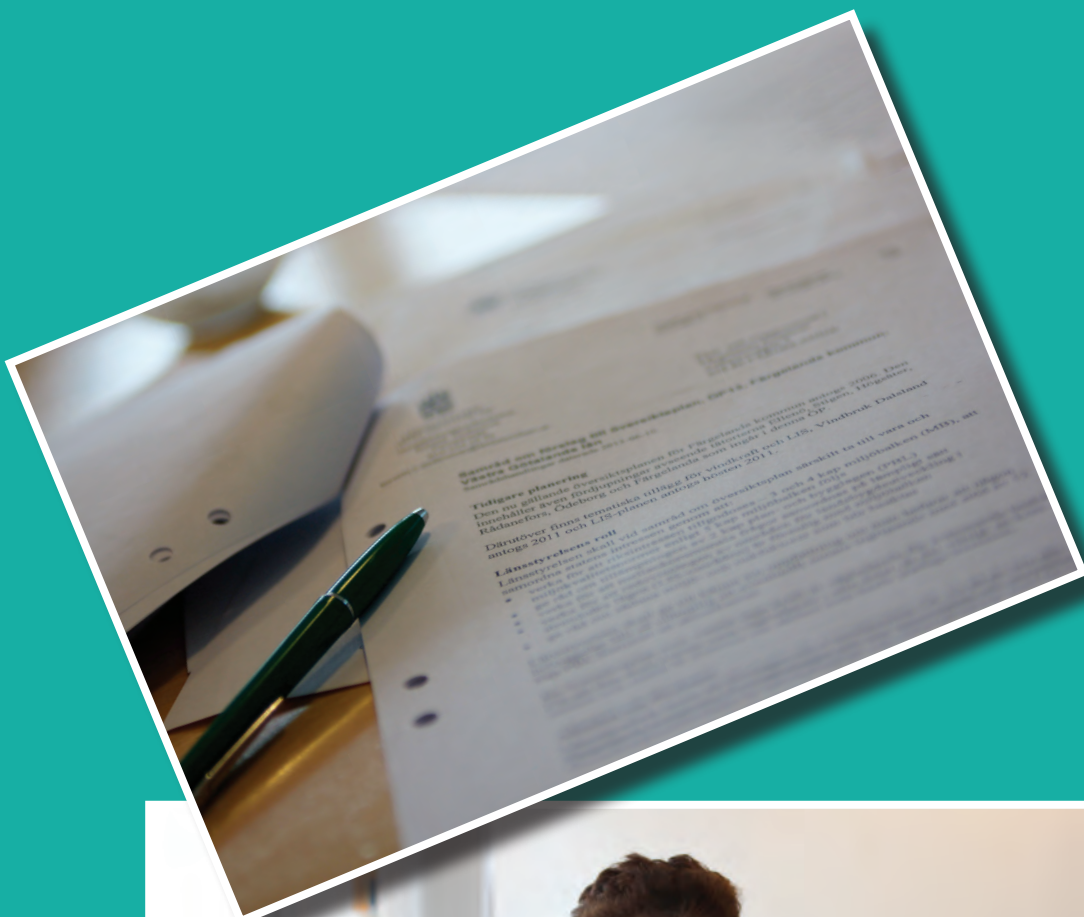
Läsanvisningar

I detta dokument redovisas bakgrund och syfte med arbetet, planeringsförutsättningarna och förslag till framtida användning av mark- och vattenområden samt hur kommunen avser tillgodose de riksintressen som finns. Vidare redovisas skälen till planens utformning och de åtgärder som kommunen avser vidta för att följa upp planen. Slutligen ingår en MKB, en beskrivning av miljökonsekvenserna.

Följande förkortningar används i texten:

FÖP = fördjupad översiktsplan
LIS = Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
PBL = Plan- och bygglagen
MB = Miljöbalken
MKB = miljökonsekvensbeskrivning
ÖP = översiktsplan (kommunomfattande)

1. DÄRFÖR GÖR VI EN NY ÖVERSIKTSPLAN

Serviceberedningens ordförande Elisabeth Örn

Syfte, funktion och innehåll

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Syftet med planen är att ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas på lång sikt och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Innehållet regleras av Plan- och bygglagen (PBL) och Miljöbalken och av översiktsplanen ska framgå:

- Grunddragen ifråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden
- Kommunens syn på hur den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras
- Hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer
- Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen
- Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (för Färgelandas del har detta redan redovisats i en särskild LIS-plan, som antogs hösten 2011).

Såväl visioner som restriktioner i fråga om markanvändningen skall redovisas. Översiktsplanen är inte bindande, men starkt vägledande då den ligger till grund för kommunala beslut i olika frågor som detaljplaner och bygglov och även används av andra som fattar beslut om åtgärder i den fysiska miljön.

Tidshorisonten för denna ÖP är år 2030. Enligt PBL 3:27 skall översiktsplanen aktualiseras minst en gång per mandatperiod.

Gällande ÖP för kommunen antogs 2006. Den innehåller även fördjupningar avseende tätorterna Ellenö, Färgelanda, Högsäter, Rådanefors, Stigen och Ödeborg. Planen utarbetades av en kommunal arbetsgrupp som biträdades av Rådhuset Arkitekter AB. Relevanta delar av gällande ÖP har inarbetats i detta planförslag.

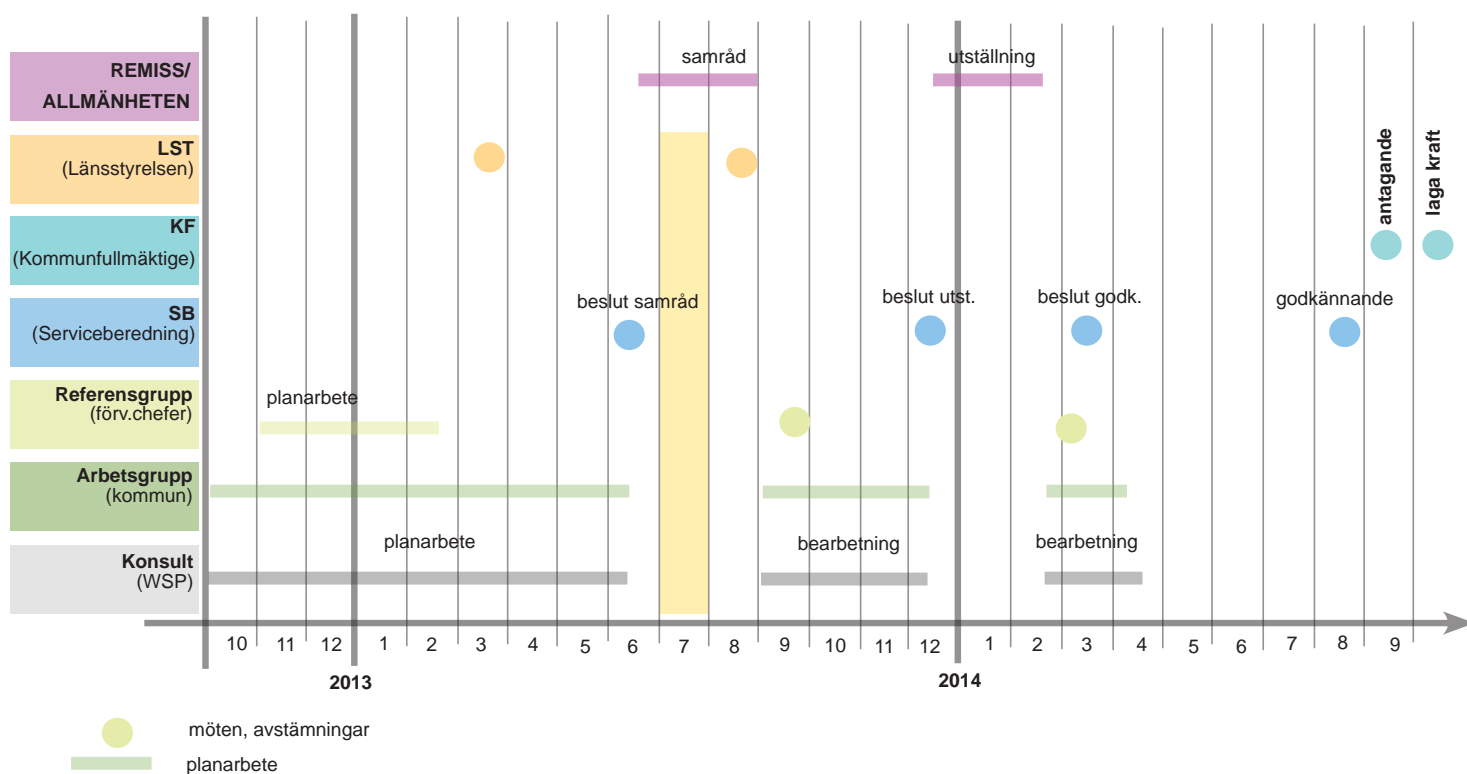
När föreliggande förslag till ÖP antagits och vunnit laga kraft ersätter den ÖP från 2006.

Processen, organisation och tidplan

Planeringsprocessen och arbetet med översiktsplanen leds av en arbetsgrupp bestående av Jan Myrén, samhällsbyggnadschef och Barbro Berggren, planin-
genjör. Vid sin sida har de en referensgrupp som utgörs av kommunala förvalt-
ningschefer. Serviceberedningen är politisk styrgrupp för arbetet. Som konsult
har kommunen anlitat WSP Samhällsbyggnad i Karlstad genom Björn Johans-
son, Åsa Lundgren och Sara Nordmark.

Under ett par inledande möten hösten 2012 har frågeställningar, utgångspunk-
ter och inriktning diskuterats i arbetsgruppen. Underlagsmaterial och allmänna
planeringsförutsättningar har sammanställts och informationskvällar/work-
shops för allmänheten har hållits i januari och februari 2013 i Färgelanda, Hög-
säter, Ellenö och Järbo. Till mötet i Ellenö inbjöds även näringslivet genom
Mötesplats Färgelanda. Samtidigt har via kommunens hemsida en enkät bland
medborgarna genomförts. Med utgångspunkt i detta utarbetades sedan en sam-
rådshandling, som under juli och augusti 2013 varit föremål för samråd och
remiss. Efter upprättande av samrådsredogörelse bearbetades planförslaget och
ställdes ut under tiden december 2013 - februari 2014. Inkomna synpunkter un-
der utställningen sammanställdes i ett utlåtande och planförslaget justerades till
föreliggande antagandehandling. Organisationen, planprocessen och tidplanen
redovisas i diagrammet nedan:

Planprocessen för ÖP14.

**2. VAD GÄLLER IDAG?
VILKA FRAMTIDA BEHOV SKALL TILLGODOSES?**

Kommunen idag

Färgelanda kommun tillhör Västra Götalands län och ligger i landskapet Dalslands sydvästra del. Kommunen är cirka 590 km² stor (landareal) och befolkningmängden uppgick vid årsskiftet 2013/2014 till 6 520 personer. I medeltal innebär det ungefär 11 invånare per km², men befolkning och bostäder är i första hand koncentrerade till centralorten Färgelanda, de mindre orterna Ödeborg, Stigen och Högsäter, samt Ellenö och Rådanefors. En relativt stor andel av befolkningen är också bosatta på landsbygden. Förutom industri och offentlig service som vård och omsorg, sysselsätter jord- och skogsbruk många förvärvsarbetande i kommunen och är för kommunen viktiga näringar.

Den förvärvsarbetande dagbefolkningen uppgick 2012 till 2 205 personer, varav 541 personer av dessa var bosatta utanför kommunen. Motsvarande siffror för nattbefolkning var 3 097 personer, varav 1 433, dvs närmare hälften, pendlar till arbetsplatser utanför kommunen.

Kommunen kännetecknas av jordbruksbygd längs Valboåns dalgång, skog i väster och Kroppefjälls bergsmassiv i öster. Över hälften av kommunens yta består av skogslandskap med sjöar. Resten består av jordbruksmark med både stora sammanhängande arealer och små partier odlingsmark mellan skogar och myrar.

Kommunens landskap, dess flora och fauna beskrivs detaljerat i naturvårdsprogrammet som utarbetas parallellt med denna ÖP.

Färgelanda utgör idag en glesbygds kommun, gränsande till både Bohuslän och Västergötland. Kommunen genomkorsas i nord-sydlig riktning av länsväg 172 från Värmland genom Dalsland ner till Uddevalla. Åt öster finns vägförbindelser via länsväg 173 mot Vänersborg-Trollhättan. Vagnätet berörs således av mycket trafik: kollektiv, privat och godstransporter, som passerar genom kommunen till/från andra delar av länet. Arbetspendlingen, framför allt mot Uddevalla, men även mot Vänersborg, är relativt omfattande.

Regionala sammanhang

Färgelanda ingår i kommunalförbundet Fyrbodalen, som omfattar ytterligare 13 kommuner från den nordvästra delen av Västra Götalands län. Bland de gemensamma frågor som Fyrbodalen arbetar med märks näringsliv och infrastruktur.

Vidare medverkar Färgelanda i samarbetsorganet "Leader Dalsland och Årjäng" som även omfattar kommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Mellerud, Åmål och delar av Vänersborgs kommun. Insatsområdena är livskvalitet, infrastruktur, besöksnäring och entreprenörskap.

Färgelanda ingår vidare i Gullmarns Vattenråd, som är en samverkansgrupp för vattenfrågor inom Gullmarns avrinningsområde (där Valboån ingår) och i nätverket Hållbar Utveckling Väst tillsammans med ett flertal kommuner i länet.

Historia

Denna del av Dalsland har varit befolkad sedan äldre stenålder (9000 – 7000 f Kr). Från bronsåldern och järnåldern, när människorna började bli bofasta och bruka jorden, finns många fyndplatser i kommunen. Valbodalen har sedan dess varit en utpräglad jordbruksbygd. Efter viss järnhantering som påbörjades redan på 1600-talet inleddes en mer omfattande industrietablering vid slutet av 1800-talet, främst i Stigen, Ödeborg och Färgelanda. Kommunen i dess nuvarande form bildades 1974 genom sammanslagning av Högsäters, Ödeborgs, Valbo Ryrs och Färgelanda kommuner.

Kommunens historia beskrivs och illustreras i boken "Färgelanda – en kulturhistorisk översikt", utgiven av kommunen 2004.

Visioner och mål

Regionala mål

'Vision Västra Götaland – Det goda livet' antogs av regionförbundet 2005.

Kommunala målsättningar

I verksamhetsplanen 2013-2015 uttrycks visionen "Färgelanda – en attraktiv kommun att bo och leva i", som konkretiseras i 7 övergripande mål:

- Boendeutveckling i hela kommunen
- Färgelanda – en företagervänlig kommun
- Utvecklande skola
- Omsorg med valfrihet och värdighet
- Färgelanda – en miljökommun
- Demokrati och delaktighet
- Ekonomi i balans

Dessa målsättningar är sedan nedbrutna i delmål för olika verksamheter, se närmare i verksamhetsplanen.

Gällande planer

Gällande ÖP för Färgelanda kommun antogs 2006. Föreliggande planförslag baseras på denna och innebär en omarbetning och aktualisering av de avsnitt som av olika skäl blivit inaktuella. Delstudier av tätorterna Färgelanda, Högsäter, Stigen, Ödeborg, Ellenö och Rådanefors som ingick i ÖP06 ingår på liknande sätt i denna ÖP.

När föreliggande förslag till ÖP antagits och vunnit laga kraft ersätter den ÖP från 2006.

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära områden utpekades i en särskild LIS-plan, som antogs av kommunen 2011. Denna gäller fortsättningsvis parallellt med denna ÖP.

Detaljplaner av varierande ålder gäller för delar av Färgelanda, Högsäter, Stigen, Rådanefors, Ellenö och Ödeborg.

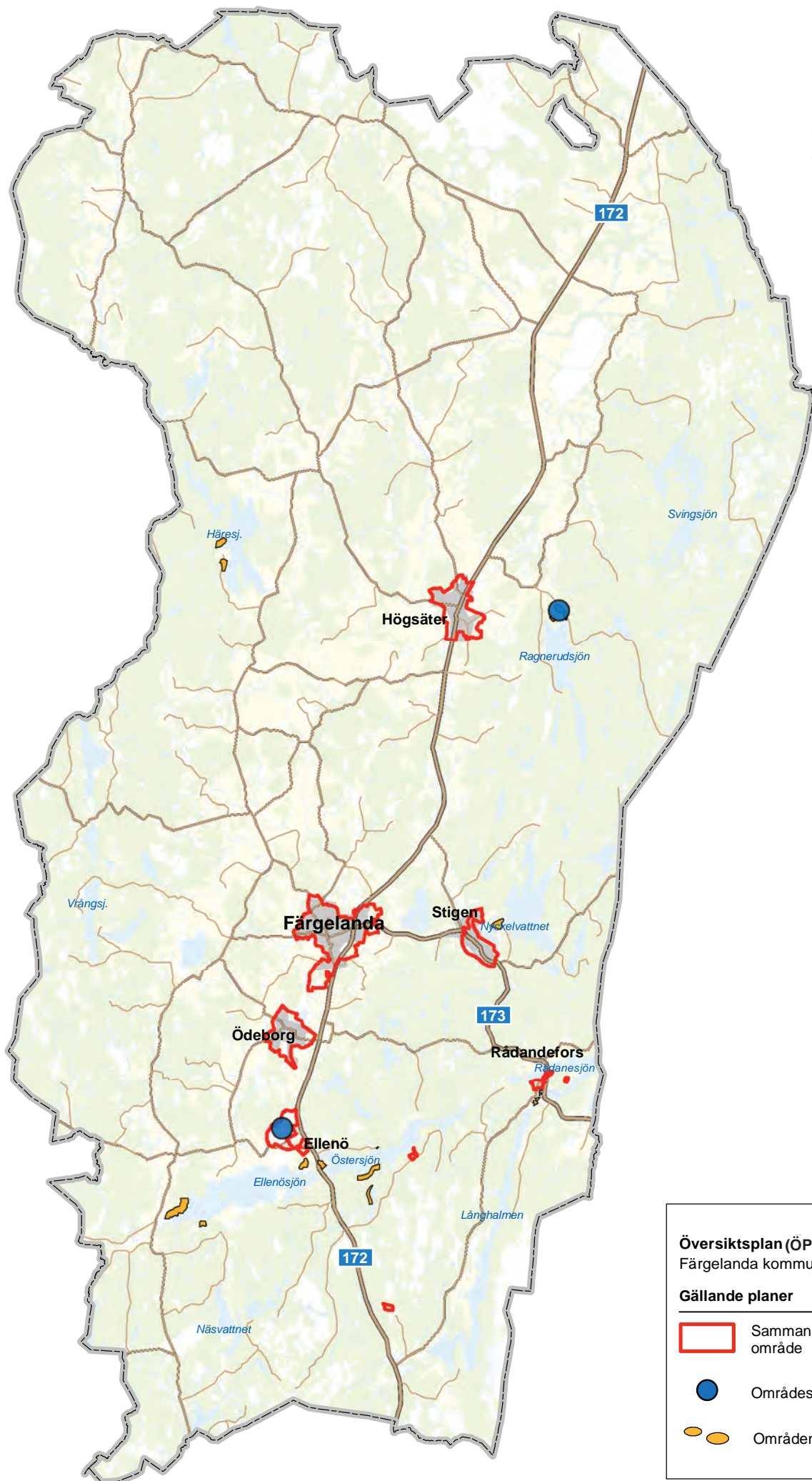
Områdesbestämmelser finns endast för Ragneruds campingplats och Ellenö golfbana.

Övrigt planeringsunderlag (både gällande och under framtagande) som använts i arbetet är:

- Kommunens kulturmiljöprogram (antaget av kommunfullmäktige 2006)
- Vindbruk Dalsland, en gemensam vindbruksplan för kommunerna Färgelanda, Bengtsfors, Dals-Ed, Mellerud och Åmål, som antogs 2011
- Naturvårdsprogram för Färgelanda kommun, samrådshandling juli 2013
- "VA-översikt Färgelanda", upprättad i mars 2013
- Klimatstrategi och energiplan, antagen av kommunen i december 2008
- Boken "Färgelanda – en kulturhistorisk översikt", utgiven av kommunen. 2004
- "Analys av stora opåverkade områden", utgiven av Länsstyrelsen 1998.
- Materialförsörjningsplan för Dalsland, Länsstyrelsen Västra Götaland, rapport 1999:18.

0 1 2 4 km
Skala 1:150 000 (A4)

Översiktsplan (ÖP 2014)

Färgelanda kommun, Västra Götalands län

Gällande planer

- Sammanslaget detaljplanelagt område
- Områdesbestämmelser
- Områden enligt LIS- plan

Områden med skydd enligt MB

Områden som rymmer så speciella värden eller har så speciella förutsättningar att de bedömts vara betydelsefulla för riket i sin helhet kan klassas som område av riksintresse enligt miljöbalken (MB 3 och 4 kap.). I ett område av riksintresse får områdets värde eller betydelse inte påtagligt skadas av annan tillståndspliktig verksamhet. Området skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden. Kärnvärdena i respektive område redovisas kortfattat nedan. Utförligare beskrivningar återfinns hos Länsstyrelsen.

Pågående översyn av riksintressen kan innebära att Kroppefjäll utpekats som riksintresse även för det rörliga friluftslivet enligt MB 3:6.

Inom kommunen finns 'Stora opåverkade områden' (MB 3:2, se kartan) och där de finns sammanfaller de i stort sett med områdena av riksintresse för naturvården. Naturreservat och Natura 2000-områden skyddas av reservatsbestämmelser respektive bevarandeplaner och föreskrifter i MB.

Riksintressen

Färgelanda kommun berörs av följande riksintressen:

Naturvård enligt MB 3:6

- 1. Kroppefjäll med Teåkersälven och Stora Halängen;* vildmark med naturskogskaraktär och myrmarker med rikt växt- och djurliv. Sprickdalslandskap med omväxlande berggrund, strandhak och klappervallar. Även naturreservat och Natura 2000.
- 2. Tronemosse, Klockaremossekomplexet med flera;* ett stort våtmarksområde med en mångfald våtmarkstyper. Även Natura 2000.
- 3. Öjemossen;* högmossar med varierande vegetation och rikt fågelliv, parti gammal skog. Även naturreservat och Natura 2000.
- 4. Ödskölts moar;* isälvsdelta med randmorän och isälvssandur med orörda strömrännor.

Kulturmiljövård enligt MB 3:6

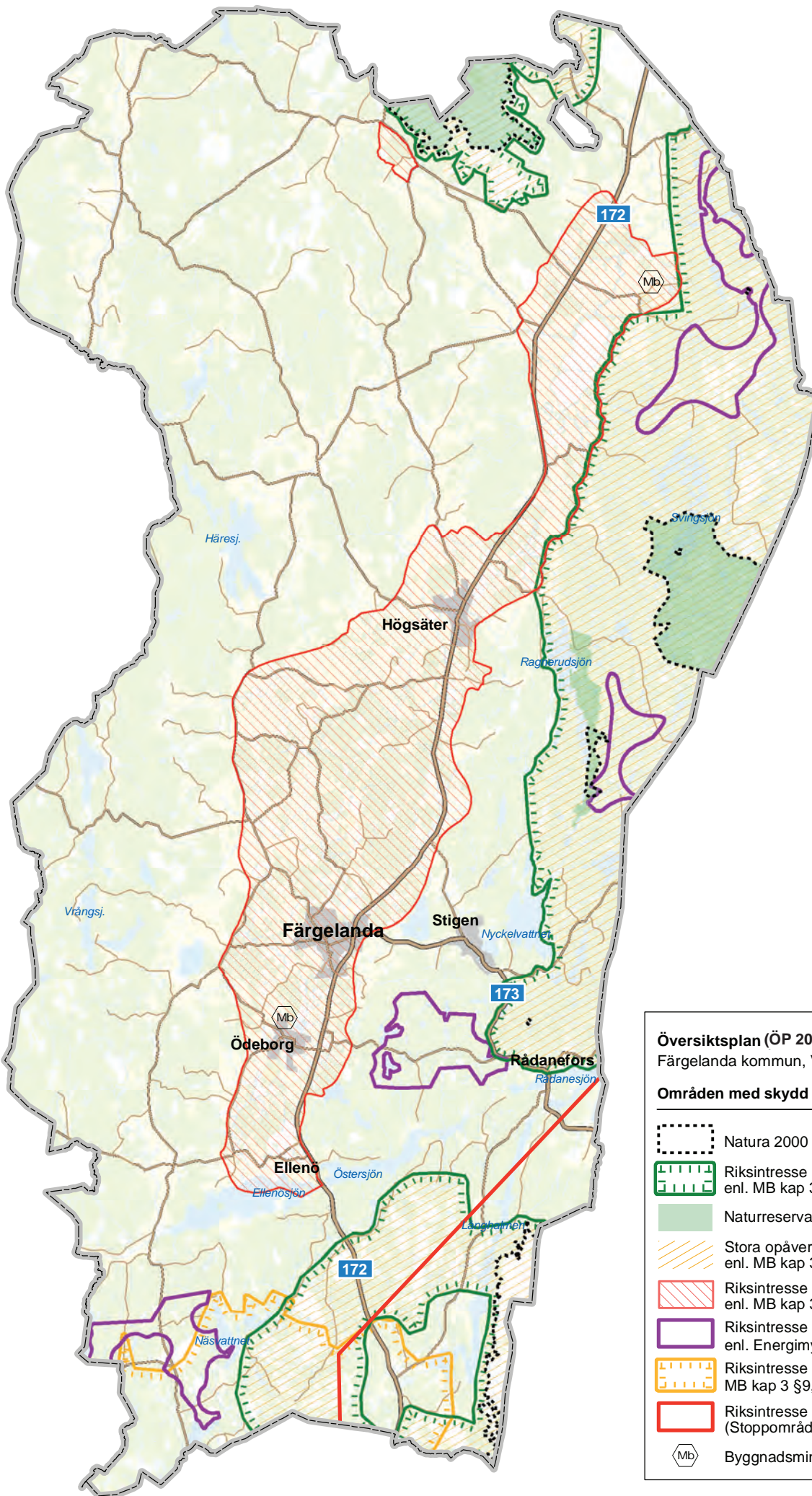
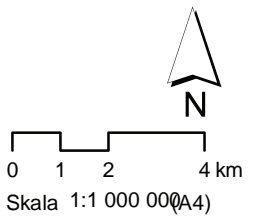
- 5. Valbodalen;* dalgång längs Valboån som brukats kontinuerligt sedan stenåldern, ensamgårdar och småbyar i karakteristiska lägen, fornlämningsmiljöer.
- 6. Råggärd;* sockencentrum och fornlämningsmiljö.

Totalförsvaret enligt MB 3:9

- 7. Bullerområde kring Sågebackens skjutfält.* Själva skjutfältet ligger i Uddevalla kommun, men omgivningspåverkan berör även Färgelanda. Området har bekräftats genom nytt beslut av försvarsmakten i september 2013. Från Sätenäs flygflottilj sträcker sig ett stoppområde för höga objekt in i Färgelanda kommun. Vidare finns ett generellt krav på samråd vid uppförande av höga objekt. Se under "regler och rekommendationer".

Vindbruk enligt MB 3:8

Energimyndigheten har i beslut 2013-12-16 utpekat fyra områden i kommunen av riksintresse för vindbruk. De berör naturvårdsintressen och sammanfaller endast i liten utsträckning med områdena i Dalslandskommunernas gemensamma plan "Vindbruk Dalsland" och kommunen har i sitt remissvar hösten 2013 hållit fast vid denna plan. Energimyndighetens förslag redovisas på kartan sidan 15.

Översiktsplan (ÖP 2014)

Färgelanda kommun, Västra Götalands län

Områden med skydd enl. MB / Riksintressen

- Natura 2000 enl. MB kap 4 §8
- Riksintresse naturvård enl. MB kap 3 §6
- Naturresevat
- Stora opåverkade områden enl. MB kap 3 §2
- Riksintresse kulturmiljövård enl. MB kap 3 §6
- Riksintresse för vindbruk enl. Energimyndigheten 2013
- Riksintresse totalförsvaret enl. MB kap 3 §9, influensområde
- Riksintresse totalförsvaret enl. MB 3:9 (Stoppområde Sätenäs flygflottilj)
- Byggnadsminne enl. KML kap 3

Natura 2000 enligt MB 4:8

Natura 2000 innebär ett skydd jämförbart med naturreservat och baseras på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet, och riksdagsbeslut. I kommunen finns följande Natura 2000-områden:

- *Öjemossen*; se riksintressen ovan
 - *Kroppefjäll*; se riksintressen ovan
 - *Trone mosse*; se riksintressen ovan
8. *Gålsjön*; ädellövskog i branter, klippvegetation, gran- resp ekskog
9. *Skitne Väner*; kalkkärr med gotlandsag
10. *Runnsäter*; kalkkärr med gotlandsag.

Naturreservat

Följande naturreservat finns i kommunen:

- *Kroppefjäll*; se riksintressen ovan
 - *Öjemossen*; se riksintressen ovan
11. *Ragnerudssjöns branter*; kalkpåverkad orörd skog i kraftiga branter med rikt växt- och djurliv.

Byggnadsminnen

Kommunen har två byggnadsminnen enligt Kulturmiljölagen (KML) kap 3:

12. *Fornsalen i Ödeborg*
13. *Vinnsäters hembygdsgård.*

Hållbar utveckling

Västra Götalandregionens vision ”Det goda livet” sammanfattar inriktningen mot hållbar utveckling på ett bra sätt:

”Ett hållbart samhälle ska tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers behov. Alla beslut ska utformas på ett sätt som beaktar ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser i ett långre tidsperspektiv.”

Begreppet Hållbar utveckling omfattar tre dimensioner, den ekonomiska, den sociala och den ekologiska. Utgångspunkten är också att ett samspel sker mellan dessa tre på så sätt att ekonomiskt hållbar tillväxt krävs för att uppnå hälsa och social hållbarhet, men samtidigt är hälsa och social hållbarhet också en förutsättning för att nå tillväxt. Ekologisk hållbarhet är en förutsättning för vår överlevnad, social hållbarhet handlar till exempel om hur ett bra vardagsliv kan skapas. Mellan de tre dimensionerna råder komplexa samband som behöver beaktas i sin helhet. Faktorer som påverkar den ekonomiska dimensionen märks ofta relativt snabbt, de sociala effekterna tar något längre tid och de miljörelaterade förändringarna kan pågå långsamt under lång tid, ibland flera generationer framåt. En god samhällsekonomi är ytterligare en av förutsättningarna för en hållbar samhällsutveckling. Utgångspunkterna för en god samhällsekonomi är till exempel en hög sysselsättning, regional balans, rättvis och jämn fördelning av levnadsstandarder och ekonomisk tillväxt. Förhållandet kan illustreras med figuren intill. Hållbar utveckling uppnås bara om alla tre hållbarhetskriterierna uppfyllts. Att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle ställer höga krav på den kommunala organisationen, och nära samarbeten med andra aktörer. En hållbar utveckling ställer krav på en långsiktig planering och på ett tydligt resursperspektiv; av såväl mänskliga som av naturtillgångar.

Målsättningen om en levande landsbygd, inklusive de mindre serviceorterna, kan genom etablering av boende och verksamheter innebära en ökad biltrafik. Samtidigt förbättras underlaget för lokala servicefunktioner och förutsättningarna för kvarboende ökar. En förbättrad kollektivtrafik och ett ökat nyttjande av den befintliga, till exempel Närtrafiken, kan minska bilberoendet.

Etablering av nya verksamheter för turism och fritid, till exempel i LIS-områden, ökar kommunens attraktivitet och ger fler människor möjlighet att ta del av kommunens goda tillgång till natur- och rekreationsvärden. Även här kan en ökad biltrafik bli följden, vilket får vägas mot ekonomiska och sociala aspekter, till exempel i form av goda livsbetingelser. En levande landsbygd innebär att servicefunktioner kan upprätthållas även utanför tätorterna och att landskapet fortsatt kan hållas öppet. Genom förbättrad kollektivtrafik och utbyggt bredband underlättas kommunikationerna.

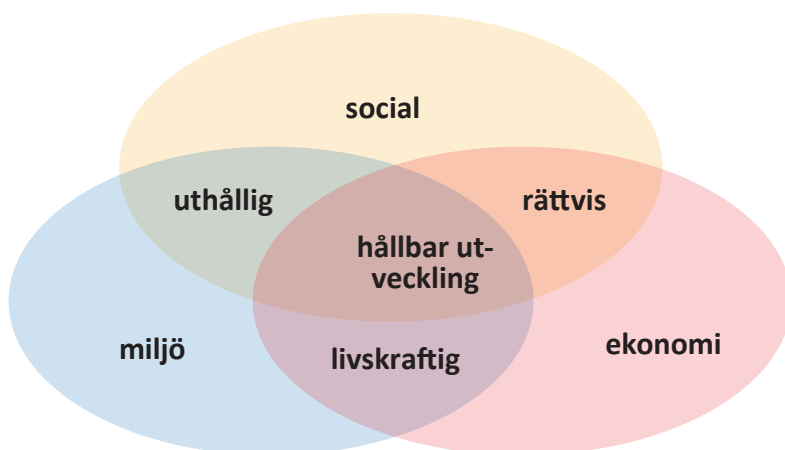
Kommunen antog 2008 en Klimatstrategi och energiplan, som inriktas på en fossilfri och effektiv energianvändning och miljövänlig energiproduktion. Kommunen har även infört miljöstyrning i samtliga egna verksamheter.

All samhällsplanering ska genomsyras av hållbarhet och omsorg om vad vi lämnar efter oss till kommande generationer. Detta beskrivs i arbetet med de svenska miljömålen, där det övergripande målet benämns Generationsmålet och är ett inriktningsmål för den svenska miljöpolitiken.

Generationsmålet formuleras: *Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.*

Miljöpolitiken ska fokusera på att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

Klimatförändringen

Klimatet har förändrats under den senaste tiden och det beror delvis på att koldioxid och andra ”växthusgaser” släpps ut i atmosfären från människans olika verksamheter. Förväntade klimatförändringar på grund av växthuseffekten kan på sikt innebära mer regn (även mer kraftiga regn) och stigande vattennivåer. SMHI har gjort studier som visar på ett nederbörden för västra Sverige i större utsträckning förväntas falla som regn istället för som snö. Klimatscenarier för Sverige visar att väderrelaterade händelser som exempelvis översvämningar kommer att öka under den kommande hundraårsperioden. Erosion längs vattendrag och sjöar runt om i kommunen kan komma att öka som en följd av den ökade nederbörden. Den ökade nederbörden kan även komma att bidra till en ökad benägenhet för ras och skred

Färgelanda kommun står inför förändringar på grund av den pågående klimatförändringen vilket måste tas i beaktning vid all kommande kommunal planering.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel i miljölagstiftningen gällande kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt. De används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem. De beskrivs närmare i miljöbalkens femte kapitel. En miljökvalitetsnorm kan till exempel gälla högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten. Miljökvalitetsnormer kan införas för hela landet eller för ett geografiskt område, till exempel ett län eller en kommun. Utgångspunkten för en norm är kunskaper om vad människan och naturen tål. Normerna kan även ses som styrmedel för att på sikt nå de nationella miljömålen. De flesta av miljökvalitetsnormerna baseras på krav i olika direktiv inom EU. För närvarande finns det miljökvalitetsnormer för:

- olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2010:477)
- olika parametrar i vattenförekomster (SFS 2004:660)
- olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001:554)
- omgivningsbuller (SFS 2004:675)
- havsmiljön (SFS 2008:56).

För Färgelanda kommun är miljökvalitetsnormerna för luft, buller och vattenförekomster aktuella i översiktsplanarbetet. Här nedan beskrivs dessa lite mer.

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

I miljöbalkens 5:e kapitel och i förordningen (2001:527) om miljökvalitetsnormer för utomhusluft regleras tillåtna halter i utomhusluft för ett antal ämnen. Överskridande av normers nivåer för utomhusluft är generellt lokala och beror främst på höga trafikflöden eller tät vedeldning.

I kommunen finns inga områden med kända problem avseende miljökvalitetsnormerna för utomhusluft. Färgelanda kommun ingår i "Luftvårdsförbundet för Västra Sverige" (Luft i Väst). Mätningar och beräkningar av kväveoxidhalter, mätningar av halter av ozon, partiklar, polycykliska kolväten (PAH) och lättflyktiga organiska ämnen (VOC) visar alla låga eller mycket låga värden i kommunen. De ligger alla klart under miljökvalitetsnormernas värden.

Miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller

Miljökvalitetsnormen för buller är en så kallad målsättningsnorm som innebär att det finns en skyldighet att genom att kartlägga buller och upprätta åtgärdsprogram sträva efter att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Kartläggningen av buller i Sverige har skett i olika faser med början i de folkrikaste kommunerna och vid de högst trafikerade vägarna och järnvägarna. Färgelanda kommun har hittills inte omfattats av detta kartläggningskrav. Vid all planering ska dock hänsyn tas till gällande riktvärden för buller (exempelvis Naturvårdsverkets riktvärden).

Miljökvalitetsnormer för vattenförekomster

Miljökvalitetsnormer för vatten används för att ange krav på vattnets kvalitet i flera olika avseenden. Bestämmelser om kvalitet och status på yt- och grundvatten finns i Vattenförvaltningsförordningen (SFS 2004:660). Vattenkvaliteten bedöms utifrån en mängd olika kvalitetsfaktorer och uttrycks som mått på vattnets yt- eller grundvattenstatus. De grundläggande kvalitetskraven, som uttrycks i form av miljökvalitetsnormer, syftar till att alla vattenförekomster ska uppnå minst god kemisk yt- eller grundvattenstatus samt god ekologisk status senast den 22 december 2015.

Fakta ekologisk status:

Det finns fem statusklasser gällande den ekologiska statusen. Hög (blå), God (grön), Måttlig (gul), Otillfredsställande (orange) och Dålig (röd). För vattenförekomster som ej uppnår god status krävs åtgärdsprogram för att de till 2015 (eller 2021 i vissa fall) ska uppnå god status. Det finns också ett krav på att statusen ej får försämrats. Den ekologiska statusen är bedömd utifrån biologin, vattenkemin och den fysiska påverkan. Växt- och djurlivet är viktigast vid bedömningen.

Med stöd av förordningen har Västerhavets Vattenmyndighet fastställt förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer och åtgärdsplan för flertalet vattenförekomster i kommunen, totalt 35 vattenförekomster runt om i kommunen. De förekomster som berörs av ÖP:n redovisas i tabellerna på sidan 20. Nuvarande status för ytvattenförekomster redovisas på karta på sidan 52.

Miljökvalitetsnormen för kemisk ytvattenstatus avseende kvicksilver och kvicksilverföreningar ”uppnår ej god kemisk ytvattenstatus” i samtliga vattenförekomster i hela Sverige. Detta beror på en hög halt av kvicksilver och kvicksilverföreningar i marken, bland annat orsakade av atmosfäriskt nedfall. Problemen förvärras av försurning. Målsättningen är att halterna av kvicksilver och kvicksilverföreningar i vattenförekomsterna inte bör öka fram till den 22 december 2015, i förhållande till de halter som har legat till grund för vattenmyndighetens statusklassificering av kemisk ytvattenstatus inklusive kvicksilver och kvicksilverföreningar 2009.

Vattenförekomst	Ekologisk status (2009)	Kemisk ytvattenstatus (2009) exkl. kvicksilver	MKN Ekologisk status	MKN Kemisk ytvattenstatus exkl. kvicksilver
Ellenösjön	Otillfredsställande	God	God med tidsfrist till 2021 pga övergödning	God 2015
Östersjön	Måttlig	God	God med tidsfrist till 2021 pga övergödning	God 2015
Nyckelvattnet	God	God	God 2015	God 2015
Lillån	Måttlig (enligt arbetsmaterial VISS 2013-11-04)	God	God med tidsfrist till 2021 pga övergödning och kontinuitet	God 2015
Ragnerudsjön	God	God	God 2015	God 2015
Rådaneshöjden / Bodaneshöjden	Måttlig (enligt arbetsmaterial VISS 2013-11-05)	God	God 2015	God 2015
Sundet mellan Rådaneshöjden och Långhalmen	Måttlig	God	God med tidsfrist till 2021 pga kontinuitet	God 2015
Kuserudssjön	Måttlig (enligt arbetsmaterial VISS 2013-11-05)	God	God 2015	God 2015
Valboån	Måttlig	God	God med tidsfrist till 2021 pga övergödning, flödesreglering samt kontinuitet	God 2015
Fällälven	God (enligt arbetsmaterial VISS 2013-11-04)	God	God med tidsfrist till 2021 pga kontinuitet	God 2015

Fastställda miljökvalitetsnormer för ekologisk och kemisk ytvattenstatus för av ÖP:n berörda ytvattenförekomster

Grundvattenförekomst	Typ av förekomst	Kemisk status (2009)	Kvantitativ status (2009)	MKN Kemisk grundvattenstatus	MKN Kvantitativ status
Färgelanda	Sand- och grusförekomst	God	God	God 2015	God 2015
Ödeborg Östra	Sand- och grusförekomst	Otillfredsställande	God	God med tidsfrist till 2021 pga bekämpningsmedel	God
Ödeborg Västra	Sand- och grusförekomst	God	God	God 2015	God 2015
Stigen	Sand- och grusförekomst	God	God	God 2015	God 2015

Fastställda miljö kvalitetsnormer för kemisk och kvantitativ status för av ÖP:n berörda grundvattenförekomster

Information om statusklassning, miljö kvalitetsnormer och miljö övervakning för alla vattenförekomster inom kommunen finns samlat i VISS, Vatteninformationssystem för Sverige, som hittas på www.viss.lst.se.

Planeringsförutsättningar och strategier

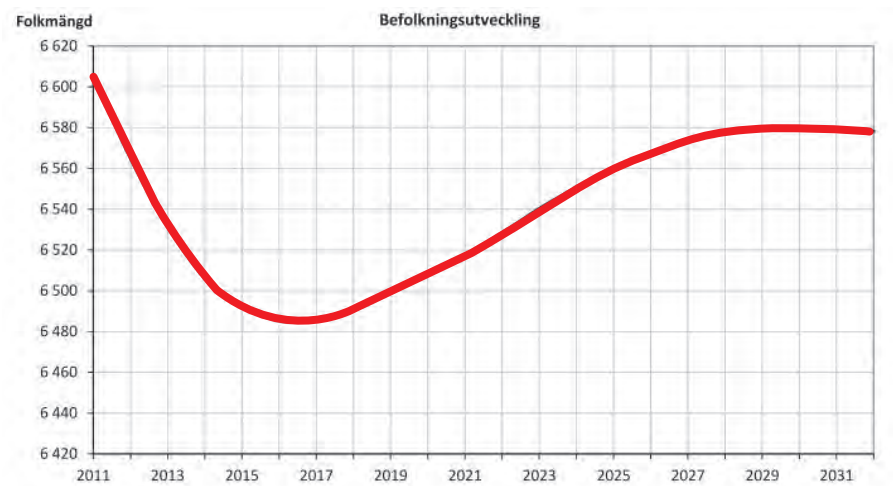
Befolkning och bostäder

Nuläge

I Färgelanda kommun bodde vid årsskiftet 2013/2014 6 520 personer. Den senaste 25-årsperioden har befolkningen i kommunen minskat med 12,1% (från 7 418 personer 1986 till 6 520 personer 2013, enligt SCB) och den trenden ser inte ut att vara på väg att förändras de närmaste åren.

Enligt prognos upprättad av SCB förväntas invånarantalet 2020 uppgå till 6 509 personer, en minskning med ytterligare 40 personer från 2012. Därefter väntas en mindre ökning med 69 personer till 6 578 år 2032. De årliga förändringarna är mycket små. Till en början överväger ett negativt födelsenetto (fler döda än födda) men längre fram ger ett positivt flyttningsnetto (fler in- än utflyttade, främst på grund av immigration) en svag ökning.

Av kommunens befolkning bodde 57% i de 4 större tätorterna och 43 % i de mindre orterna eller på landsbygden. Färgelanda hade 2012 1 925 invånare, Högsäter 724, Stigen 432 och Ödeborg 609 invånare.

Befolkningsprognos Färgelanda kommun, 2012-2032 (källa SCB)

Ungefär 70 % av befolkningen bor i småhus och 20 % i Valbohem ABs bostadsbestånd. Antalet taxerade småhusenheter år 2013 var 2 102 stycken, varav 389 var fritidshus (18,5 %).

Nyproduktionen av bostäder och även intresset för kommunala tomter/enskilt byggande är mycket begränsat i kommunen, förutom ett mindre antal nya lägenheter som byggts i Valbohem ABs regi och ett visst intresse för enskilt villabyggande i södra kommundelen.

Framtida behov

Kommunens målsättning ”boendeutveckling i hela kommunen” innebär att skapa förutsättningar för fler attraktiva boenden. Denna ÖP redovisar områden för bostadsutbyggnad i samtliga orter. Särskilt goda möjligheter bedöms föreligga i Ellenö och Sundsbro-området som har goda kommunikationer med omgivande städer som Uddevalla, Vänersborg och Trollhättan. Avståndet från Ellenö till Uddevalla är cirka 2 mil eller 20 min med bil (buss).

LIS-planen, som antogs 2011, anvisar också ett antal attraktiva, sjönära områden för bostäder och verksamheter.

För närvarande är behovet av äldreboende tillgodosett; däremot finns efterfrågan på trygghetsboende i centralorten.

Näringsliv och sysselsättning

Nuläge

Kommunen är en del i en större lokal arbetsmarknad. Det märks tydligt genom att nästan varannan förvärvsarbetande Färgelandabo (1 433 personer av totalt 3 097; förvärvsarbetande nattbefolkning år 2012) har sin arbetsplats i annan kommun. Pendlingen sker till arbeten främst i Uddevalla men i viss mån även till Trollhättan, Vänersborg och Bengtsfors kommuner. Samtidigt pendlade 541 personer bosatta i andra kommuner in till sina arbetsplatser i Färgelanda kommun.

Antalet arbetsställen i kommunen 2012 var 566, tillhörande 535 företag, som totalt sysselsatte 2 205 personer (förvärvsarbetande dagbefolkning). Av dessa var ca 55 % företag i areella näringar, 14 % i industriföretag och 31 % i tjänsteföretag. Flest antal arbetsplatser totalt finns inom industrin och inom offentlig service, det vill säga skola, vård och omsorg. Arbetsplatsernas geografiska fördelning sammanfaller i stort med befolkningens och är dels koncentrerade till Färgelanda och Högsäter, och dels spridda i och med landsbygdens stora betydelse för sysselsättningen. (källa: SCB/Regionfakta, Västra Götalandsregionen).

IAC Group i Färgelanda är underleverantör till bilindustrin och kommunens största företag med ca 150 anställda. Andra större företag är Trestads bemanning AB, Jaba Group AB, Lillesjö Seafood AB, Björnerud Gård AB, Torggumman och Betongprodukter i Högsäter AB.

Framtida behov

IAC Group's dominerande roll som arbetsgivare gör att kommunen är känslig för konjunktursvängningar i världsekonomin och i bilindustrin. Det är angeläget att ett mer diversifierat näringsliv kan utvecklas, bland annat genom att tillhandahålla mark i attraktiva lägen med goda kommunikationer.

Verksamheter relaterade till turism och friluftsliv är något som borde kunna utvecklas mera i kommunen. En efterfrågan på naturupplevelser och naturbaserade resor finns till exempel, inte minst av resenärer från övriga Europa, och förutsättningarna för utveckling bedöms i första hand hänga samman med lättillgängliga vandringsleder (på till exempel Kroppefjäll och Ödeborgsfjället) och med möjligheter till vildmarksliv. Andra utgångspunkter för turistverksamheter kan vara golf, fiske, bad och kanotning eller med kopplingar till kulturmiljöer eller jordbruket. Några av LIS-områdena är avsedda för verksamheter med inriktning på turism och friluftsliv.

Kommunens utvecklingsproblem och möjligheter är i stort sett samma som i övriga Dalslandskommuner och ett regionalt samarbete kring utvecklingsfrågor är mycket angeläget. Regionala frågor av särskild betydelse för näringslivets utveckling i Färgelanda kommun är bland annat kommunikationer, arbetsmarknad, utbildning och besöksnäring.

Service

Nuläge

Färgelanda som centralort utgör centrum för den kommunala servicen. Förutom skolor (förskola, fritids, låg-, mellan-, och högstadium; gymnasieskola finns inte i kommunen) och äldreomsorg, finns också vårdcentral, bibliotek/kulturhus och kommunens samlade förvaltning. I Färgelanda finns också en förhållandevis god kommersiell service med livsmedelsbutiker, postservice, bank, apotek och ett övrigt mindre butiksutbud. Gymnasieutbildningen sker i första hand i Uddevalla.

I Högsäter i norra delen av kommunen finns också ett mindre utbud av både offentlig och kommersiell service. Här finns förskola, låg- och mellanstadium samt fritids, äldreomsorg och enklare vårdtjänster samt livsmedelsbutik med postservice, bank och några specialbutiker.

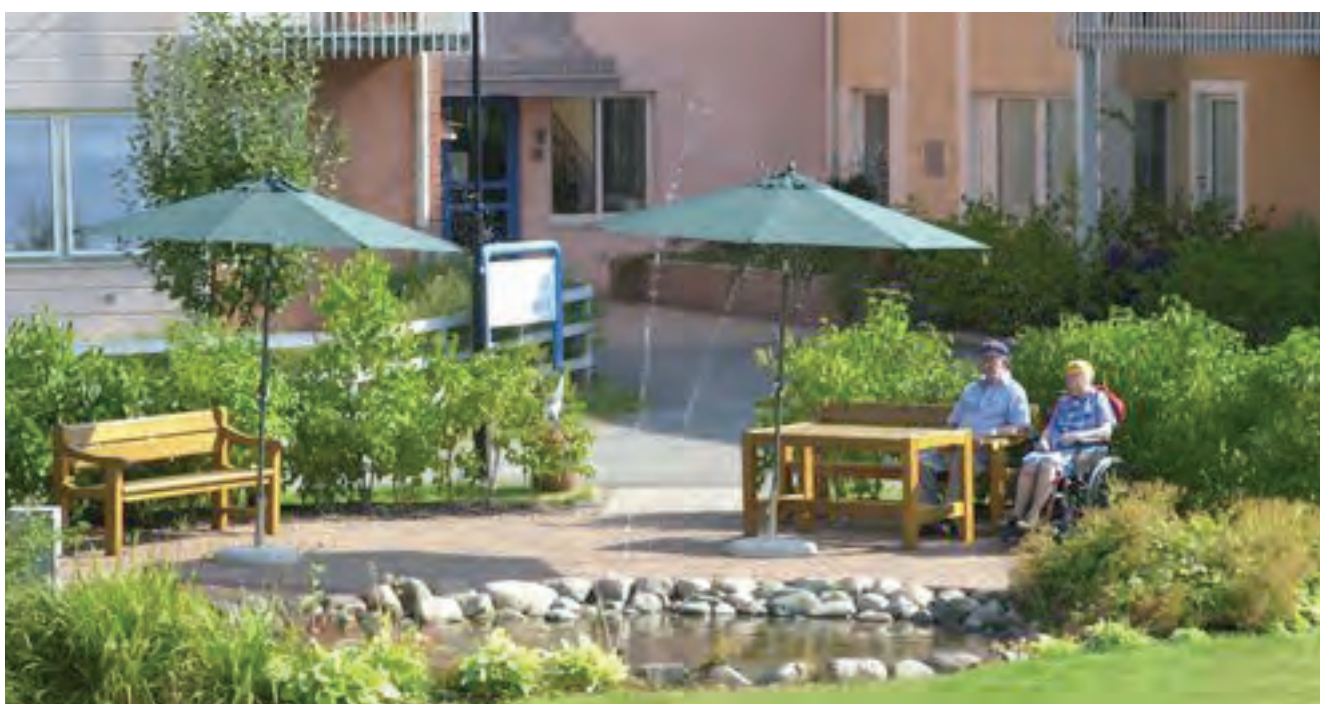
I Ödeborg och Stigen, strax utanför Färgelanda, finns basservice som förskola, låg- och mellanstadium (skolan i Stigen är en friskola), fritids och viss äldreomsorg. I Stigen finns även en mindre livsmedelsbutik.

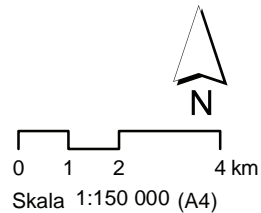
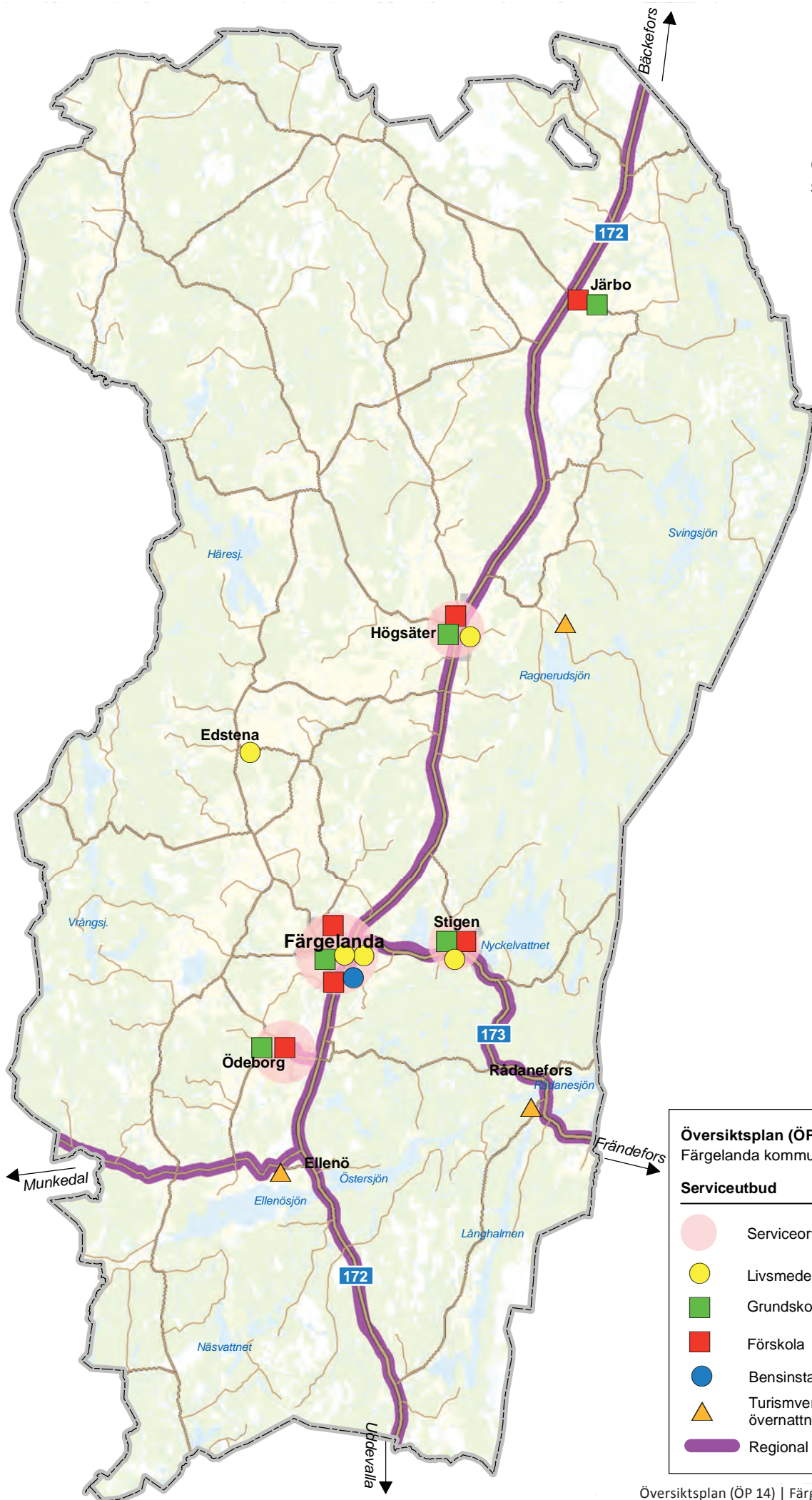
I kommunens rena landsbygdsområden tillgodoses servicebehoven i första hand genom distribuerad service i olika former. På vissa platser finns stationär service, bland annat en lågstadieskola med förskola (friskola) i Järbo.

Framtida behov

Omfattningen av offentlig och kommersiell service bedöms för närvarande i huvudsak tillräcklig i relation till kommunens storlek. Större köpcentra finns i Trollhättan och Uddevalla på cirka 30 min avstånd med bil.

En utbyggnad av bostäder i Ellenö-Sundsbroområdet innebär naturligtvis att motsvarande utbyggnad av lokala servicefunktioner genomförs.

Översiktsplan (ÖP 2014)
Färgelanda kommun, Västra Götalands län

Serviceutbud

- Serviceort
- Livsmedelsbutik, lanthandel
- Grundskola
- Förskola
- Bensinstation
- Turismverksamhet: camping, övernattning, café och restaurang
- Regional kollektivtrafik

Infrastruktur (kommunikationer, teknisk försörjning)

Kommunikationer

Nuläge

Kommunens huvudvägar är länsväg 172 i nord-sydlig riktning och länsväg 173 från Färgelanda tätort åt sydost. Dessa två vägar är viktiga länkar mellan övriga delar av Dalsland och Fyrstadsområdet, då de förbinder kommunen med väg E6 och riksväg 45. Länsvägarnas standard är idag på många håll bristfällig och en utbyggnad för att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten är av avgörande betydelse, inte minst med tanke på näringslivets omställnings- och utvecklingsbehov.

Trafikmängden på väg 172, mellan Färgelanda och Ödeborg (den mest belastade sträckan), uppgick år 2009 till 4290 fordon per årsmedeldygn, varav 9 % tung trafik. Söder om Högsäter var motsvarande siffror 3450 fordon, varav 10 % tung trafik. Trafikverket räknar med att trafikmängden fram till år 2030 ökar med 20 %, med oförändrad andel tunga fordon.

Det övriga vägnätet består i stor utsträckning av obelagda grusvägar. Trots att framkomligheten överlag är mycket låg, tidvis obefintlig, har detta vägnät en mycket stor betydelse för nära hälften av kommunens befolkning som bor på landsbygden, och för jord- och skogsbruket i området.

Gång- och cykelvägar utanför tätorterna finns endast på gamla banvallen mellan Färgelanda och Ödeborg. Projektering av gång/cykelväg mellan Färgelanda och Stigen har påbörjats och beräknas vara färdigställd till år 2014/2015.

Strax öster om kommungränsen mot Vänersborgs kommun, i höjd med Rådane-fors, ligger Björlanda flygplats. Ett mindre område av Färgelanda kommun berörs av det höjdbegränsade området kring flygplatsen där restriktioner gäller för fasta och tillfälliga byggnadsverk högre än 115 meter. Generellt gäller inom hela kommunen att alla planerade byggnadsverk över 20 meters höjd skall remitteras till Luftfartsverket.

Framtida behov

Ny sträckning av väg 173 genom Rådane-fors respektive förbi Stigen har studerats av Trafikverket i vägutredningar. Förbättringsåtgärder har tidigare också studerats för genomfarten genom Ödeborgs samhälle samt för väg 2074 väster om Ellenö. En rätning av väg 172 på en sträcka av 1 km vid Höghus har även studerats och vägplan har tagits fram. Vidare har en ombyggnad av norra infarten till Färgelanda, vid korsningen med väg 173, diskuterats.

Ingen av dessa åtgärder är med i Västra Götalandsregionens ”Förslag till Regional plan för transportinfrastrukturen i Västra Götaland 2014-2025” och genomförandet är osäkert. I mån av tillgång till underlagsmaterial har de markerats som reservat på berörda kartor. Vid nybyggnad eller andra åtgärder som kan beröra reservaten skall kontakt tas med Trafikverket.

Framtida trafikökningar väntas främst på väg 172 och 173 samt på tätorternas huvudgator. Hittillsvarande tendens med allt mindre landsbygdsboende i kombination med låg vägstandard och begränsat underhåll kan innebära generell trafikminskning på övriga vägnätet. Förväntad nyproduktion av bostäder på landsbygden bedöms endast marginellt påverka trafikmängderna på mycket begränsade delar av berört vägnät.

En rätning av väg 172 på en sträcka av cirka 1 km vid Höghus har studerats och redovisas med korridor. Vägplan finns men medel till genomförande saknas för närvarande.

Från trafiksäkerhets- och tillgänglighetssynpunkt är det angeläget att utveckla cykelvägnätet mellan samhällena i södra kommundelen, till exempel mellan Ellenö och Ödeborg, och även mellan Färgelanda och Högsäter. Likaså är en gång- och cykelväg från Högsäter till Ragnerudssjöns bad och camping önskvärd.

Kollektivtrafik

Nuläge

Västtrafiks bussar trafikerar de större vägarna och angör i varierande omfattning de olika mindre orterna i kommunen. Busstrafiken mellan Bengtsfors - Göteborg och Åmål - Uddevalla (Göteborg) angör flera hållplatser längs väg 172. Busstrafik går också mellan Högsäter- Stigen -Färgelanda – Ödeborg - Uddevalla (se kartan 'Serviceutbud', sidan 25). Busstrafiken mellan Färgelanda – Frändefors har även ett par turer som fortsätter vidare till Vänersborg. Trafik mellan Färgelanda och Munkedal går bara med några enstaka turer, främst anpassade efter skolans tider. I kommunen finns även ett system med Närtrafik, som innebär möjlighet till förbeställda turer till/från landsbygden och Färgelanda/Högsäter.

Pendelparkeringar finns idag i Färgelanda, Stigen (Stampvägen) och Högsäter (centrum). Ny pendelparkering är planerad i Ödeborg, vid väg 172.

Framtida behov

På grund av den relativt stora utpendlingen från Färgelanda till omgivande kommuner är det angeläget att en fortsatt positiv utveckling av kollektivtrafiken möjliggörs.

Diskussioner pågår med Västtrafik om anropsstyrd trafik. Utbyggnad av bostäder i Ellenö- Sundsbro kan påverka linjesträckningar och tidtabeller.

Från Färgelanda och Bengtsfors kommuner föreligger ett starkt önskemål om utbyggd tågtrafik Trollhättan – Halden med stopp i Bäckefors strax norr om kommungränsen.

IT/Telekommunikationer

Nuläge

De allra flesta kommuninvånarna har tillgång till internet, i huvudsak via de äldre systemen med mobilt bredband (4G) och ADSL (kopparnät). En utbyggnad av bredbandsnätet med markförlagd fiber pågår, men för närvarande (2013) är relativt få anslutna. Utbyggnaden sker genom lokala fiberföreningar med viss kommunal medverkan (kommunen köper stamnätet av föreningarna), men anslutning sker på frivillig basis. De fastigheter som tillhör det kommunala bostadsbolaget är anslutna till fibernätet.

I kommunen finns idag ett antal telekommunikationsmaster, som drivs av olika operatörer men som tillsammans ger en god, om inte 100%-ig, täckningsgrad inom kommunen.

Framtida behov

Fortsatt utbyggnad av fibernätet bör ske i snabb takt, vilket förutsätter lokal medverkan i form av föreningar och frivillig anslutning. Härigenom kan skapas möjligheter till nya arbetsformer med mer arbete hemifrån, och därmed också en utveckling av landsbygden och minskat resande.

Teknisk försörjning

Nuläge

Kommunens vattenförsörjning sker från grundvattentäkter. Samhällena Färgelanda, Ödeborg och Ellenö försörjs via gemensamt nät från täkter vid Håbyn, Håvesten (2 stycken) och Vallaredalen. Högsäter, Stigen och Rådanefors har egna täkter. För täkterna Vallaredalen, Högsäter och Håvesten finns aktuella skyddsområden. För Rådanefors pågår fastställelseprövning.

Frånsett en mindre reserv i Håvesten saknas reservvattentäkter i kommunen. I Högsäter pågår färdigställande av reservtägt.

Fem vattenskyddsområden finns i kommunen: ett i Högsäter, ett norr om Färgelanda, ett i Rådanefors, ett i och väster om Ödeborg och ett nordost om Ödeborg runt 172:an (se kartan 'Hälsa och säkerhet', sidan 31).

Kommunala reningsverk finns i Ödeborg, Stigen, Högsäter, Ellenö, Rådanefors och Skällsäter. Avloppsvattnet från Färgelanda samhälle pumpas till Ödeborgs reningsverk.

Reningsverkens kapacitet är i de flesta fall tillräcklig, även vid utökad bebyggelse enligt kommunens målsättning. Verket i Ödeborg har dock problem med inläckande dagvatten och fett. Åtgärder för att separera dagvatten och spillvatten genomförs i de olika tätorterna enligt särskilt upprättad saneringsplan. Metoderna varierar beroende på lokala förutsättningar. I Färgelanda renas visst dagvatten i en särskild damm som anlagts i samband med ett EU-projekt.

Driftansvaret för Va-verksamheten i Färgelanda kommun ligger sedan 2013-01-01 på Västvatten AB, som ägs av kommunerna Färgelanda, Munkedal och Uddevalla. Kommunens bolag Färgelanda vatten AB äger samtliga va-anläggningar inom kommunen.

För ytterligare information om vatten och avlopp hänvisas till Va-översikten, och kommande Va-plan.

I Färgelanda samhälle finns ett fjärrvärmenät som betjänar delar av centrum (bland annat Valboskolan med omkringliggande fastigheter, Björnhuset och vissa av Valbohem ABs fastigheter). Fjärrvärmepannan eldas med träflis. Ytterligare utbyggnad av nätet är för närvarande inte aktuellt.

Elförsörjningen i kommunen ombesörjs av Vattenfall. Kommunen genomkorsas av två större kraftledningar om vardera 40 kV respektive 400 kV.

Kommunens avfallsplan/rehållningsordning antogs 1998. Nya föreskrifter om avfallshantering har antagits under 2013. I de nya föreskrifterna anges bland annat att allt avfall skall sorteras. Återvinningsstationer för hushållens inlämning av förpackningar och batterier finns idag på fem platser i kommunen, i Färgelanda, Stigen, Ödeborg och Högsäter. Insamling av hushållens farliga avfall sker vid miljöstationerna i Färgelanda och vid Stigens återvinningsstation. Stigens återvinningscentral fungerar som kommunens mellanlagringsstation för grovsopor, och som central för återvinning av diverse sorters avfall. Allt hushållsavfall inom kommunen transporteras från och med 1:a november 2013 till HA Recyclings anläggning i Trollhättan.

Framtida behov

Vattenförsörjningen för Färgelanda, Ödeborg, Stigen och Ellenö är inte helt säkerställd vid eventuella leveransproblem från ordinarie täkter, varför den framtida strategin bör klarläggas. Vid en utökad bebyggelse enligt kommunens målsättning förstärks detta behov.

VA-översikten pekar bland annat på att Stigen saknar en reservvattentäkt. I VA-översikten redogörs även för det fortsatta arbetet med VA-plan för kommunen.

Enligt kommunens klimatstrategi och energiplan ska kommunen på olika sätt verka för en fossilfri och effektiv energianvändning samt miljövänlig produktion, i hela kommunens geografiska område. Utveckling bör ske bland annat av vindkraft, biogas och solenergi.

Förutsättningarna för produktion av biobränslen är goda i kommunen. De stora skogsarealerna medför omfattande mängder skogsavfall som kan utnyttjas vid flis- eller pelletstillverkning. Det finns även gott om jordbruksmark som kan användas för odling av energigrödor för produktion av bränsle och drivmedel. Användning av träpellets har ökat starkt under senare år.

Vattenfall planerar en ny högspänningsledning 130 kV genom kommunen. Den kommer till största delen att gå parallellt med Svenska Kraftnäts 400 kV-ledning. Linjekoncession är ännu inte beslutad.

Vindbruk

Dalslandskommunernas gemensamma vindbruksplan från 2011 redovisar i Färgelanda kommun 9 områden som lämpliga för vindkraftsparker (7 verk eller fler), se kartan sidan 49. Därutöver tillåts gårdsverk och grupper om upp till 6 verk där så bedöms lämpligt. I övrigt hänvisas till vindbruksplanen.

Några mindre verk har uppförts i kommunen.

Vid sin översyn av riksintressena för vindbruk (beslut 2013-12-16) har Energimyndigheten endast i liten utsträckning beaktat de områden som pekas ut i "Vindkraft Dalsland" utan istället föreslagit stora områden på Kroppefjäll (delvis naturreservat och Natura 2000), öster om Långhalmen (Natura 2000 med mera) söder om Vassalen (riksintresse för naturvård) och vid Höghult (sammanfaller delvis med av kommunen utpekade område). Föreslagna placeringar är som framgår av ovanstående mestadels i direkt konflikt med naturvårdsintressen på riks nivå och kommunen höll i sitt remissvar fast vid de områden som redovisas i "Vindbruk Dalsland". Av Energimyndigheten redovisade riksintressen framgår av kartan sid 15.

För avstånd mellan vindkraftverk och högspänningsledningar respektive transformatorstationer gäller vissa säkerhetsavstånd. Tillräckliga avstånd mellan planerade vindkraftverk och vattendrag som kalkas ska även beaktas, så inte flygkalkning påverkas negativt. Det förutsätts att dessa avstånd beaktas i samband med planering och tillståndsprövning av berörda myndigheter.

Hälsa och säkerhet

Transporter med farligt gods

Väg 172 är utpekad som primär transportled för farligt gods. Vid nybyggnad eller annan åtgärd inom 150 meter från vägen skall normalt en riskbedömning göras. Riskpolicy med generella rekommendationer kring transportleder för farligt gods finns utarbetad av Länsstyrelsen.

Eftersom väg 172 passerar skyddsområden för vattentäkter vid Färgelanda och Högsäter finns risk för skada på dessa. Förhöjd risk för skador till följd av farligt gods-olyckor finns längs väg 172.

Buller

Biltrafiken är den dominerande bullerkällan i kommunen som påverkar näraliggande bebyggelse utmed större vägar och gator i samhällena. Hur bullret sprider sig beror inte bara bullerkällans storlek, utan även topografi och bebyggelsemönster har betydelse i sammanhanget. En översiktlig inventering av trafikbuller längs de allmänna vägarna konstaterar att områden inom 50-100 meter från väg 172 sannolikt utsätts för bullernivåer över riktvärdena utomhus. Även längs väg 173 och andra mindre vägar som till exempel från Högsäter till Rännelanda, Färgelanda till Åttingsberg och Ellenö mot Munkedal kan nivåerna vara högre.

Av Naturvårdsverket rekommenderade riktvärden för trafikbuller som vid nybyggnad av bostäder inte bör överskridas är:

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus
- 45 dB(A) maxnivå inomhus nattetid
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus vid fasad
- 70 dB(A) maxnivå vid uteplats vid bostad

Bullrande verksamhet med lokal påverkan förekommer också, till exempel i vissa industriområden samt vid skjutbanor (till exempel vid Sågebackens skjutbana som berör den sydvästra delen av kommunen) och vid motorsport- och krossanläggningar.

Verksamheten vid Sågebackens skjutfält har en störningszon, så kallat influensområde, som berör de södra delen av kommunen. Tillståndet är från 1980-talet men gäller fortfarande. Särskilda restriktioner mot bebyggelse tillämpas. Alla plan- och lovärenden inom detta område skall remitteras till Försvarsmakten.

Den planerade motorbanan vid Bredmossen, Nya Dalslands Ring, kommer att påverka omgivningen med buller. Två bullerutredningar utfördes av ÅF-Inge-

mansson 2006 som visar att bostäder sydväst och nordost om banan kan utsättas för maxnivåer på 90-95 dB vid körning med dragsterbilar. Genom föreslagen bullervall kan nivån minskas cirka 5 dB. Det är för närvarande oklart hur långt planerna utvecklats. Ärendet kommer att prövas av miljödomstolen. Vid Rosendal, sydost om Ellenö, finns en motorbana. För denna finns inga bullermätningar, men risken för buller skall beaktas vid föreslagen utbyggnad av Ellenö åt sydost (se delstudien).

Trafiksäkerhet

Längs allmänna vägar krävs särskilt tillstånd för byggnader eller andra anordningar som kan påverka trafiksäkerheten inom 12 meter från vägområdet. Längs väg 172 är detta område utökat till 30 meter. Vidare finns en så kallad säkerhetszon som skall vara fri från fysiska hinder om inte vägräcke finns. Den är beroende av tillåten hastighet; vid 70 km/h är den minst 7 meter.

Elektromagnetiska fält

Längs större kraftledningar (130-400 kV) skall ny bebyggelse lokaliseras med beaktande av riskerna för strålning från de magnetfält som omger ledningen. Generella föreskrifter om skyddsavstånd saknas, då avståndet är beroende av hur belastad ledningen är. Socialstyrelsen rekommenderar att man i bostäder inte skall utsättas för starkare fält än 0,4 mikrotlesa. Vid till exempel 400 kV bör avståndet vara cirka 130 meter. Vid lokalisering i närheten av högspänningsledning bör Svenska Kraftnät konsulteras, som kan göra en beräkning utifrån de lokala förhållandena.

Andra risker utmed kraftledningar är brott, överslag med mera som kan leda till bland annat personskadorna och brand. Starkströmsföreskrifterna anger att byggnadsfri zon råder inom 5 meter från 40 kV-ledning och 10 meter från en 400 kV-ledning. Vattenfall kan komma att tillämpa andra säkerhetsavstånd.

Kraftledningarnas läge framgår av kartan 'Hälsa och säkerhet'.

Radon

Radon är en ädelgas som finns dels i berggrunden och även i vissa byggmaterial, främst i så kallad blåbetong som användes fram till 1980-talet. Gasen sönderfaller till radondöttrar, som i sin tur avger strålning som kan skada cellerna i luftvägar och lungor. Höga halter av radongas betraktas därför som hälsofarligt. I kommunen förekommer högriskområden för markradon främst i den södra kommundelen, men några områden med eventuell högrisk finns även i norr.

För närvarande gäller nedanstående gränsvärden för markradon:

Översyn av klassificeringen pågår och kan komma att medföra ändringar.

Ras och skred

I samband med ÖP-arbetet 2006 har kommunen låtit genomföra en översiktlig kartering av geotekniska förutsättningar för huvuddelen av de aktuella utbyggnadsområdena i samhällena (Översiktsplan över områden inom Färgelanda kommun - Geotekniska förutsättningar, SGI 2004-05-31). Kartläggningen visar att i merparten av områdena är situationen sådan att förutsättningar för skred kan finnas och att i ett flertal av dessa kan skredförebyggande åtgärder behövas. Sedan tidigare finns även översiktliga stabilitetskarteringar från MSB (Mynligheten för samhällskydd och beredskap), så kallade skredriskkartor, över bebyggda områden som kan ha otillfredsställande stabilitet.

Inför detaljplaneläggning såväl inom som utanför ovan nämnda studerade områden, kan utöver stabilitetsutredningar också utredningar som klarlägger grundläggningsförutsättningarna och på ett mer ingående sätt beskriver de geotekniska förutsättningarna för respektive plats behövas.

Områden med risk för ras och skred redovisas på kartan på sidan 31 samt på berörda delområdeskartor

- **Högriskområden;** >50 KBq/m³ radonhalt i jordluften; radonsäkert utförda byggnader
- **Normalriskområden;** 10-50 kBq/m³ radonhalt; radonskyddat utförande
- **Lågriskområden;** <10 kBq/m³ radonhalt, inga krav på utförande av byggnader

Översvämning

MSB upprättade 2006 en översiktlig översvämningsskartering för Örekilsälven och Munkedalsälven. Enligt denna finns inte någon direkt översvämningsskartering inom bebyggda områden i kommunen. Översvämningar kan dock uppstå på framförallt jordbruksmark inom vissa områden vid Örekils- och Munkedalsälven, till exempel väster om Högsäter (Valboån) och norr om Ödeborg. Även vid stränderna kring Ellenösjön finns risk för översvämning, med nivåer på + 68,1 m ö h (RH 70) för 100-årsflöde och + 69,2 m ö h (RH 70) för högsta beräknade flöde. Berörda områden redovisas på karta på sidan 31. Eventuell risk för översvämning bör klarläggas och åtgärder diskuteras i samband med detaljplanläggning av lågt belägna utbyggnadsområden.

Vid kraftiga regn och snösmältning är risken för källaröversvämningar störst för fastigheter anslutna till kombinerat system (när avlopps- och dagvatten avleds i samma ledning).

Förorenad mark

Äldre avfallsupplag kan utgöra risk för yt- och grundvattenpåverkan genom läckage av miljöstörande ämnen. I kommunen finns 6 kända nedlagda avfallsupplag, samt ytterligare 28 platser som enligt länsstyrelsens planeringsunderlag är att betrakta som potentiellt förorenade på ett eller annat sätt (se kartan 'Hälsa och säkerhet'). Närmare uppgifter om de potentiellt förorenade områdena finns hos Länsstyrelsen. Risken för spridning av föroreningar bedöms vara låg.

Höjdbegränsning vid flygplats med mera

Runt Frändefors/Björlanda flygplats i Vänersborgs kommun finns område med begränsningar i byggnadshöjder för att flygsäkerheten inte skall äventyras. Inom den delen av området som berör Färgelanda kommun bör vegetation, fasta eller tillfälliga byggnadsverk inte överstiga höjdbegränsning mellan 115 och 150 meter beroende på avståndet från flygplatsen.

Vidare utgör kommunens sydöstra hörn så kallat "stoppområde" där inga höga objekt får uppföras med anledning av Sätenäs flygflottills intresse av hinderfrihet i anslutning till flygbasen.

Verksamheter med miljöpåverkan

Exempel på sådana verksamheter är IAC Group och VL-butiken i Färgelanda, Jaba Group AB i Högsäter, bensinstationen i Färgelanda. Sågebackens skjutfält behandlas ovan under "Buller".

Lämpliga skyddsavstånd mellan bostäder och såväl miljöfarlig verksamhet som övriga typer av verksamheter anges i Boverkets handbok "Bättre plats för arbete".

Framtida behov

Frågor om hälsa och säkerhet bevakas löpande för kommunen av Dalslands Miljökontor med utgångspunkt från gällande föreskrifter.

Med tanke på att det även i normalriskområden för radon krävs åtgärder vid grundläggning av bostadshus kan det vara lämpligt att utföra en skartering av sådana områden i kommunen.

Länsväg 172 genom kommunen är av vital betydelse för kommunikationerna. Längs vägen kan en betydande del av kommunens framtida utveckling komma att ske. För undvikande av framtida konflikter är det därför viktigt att risken för trafikbullerstörningar alltid beaktas vid nylokalisering av bostäder och verksamheter i vägens närområde.

Fortsatt planering av motorbanan vid Bredmossen kommer att innebära miljöprövning enligt MB. Arbetet är ännu i ett tidigt skede och konsekvenserna är därför svåra att fastställa. På kartan 'Hälsa och säkerhet' redovisas översiktligt

det område som enligt bullerutredningen från 2006 preliminärt kan beröras av buller mellan 85 och 90 dB, om bullervall byggs mot sydväst. Risk för bullerstörning från motorbanan vid Rosendal skall beaktas i samband med planering av bostäder mellan Östersjön och Hovsjö.

Areella näringar

Jordbruk

Jord- och skogsbruket har en jämförelsevis stor betydelse i Färgelanda kommun. Enligt LRF är totalt cirka 400 personer (knappt 17 % av alla som arbetar i kommunen) sysselsatta direkt eller indirekt inom produktion av livsmedel och skogsprodukter, service- och förädlingsverksamhet inräknat.

Cirka 1/6 av marken i kommunen brukas idag som åkermark. Åkermarken nyttjas mest för slätter- och betesvall (55 %), medan spannmålsodling utgör 23 %, enligt LRF. Jordbruket i kommunen kännetecknas av småskalighet, men utvecklingen allmänt går mot större och färre gårdar och det sker sedan länge en övergång från mjölkproduktion mot köttproduktion och hästhållning. Utvecklingen medför i sin tur att kulturlandskapet tenderar att förändras, genom att tidigare betade marker förbuskas och växer igen.

Enligt Miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. I princip all åkermark betraktas som brukningsvärd.

Som framgår av tätortsbeskrivningarna föreslås i några fall jordbruksmark tas i anspråk för tätortsutbyggnad. Alternativa lägen på annan mark har i dessa fall inte gått att få fram.

Skogsbruk

Lite mer än hälften av kommunens area består av skogsmark och ägs till allra största del (94 % enligt LRF) av enskilda. Liksom jordbruket, är skogsbruket en verksamhet som i hög grad påverkar kulturlandskapets utseende och innehåll. Val av trädslag och avverkningsmetoder påverkar flera intressen som är knutna till landskapet, som till exempel friluftslivet, jakten och natur- och kulturvården. Enligt Miljöbalken ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen, så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada ett rationellt skogsbruk.

Värdefulla ämnen och mineral

Grusförekomsterna är rika i kommunen och för närvarande finns 5 mindre naturgrustäkter med täkttillstånd och ett tillstånd för en mindre krossbergtäkt. Förekomsternas lägen, såväl vad gäller naturgrus som berg beskrivs närmare i Materialförsörjningsplan för Dalsland, Länsstyrelsen Västra Götaland, rapport 1999:18. Förekomster av naturgrus redovisas på karta på sidan 35. Angivna klasser avser naturvärde.

Ett flertal myrar och mossar finns i kommunen och en del kan vara lämpliga för utvinning av eldningstorv. För närvarande har två torvtäkter täkttillstånd. Brytning sker endast vid Bredmossen på östra sidan av väg 172. Brytningen på västra sidan har i princip upphört, och här planeras en motorbana. Se vidare under Fritid och friluftsliv, framtida behov.

Framtida behov

Under de inledande samråden har frågan om närproducerade livsmedel lyfts. Möjligheterna till detta styrs i hög grad av faktorer som inte påverkas av den fysiska planeringen. I kommunens tätorter redovisas förslag till nya områden för industri och verksamheter, exempelvis lokal livsmedelsproduktion.

Natur och naturvård

Nuläge

Färgelanda kommun karakteriseras av ett sönderbrutet landskap; ett sprickdalslandskap med sprickdalar och förkastningar. Landskapet innehåller många sjöar och vattendrag men också dalar och bergsryggar, de flesta i nord-sydlig riktning. I öster dominerar Kroppefjäll och Ödeborgsfjället. De centrala delarna består av ett lägre liggande småkuperat område genomdraget av två nordsydliga dalgångar.

Naturen, landskapet, flora och fauna beskrivs detaljerat i förslaget till naturvårdsprogram. Här redovisas också bland annat hotade arter och kommunens naturvårdsarbete.

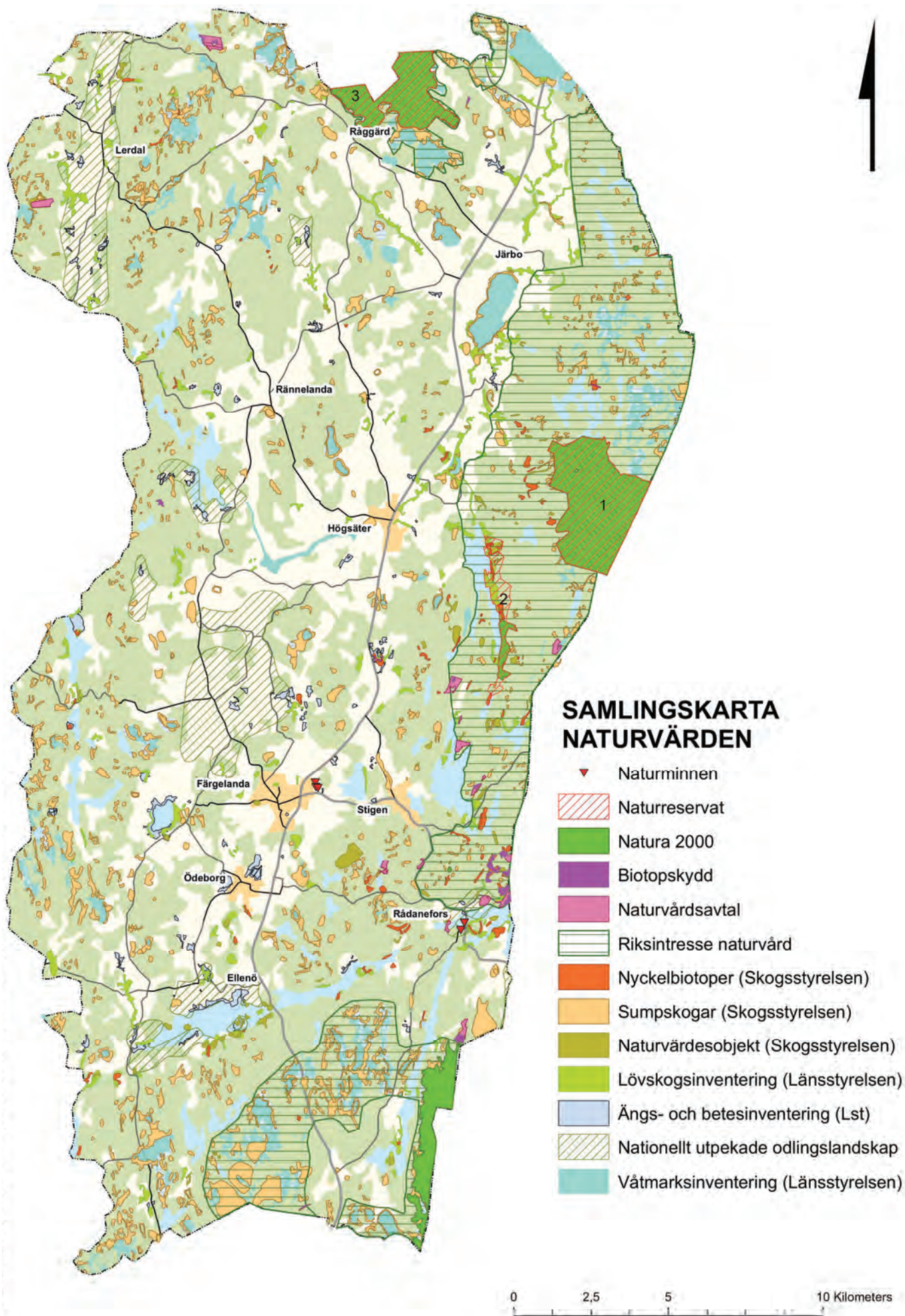
På samlingskartan för naturvärden på sidan 36 redovisas naturvärden på riks- och regional nivå i form av naturreservat, Natura 2000, biotopskydd, naturvärden enligt Skogsstyrelsens kartering, naturvårdsavtal, nyckelbiotoper, och bevarandevärda odlingslandskap enligt Länsstyrelsens inventering mm. I övrigt hänvisas till förslaget till naturvårdsprogram och det fortsatta arbetet med detta.

Framtida behov

Förslaget till naturvårdsprogram innehåller en detaljerad åtgärdsplan för det fortsatta arbetet med naturvård.

Vattenfrågor

Nuläge

Färgelanda kommun berörs av två huvudavrinningsområden: Örekilsälven, där Valboåns vattensystem ingår med Ragnerudssjön, Nyckelvattnet, Östersjön och Ellenösjön, samt Dalbergsån vattensystem, där Långhalmen och Rådanessjön ingår.

Ett rent vatten är en grundläggande förutsättning för ett hållbart samhälle. Tillgång till vatten är livsviktigt för människor, djur och växter. Vattnet är även av stor betydelse för turismen i kommunen främst som mål för fiske och kanotning.

Som en del i arbetet med miljömålet *Levande sjöar och vattendrag* har Naturvårdsverket, Fiskeriverket och Riksantikvarieämbetet fastställt en sektorsövergripande strategi för genomförande av åtgärder. Länsstyrelserna har i detta sammanhang sammanställt tillgänglig kunskap om nationellt värdefulla och särskilt värdefulla miljöer för naturvård, kulturvård och fiskevård i en databas. Sammanställningen ska användas för att kvantifiera och prioritera åtgärder.

Dalsland tillhör de delar av landet som tar emot stora mängder försurande ämnen med nederbörden. Även i Färgelanda kommun är flera sjöar drabbade av försurning. För att motverka försurningen genomförs kalkning genom Dalslands Miljökontor.

11 sjöar och 19 rinnande vattendrag har inom Vattenförvaltningen (enligt EU:s ramdirektiv) pekats ut som vattenförekomster. Sjöar och vattendrag har för år 2009 klassats av Vattenmyndigheten gällande ekologisk och kemisk status. Två av kommunens sjöar uppnår enligt VISS (VattenInformationSystem Sverige) inte god ekologisk status. Östersjön har måttlig och Ellenösjön otillfredsställande ekologisk status, framför allt beroende på övergödning. Av de rinnande vattendragen har två god ekologisk status, 16 stycken har måttlig ekologisk status och ett vattendrag; Lillån, har otillfredsställande ekologisk status. Störst problem för vattenförekomsterna i kommunen är övergödning och fysisk påverkan. (Se även under tidigare rubrik 'Miljö kvalitetsnormer'). Fem stycken grundvattenförekomster i kommunen har pekats ut av Vattenförvaltningen. Av dessa har fyra stycken god kemisk status. Ödeborg Östra har otillfredsställande kemisk status med avseende på bekämpningsmedel och har fått tidsfrist fram till år 2021 för att komma tillrätta med detta.

I Färgelanda finns många hot mot en god vattenkvalitet. Några av dessa är:

Försurning: Försurningen av mark och vatten har länge varit ett problem inte minst i Dalsland. Det sura nedfallet av kväve och svavel har minskat men inte upphört. Även skogsbruket bidrar till försurningen. Sjöalkning (genomförs av miljökontoret) har pågått i 30 år för att lindra effekterna. Markkalkning diskuteras men har inte kommit igång i någon större utsträckning.

Övergödning: I många avrinningsområden i södra Sverige ger utläckage av fosfor och kväve till sjöar och vattendrag problem som kan orsaka till exempel igenväxning och låga syrehalter i vattnet. Utläckage sker främst från jordbruk, avloppsreningsverk, dagvatten, enskilda avlopp och industri.

Miljögifter: Många områden (mark och sediment) är kontaminerade från olika slag av verksamheter som bedrivits genom årens lopp, vilka lett till föroreningar med exempelvis metaller och organiska ämnen. Även idag sker användning och diffusa utsläpp till vatten av många riskabla ämnen genom den utbredda användningen av kemikalier i produktion och konsumtion. Ett särskilt miljögiftsproblem är de förhöjda kvicksilverhalterna i marken i hela södra Sverige, som beror på långtransport genom luften. Detta har även lett till för höga halter av kvicksilver i alla ytvatten.

Främmande arter: Signalkräfta är exempel på en främmande art som inplanterats och som innebär problem.

Fysiska förändringar: I många sjöar och vattendrag är hydrologin och morfologin påverkad så att det negativt påverkar ekosystemen. Det gäller till exempel dammar och vägtrummor som kan orsaka vandringshinder för fisk och andra organismer. Även bristande minimitappning kan ge skador på biologin. Även dikningar och rätningar kan ge negativa effekter.

Klimatförändringar: Förutom intensivare regn och högre vattenflöden bedöms även vattenkvaliteten påverkas negativt genom bland annat i form av ökad uttransport av humusämnen från mark till vatten (ökat färgtal).

Mer detaljerade uppgifter återfinns i kommunens VA-översikt (upprättad 2013).

Framtida behov

Vattenförekomsterna i kommunen ska skyddas enligt EU:s ramdirektiv för vatten. På sikt (år 2015/2021) ska alla vattenförekomster ha god status. Nuvarande vattenkvalitet får inte försämrats. För att uppnå eller upprätthålla normerna fattar vattenmyndigheten beslut om åtgärdsprogram. Nuvarande åtgärdsprogram för vattendistriktet gäller 2009-2015 och omfattar 38 åtgärder riktade till myndigheter och kommuner.

Kommunernas åligganden enligt åtgärdsprogrammet handlar i korthet om:

- Tillsyn av verksamheter och föroreningsskadade områden
- Krav på enskilda avlopp
- Inrätta vattenskyddsområden och säkerställa god dricksvattenkvalitet
- Utveckla den fysiska planeringen (ÖP, DP, bygglov)
- Utveckla vatten- och avloppsplaner
- Minska påverkan från rörliga friluftslivet.

Kommunerna får inte planera på ett sådant sätt att vattenförekomsternas status försämrats. I detaljplaneringen kan planbestämmelser om dagvattenhantering, avloppsfrågor och undvikande av vissa material i byggnaderna medverka till att MKN för vatten följs. I kommunens vattenarbete krävs en nära samverkan mellan Plan&bygg-, VA- och miljökontoren. Samråd behövs även med övriga kommuner i respektive avrinningsområde.

För att åstadkomma en bred förankring i åtgärdsarbetet har det i de flesta avrinningsområden bildats samverkansgrupper som heter vattenråd. Dessa samlar aktörer som på olika sätt är kopplade till områdets vatten, till exempel kommuner, myndigheter, industrier, kraftverksinnehavare, jord- och skogsbrukare och ideella intresseorganisationer. För Färgelanda finns vattenråd för båda huvudavrinningsområdena; Dalbergsåns/Holmsåns och Gullmarns (=Örekilsälven/Valboån) vattenråd. Vattenråden ägnar sig åt informativ verksamhet, samlar in lokal kunskap samt är diskussionspart till vattenmyndigheter när det gäller statusklassning och framtagande av åtgärdsförslag, inklusive de underlagsdokument som finns för respektive huvudavrinningsområde.

Insatser som kommunen kan göra för att uppnå god vattenkvalitet är exempelvis:

- Aktivt delta i de vattenvårdsförbund och de vattenråd som finns i kommunen.
- Etablera en kontinuerlig förvaltningsövergripande dialog mellan Plan&bygg-, VA- Kommunlednings- och Miljökontoren i vattenarbetet.
- Förbättra eller bibehålla vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag i den utsträckning kommunen har rådighet, till exempel genom minskade utsläpp av avlopp och andra föroreningar.
- Fortsatt kalkning av sjöar och vattendrag (miljökontoret).
- Inrätta/uppdatera vattenskyddsområden och säkerställa god dricksvattenkvalitet.
- Utveckla den fysiska planeringen (ÖP, DP, bygglov) avseende långsiktigt god vattenstatus.
- Inventera och ställa krav på förbättringsåtgärder för gamla enskilda avlopp (miljökontoret)
- Utöka verksamhetsområden för kommunalt vatten och avlopp i tätortsnära områden där det är motiverat.
- Arbeta förebyggande med bland annat rådgivning för att stödja bildande av gemensamma VA-anläggningar.
- Att skapa förutsättningar för att nyttiggöra avloppsfraktioner i ett kretslopp.
- Att minska mängden ovidkommande vatten i det kommunala avlopps nätet och se över reningsverkens utformning för att undvika bräddning av orenat avloppsvatten.
- Vid planläggning av mark där markavvattning krävs ska tillstånd till avvattning lämnas innan planerna antas.

Fritid och friluftsliv

Naturområden för rörligt friluftsliv

I kommunen finns flera områden av stort värde för det rörliga friluftslivet. Detta intresse är främst knutet till fyra större sammanhängande naturområden, se karta 'Turism och friluftsliv' på sidan 42.

Närrecreation

Samhällets småskaliga karaktär och lägen i anslutning till naturområden ger rika möjligheter till rekreation nära boendet. I anslutning till samhällena har följande områden pekats ut som särskilt värdefulla för närrecreation:

'Hälsans stig', en motionsslinga runt orten, har anlagts i Färgelanda, Högsäter, Stigen och Ödeborg.

En skateboardpark finns i Färgelanda och ytterligare en är under uppbyggnad vid Högsäters skola.

Fritidsanläggningar

Utöver anläggningar i anslutning till ovan utpekade områden med särskilda värden för rörligt friluftsliv och för närrecreation finns ett flertal enskilda anläggningar för friluftsliv och fritid, bland annat följande:

- *Rosendalens motorbana*
- *Ellenö golfbana*
- *Slätthults ridanläggning*
- *Kvarnbackens slalombacke*
- *Kobackens slalombacke*
- *Flottarledens kanotled*
- *Badplatser vid Kink, Sandvikensjön, Bovattnet, Kuserudssjön, Ragneruds camping samt Ragneruds badplats*
- *Skjutbanor vid Torsbyn, Björvattnet, Åselid och Lommelanda.*

Fritidsfiske

Kommunens många sjöar och vattendrag ger mycket goda förutsättningar för ett rikt fritidsfiske. Fiskekort säljs för flera vatten och i många sjöar finns det möjlighet att hyra båt.

Följande sjöar och vattendrag är särskilt värdefulla för fritidsfisket:

- *Sjöar:* Ragnerudssjön, Häresjön, Vrångsjön, Rådanessjön, Östersjön, Ellenösjön, Långhalmen, Nyckelvattnet (ej fiskekort), Björvattnet (ej fiskekort)
- *Vattendrag:* Valboån söder om Järbo, Valboån Högsäter.

Fritidsboende/camping

- *Kroppefjäll:* Vildmark, vandringsleder (Karolinerleden, Dalslandsleden), skidspår, raststugor, fiskevatten
- *Ödeborgsfjället:* Vildmark, vandringsleder, skidspår
- *Ellenösjön/Östersjön:* Vildmark, fiske, bad, kanotled
- *Långhalmen/Rådanessjön:* Vildmark, fiske, bad.

Fritidsboendet är relativt begränsat i kommunen. Förutom ett spritt boende i enskilda fritidshus och i äldre gårdar och torp samt några planlagda områden för fritidsbebyggelse, finns campingplatser vid Rådanefors och vid Ragnerudssjön.

Framtida behov

- *Allégården (Högsäter):* Natur, motionsspår
- *Högalid (Färgelanda):* Natur, motionsspår
- *Lelångens banvall*, (delar av Färgelanda, Ödeborg): Naturomgivningar, cykelväg
- *Höjdensskolan/kyrkan (Färgelanda):* Natur
- *Norra Ödeborgsfjället (Stigen):* Natur, motionsspår
- *Sundsbroområdet/Lelångens banvall (Ellenö):* Natur, cykelväg, småbåtsbryggor, båtramp, grillplatser, vandringsspår.

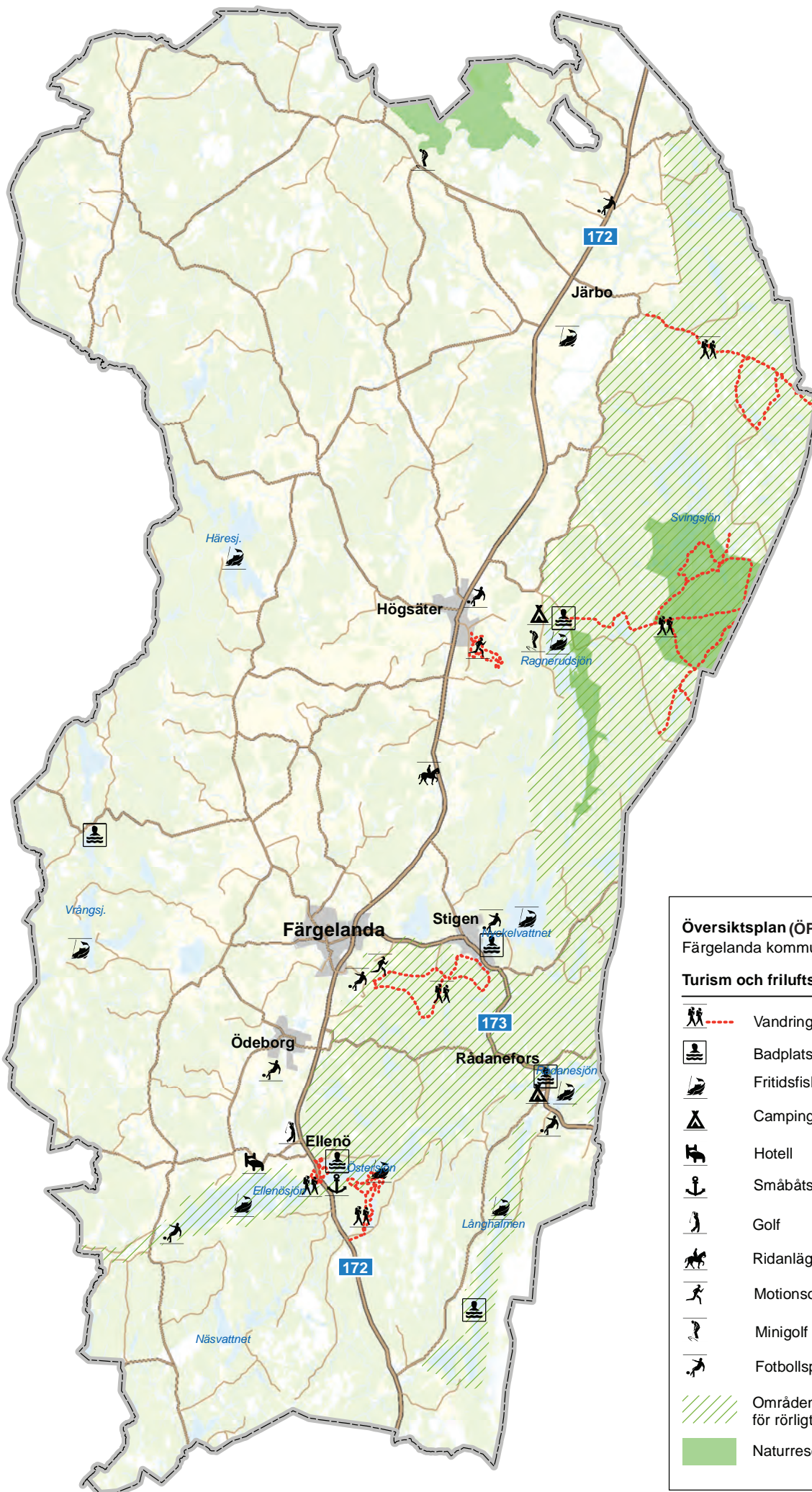
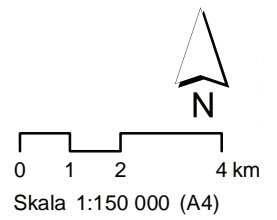
En ny motorstadion för motorsport, Nya Dalslands Ring, med bland annat banracing, rallycross, dragracing och go-cart, samt civil verksamhet som bil- och utrustningstester, förarutbildning med mera planeras på Bredmossen i anslutning till väg 172.

Vid Håmule i västra delen av Ellenösjön planeras en vildmarkscamping med utspridda uppställningsplatser för husbil/husvagn samt tältplatser, servicehus, toaletter, vedbastu, jordkällare, grillplatser, badplats med mera. Förslaget redovisas närmare i LIS-planen.

Uppställningsplatser för husbilar med viss automatiserad service har efterlysts.

Dessa skulle exempelvis kunna anordnas i anslutning till Trafikverkets rastplatser.

En översyn behövs av motionsspåren vid Högalid, till exempel vad gäller belysning och skötsel.

Översiktsplan (ÖP 2014)
Färgelanda kommun, Västra Götalands län

Turism och friluftsliv

- Vandringsled
- Badplats
- Fritidsfiske
- Campingplats
- Hotell
- Småbåtshamn
- Golf
- Ridanläggning
- Motionsområde
- Minigolf
- Fotbollsplan
- Områden med stort värde för rörligt friluftsliv
- Naturresevat

Kulturmiljö och kulturmiljövård

Nuläge

Förutom de två områden som är utpekade som riksintresse för kulturmiljövården, vilket är hela Valbodalen och markerna kring Råggård, har även kommunen genom sitt kulturmiljöprogram (antaget av KF 2006) pekat ut följande 15 områden som kulturhistoriskt värdefulla:

- *Kring Färgelanda kyrka*
- *Dalslands Folkhögskola, Färgelanda*
- *Stigens textilindustrisamhälle*
- *Sommarstugor och gårdsbebyggelse vid Pipen, Nyckelvattnet*
- *Del av Valbodalen mellan Högsäter och Färgelanda*
- *Ett område kring Torp och Ellenösjön*
- *Ett område kring Ödeborgs kyrka och Håvesten*
- *Ödeborgs brukssamhälle med Museikullen och Fornsalen*
- *Sommarstugor vid Tegen, Östersjön*
- *Ett område kring Vrine och Ryk, väster om Ödeborg*
- *Rösäter samt Högsäters kyrka och prästgård*
- *Järbo kyrka, Runnsäter och Vinnsäter*
- *Råggårds sockencentrum*
- *Dalgången vid Gässbo*
- *Lerdalsälvens dalgång.*

Områdena och deras kärnvärden beskrivs utförligt i kulturmiljöprogrammet och redovisas på kartan 'Kulturmiljö'. I programmet anges även ett antal enskilda fastigheter med kulturhistoriskt värde, totalt cirka 370 stycken, med geografisk spridning över hela kommunen samt ett femtontal broar. Kulturmiljöprogrammet är ett kommunalt planeringsdokument och utgör underlag vid exempelvis detaljplanering och bygglovgivning.

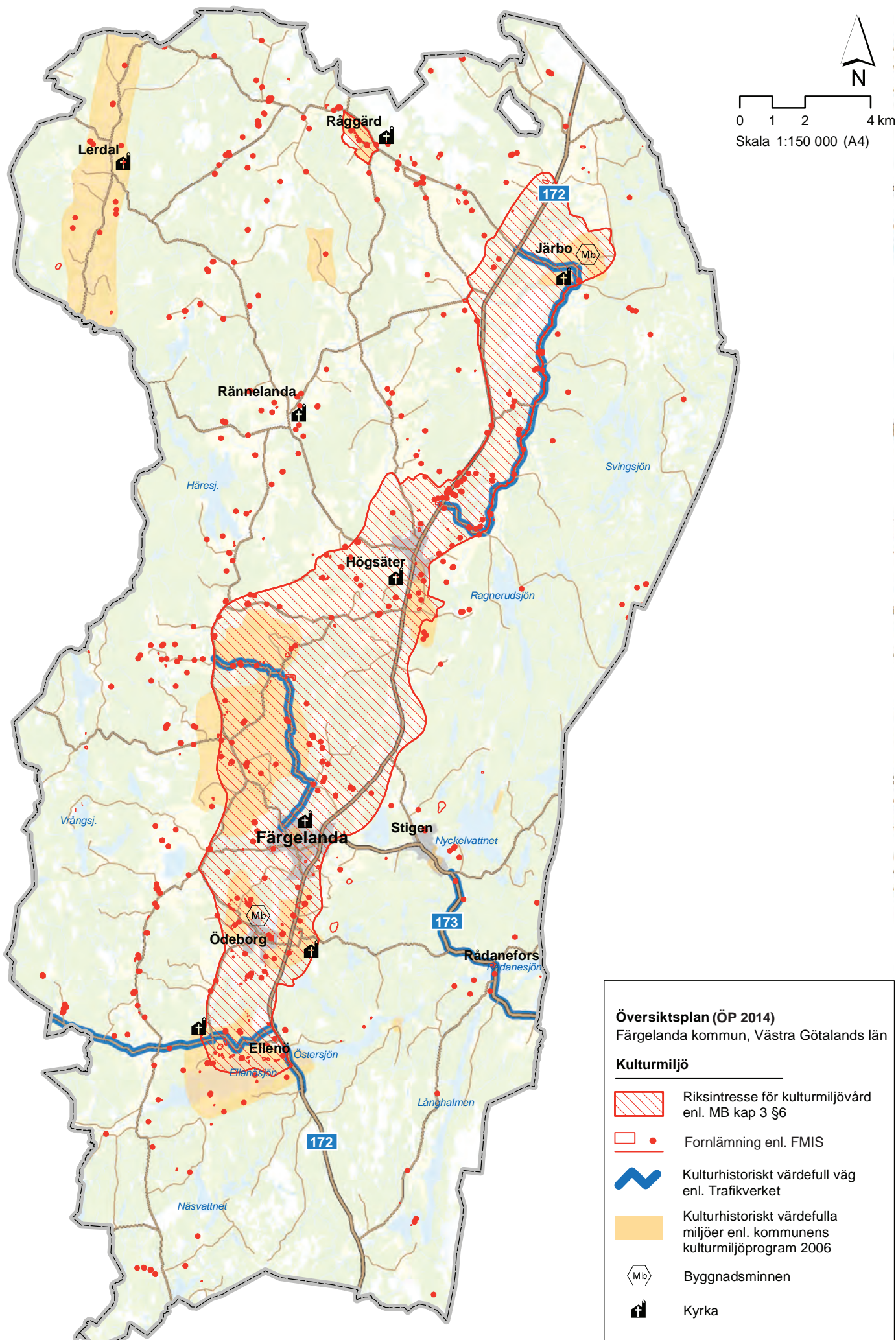
Det finns också ett stort antal fornlämningar i kommunen. Fasta fornlämningar är skyddade enligt Kulturmiljölagen, 2 kap. Kommunens två byggnadsminnen, Ödeborgs fornsal och Vinnsäters hembygdsgård, är också skyddade genom Kulturmiljölagen, 3 kap.

Trafikverket har i rapporten "Vägar med kulturmiljövården i Dalsland" pekat ut några kulturhistoriskt värdefulla vägsträckningar i Färgelanda kommun:

Dessa vägar har inget formellt skydd, men bör beaktas i samband med tillståndsgivning för bebyggelse och andra åtgärder längs vägarna. Vaghållare är Trafikverket.

- *Väg 172 vid Ellenösundet med två broar (klass 1+)*
- *Väg 2083, 2086 och 2087 Edstena-Färgelanda (klass 1+)*
- *Väg 173 Stigen-Västra Bodane (klass 1)*
- *Väg 924 Rönningen-Ellenö (klass 1)*
- *Väg 2120 Grösäter-Tångelanda (klass 2).*

Framtida behov

Framtida konflikter mellan bevarande- och exploateringsintressen som kan beröra ovan nämnda områden förväntas inte till följd av förslagen i denna ÖP.

Flertalet miljöer som pekas ut i kulturmiljöprogrammet saknar formellt skydd. Tills vidare gäller de allmänna föreskrifterna i PBL och de rekommendationer som redovisas i denna ÖP. För vissa av miljöerna kan det bli aktuellt att upprätta områdesbestämmelser.

Färgelanda kyrka

Mellankommunala frågor

Kroppefjäll

Kroppefjäll har som naturområde stora resurser för naturvård, friluftsliv och turistnäringen i området. Fjällområdet berör förutom Färgelanda kommun även Vänersborgs, Melleruds och Bengtsfors kommuner. Fortsatta säkerställande- och utvecklingsfrågor inom Kroppefjällområdet bör behandlas i samverkan mellan dessa kommuner. Pågående översyn av riksintressen kan innebära att Kroppefjäll utpekas som riksintresse enligt MB 3:6 även för det rörliga friluftslivet.

Sågebackens skjutfält

Skjutfältet är av riksintresse för totalförsvaret enligt MB 3:9. Buller från skjutverksamhet på Sågebackens skjutfält sprider sig utanför fältets gränser i både Färgelanda, Uddevalla och Munkedals kommuner.

Genom beslut i september 2013 har Försvarsmakten aktualitetsförklarat riksintresset och avgränsat det för totalförsvarets militära del, vilket ligger utanför kommungränsen, och avgränsat ett influensområde för riksintresset, som berör kommunens sydvästra del. Tillståndet från 1980-talet gäller tills vidare.

Kommunikationer/kollektivtrafik

Den regionala utvecklingen innebär ett ökat resande och ökade transporter för att tillgodose näringslivets behov av arbetskraft, tjänster, råvaror och produktleveranser. Utvecklingen innebär också ett ökat resande för att boende i kommunen skall kunna ta del av och tillgodogöra sig regionens omfattande arbets-, service- och kulturutbud. De regionala kommunikationsfrågorna, framförallt vad gäller standard på vägnätet och kollektivtrafiken, är därför centrala för kommunens utveckling. En stark samverkan med närliggande kommuner, inte minst Dalslandskommunerna är angelägen.

Vatten och avlopp

För vatten och avlopp har olika förbättringslösningar, delvis i samarbete med Uddevalla kommun, diskuterats. Dessa redovisas i kommande Va-plan.

Motorstadion

Ny motorstadion planeras på Bredmossen utmed väg 172 vid kommungränsen mot Bengtsfors kommun. Anläggningen väntas ge en omgivningspåverkan framförallt vad gäller buller i ett område som berör angränsande områden i Bengtsfors kommun. Samstämmighet om såväl angelägenheten som lämpligheten av lokaliseringen råder mellan Färgelanda kommun och angränsande Bengtsfors kommun.

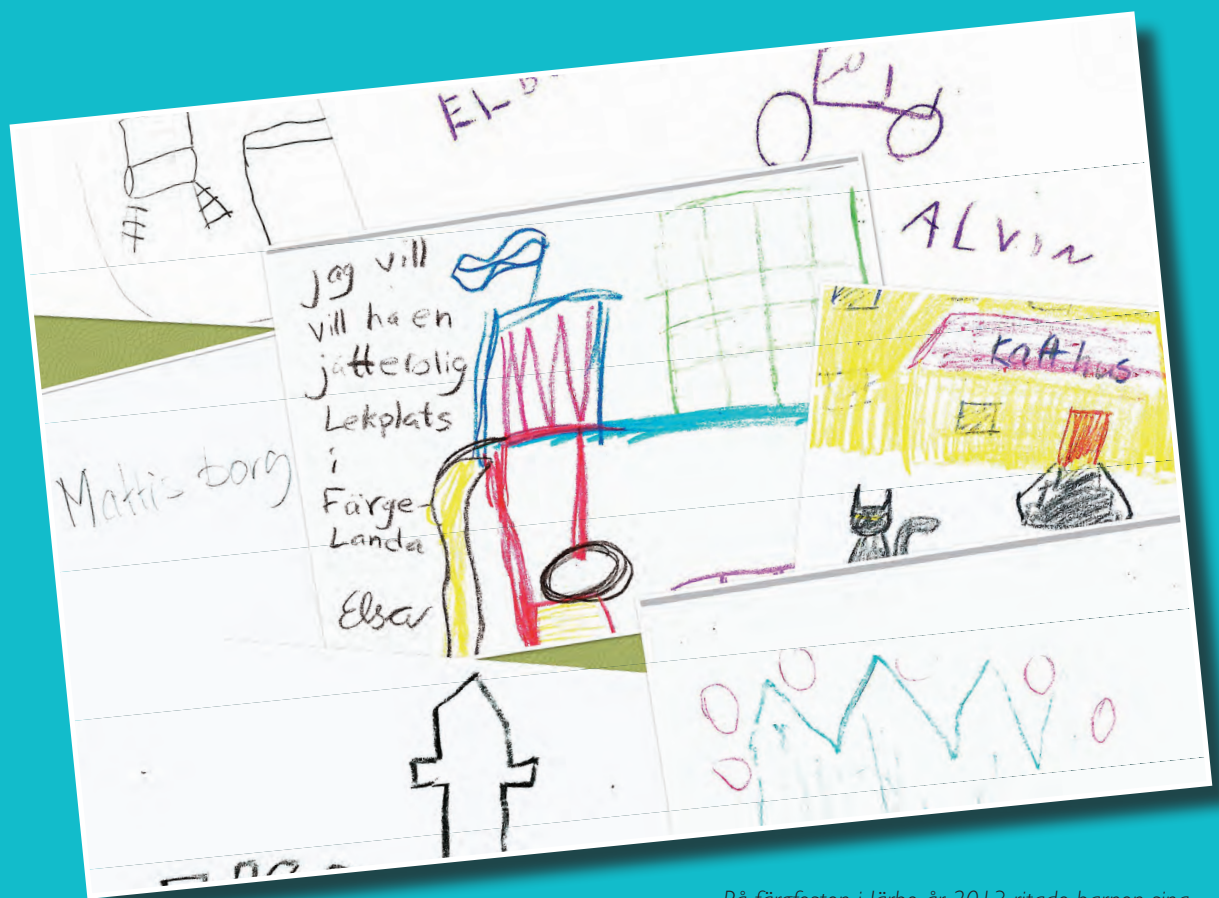
Vindbruk

Munkedals kommun har i sin översiktsplan redovisat ett område lämpligt för utbyggnad av vindkraft vid Slättfjället, väster om Ödeborg. Färgelanda kommun önskar delta i ett eventuellt fortsatt planeringsarbete för området.

Frändefors/Björlanda flygplats

Strax öster om kommungränsen vid Rådanefors ligger Frändefors/Björlanda flygplats. Kring flygplatsen gäller vissa höjdrestriktioner för byggnader inom område som berör Färgelanda kommun. Om förändringar av verksamheten aktualiseras önskar Färgelanda kommun delta i planeringsarbetet.

3. MARK- OCH VATTENANVÄNDNING SÅ HÄR VILL VI ATT KOMMUNEN UTVECKLAS

På färgfesten i Järbo år 2013 ritade barnen sina önskemål i Färgelanda kommun

De i planen föreslagna nya utbyggnadsområdena är grovt avgränsade. Vid detaljplanläggning får avgränsningen studeras mer i detalj.

Begreppet "Samlad bebyggelse" har numera i PBL ändrats till "Sammanhållen bebyggelse", men innebörden är likartad: "bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark." Kommunen har inte gjort någon avgränsning av de områden som betraktas som sammanhållen bebyggelse, utan frågan får avgöras från fall till fall. Se vidare kapitlet 'Riktlinjer för bygglov utanför planlagt område'.

Framtida användning av mark och vatten

Regler och rekommendationer

Under denna rubrik, med tillhörande kartor, redovisas förslag till den framtida användningen av mark och vatten i kommunen med tyngdpunkt på de förändringar som föreslås i förhållande till dagens situation. Förslaget skall ligga till grund för fortsatt detaljplanering eller annan tillståndsprovning.

Vidare redovisas förslag till de riktlinjer och rekommendationer som skall gälla vid provning av förfrågningar om bygglov, planläggning eller annan tillståndsprovning. Avsnittet omfattar även de regler som tillämpas utifrån gällande lagstiftning som Plan- och bygglagen (PBL), Miljöbalken (MB), Kulturmiljölagen (KML) med flera.

I naturvårdsprogrammet redovisas ytterligare riktlinjer vid planering, provning och lovgivning för ärenden inom eller i närheten av ett område med naturvärden.

Slutligen redovisas delstudier för tätorterna Ellenö, Färgelanda, Högsäter, Rådanefors, Stigen och Ödeborg.

Bostäder

Föreslagen utbyggnad av bostäder i de olika tätorterna redovisas nedan under delstudierna för respektive ort. De områden som pekas ut är de som i första hand bedömts lämpliga pga markförhållanden, möjlighet att anordna vägar, ledningar osv, frånvaro av konflikter med andra intressen, liten risk för störningar m fl faktorer. I några fall utgör de LIS-områden som utpekats i LIS-planen från 2011.

Som framgår av delstudierna finns dessutom i flertalet orter mark att tillgå inom gällande detaljplaner; totalt för 250-300 bostäder i olika former. Vidare är det angeläget att möjligheter till förtätning av de olika tätorterna undersöks och utnyttjas. Observera att den typ av bostäder som ibland föreslås i delstudierna endast är förslag, och vid en kommande detaljplanering kan ekonomiska förhållanden eller efterfrågesituationen innebära att andra typer av bostäder bedöms lämpligare.

Utöver de områden som pekas ut finns alltid möjligheten att välja andra lokaliseringar för nya bostäder om förutsättningarna ändras. ÖP är vägledande, inte bindande, men ett detaljplanearbete med stöd i ÖP är alltid lättare att driva.

Översiktsplanen skall skapa förutsättningar för kommunen att utvecklas till en attraktiv kommun att bo och leva i. Bostäder med utsikt över eller närhet till en sjö är sedan länge mycket attraktivt. LIS-planen pekar ut några sådana områden.

Vid efterföljande detaljplanering eller planutredningar avseende utbyggnad av bostäder sker avvägning mot andra intressen som kan påverka respektive område.

För fritidsboende redovisas några förslag till områden i strandnära lägen i LIS-planen. Nedanstående rekommendationer avser tillkommande permanent eller fritidsbebyggelse utanför tätorterna.

Rekommendationer bostäder:

- Nya hus, enstaka eller i grupp, skall placeras och utformas med stor hänsyn till landskapet, terrängen, platsens natur- och kulturvärden samt befintlig bebyggelse.
 - Lokalisering av upp till 5 hus kan normalt prövas med stöd av denna ÖP och förhandsbesked. I känsliga lägen kan planprogram och en VA-utredning alternativt detaljplan krävas som underlag för beslut.
- forts.*

Rekommendationer bostäder forts.:

- Vid mer än 5 hus bör detaljplan upprättas som bland annat belyser påverkan på omgivningen, trafikfrågor, vatten- och avloppsförsörjning och i känsliga lägen ställer krav på utformning.
- Behov av skyddsavstånd mellan nya bostäder och gård med djurhållning eller betesmarker skall beaktas. Riktlinjerna i "Bättre plats för arbete" skall utgöra vägledning.
- All ny sammanhållen bebyggelse skall vara ansluten till gemensam VA-anläggning. Enskilda avloppsanläggningar skall utföras enligt Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2006:7 (ansvarig myndighet är numera Havs- och Vattenmyndigheten) och enligt riktlinjer från Dalslands miljökontor.

Näringsliv och service

Detaljplanelagd mark för verksamheter finns i Färgelanda; i flera lägen öster om väg 172, i Högsäter; norr om befintlig bebyggelse, och i Ödeborg, söder om bruket. Därutöver föreslås ytterligare områden för verksamheter i Färgelanda, Högsäter och Ödeborg. Se närmare under Ortsbeskrivningarna.

Verksamheter med anknytning till turism och friluftsliv redovisas under egen rubrik. För övrig etablering och utbyggnad av verksamheter utanför tätorterna föreslås följande:

Rekommendationer näringsliv och service:

- Vid nyetablering eller utbyggnad av verksamheter skall riktlinjerna i "Bättre plats för arbete" utgöra vägledning.
- Nybyggnader skall placeras och utformas med stor hänsyn till landskapet, terrängen och omgivande bebyggelse.
- Trafikangöring skall utformas så att trafiksäkerheten inte försämras. För ny anslutning till allmän väg krävs Trafikverkets tillstånd.
- Enklare nyetableringar kan ske med planutredning och VA-utredning som underlag för prövning. I känsliga lägen (miljö, trafik etc) kan detaljplan krävas.

Infrastruktur

För vägnätet i kommunen föreslås inga större förändringar.

I planen redovisas de planerade åtgärderna med rätning av väg 172 norr om Högsäter samt ny sträckning av väg 173 genom Rådanefors med flera åtgärder. Åtgärderna finns inte med i den regionala vägplanen, och medel till genomförande saknas för närvarande.

En gång- och cykelväg mellan Färgelanda och Stigen projekteras under 2013 och genomförs år 2014/2015. Vidare föreslås gång- och cykelvägar mellan Färgelanda och Högsäter och vidare till Ragnerudssjön samt mellan Ödeborg och Ellenö.

Beträffande den framtida VA-försörjningen hänvisas till den framtagna VA-översikten och fortsatt arbete med VA-plan för kommunen.

Rekommendationer infrastruktur:

- Vid nybyggnad i närheten av större vägar skall Naturvårdsverkets riktlinjer för trafikbuller tillämpas.
- Vid nybyggnad eller annan etablering inom 150 m från primär transportled för farligt gods (länsväg 172) ska samråd ske med räddningstjänsten och vid behov ska en riskanalys upprättas.
- Vid nybyggnad eller annan åtgärd i närheten av redovisade vägreservat skall Trafikverket kontaktas.

Vatten

Kommunens vattenförekomster är en viktig tillgång för turism och friluftsliv, möjlighet till ett attraktivt boende, dricksvattenförsörjning och för ekosystemen. Införandet av miljökvalitetsnormer ger kommunen ett verktyg för att uppnå och bibehålla en hög vattenkvalitet. Den fysiska planeringen och vattenplaneringen ska utvecklas för att bidra till att uppnå god status i kommunens sjöar, vattendrag och grundvatten. Nuvarande status redovisas på karta sidan 52. Samverkan ska ske med berörda grannkommuner samt de som ingår i Örekilsälvens/Valboåns resp Dalbergsåns avrinningsområden. VA-planering och medverkan i vattenråden är viktiga delar i arbetet.

Målet är att miljökvalitetsnormerna ska uppnås till år 2015, förutom några vattenförekomster som har fått dispens till år 2021. Det innebär att kommunen måste fortsätta att jobba med de vatten som redan är påverkade så de har förutsättning att uppnå god statusklassning. Vid planarbete och etablering av nya verksamheter ska MKN beaktas och ingen ny verksamhet som leder till överskridande av MKN får tillkomma. Vid överskridande av MKN ska åtgärdsprogram upprättas.

Rekommendationer vatten:

- Nybebyggelse, vägdragning eller andra åtgärder som medför någon belastning från dagvattenavrinning, avlopp eller annat utsläpp, på en ytvattenförekomst med fastställda miljökvalitetsnormer skall lokaliseras och utformas så att den ekologiska och kemiska statusen inte försämras och/ eller så att en förbättrad status inte förhindras.
- Nybebyggelse, vägdragning eller andra åtgärder som medför någon belastning från dagvattenavrinning, avlopp eller annat utsläpp, på en grundvattenförekomst med fastställda miljökvalitetsnormer skall lokaliserats och utformas så att den kemiska och kvantitativa statusen inte försämras och/ eller så att en förbättrad status inte förhindras.
- Vid planläggning av mark där markavvattning krävs ska tillstånd till avvattning föreligga innan planerna antas.

Turism och friluftsliv

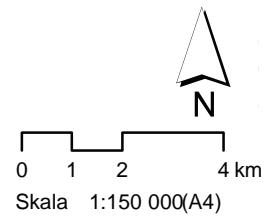
Turism och friluftsliv är en för kommunen viktig näringsgren. Goda möjligheter till friluftsliv är viktigt ur folkhälsosynpunkt och även något som kan locka människor att bosätta sig i kommunen.

I samband med den LIS-plan, som upprättades år 2011, har några förslag till nya eller utveckling av befintliga anläggningar för turism och friluftsliv i strandnära lägen förts fram:

- Håmule vildmarkscamping vid Ellenösjön
- Camping- och rastplats i Ellenö vid bron
- Ragneruds camping vid Ragnerudssjön.

Rekommendationer turism och friluftsliv:

- Nybyggnader skall placeras och utformas med stor hänsyn till landskapet, terrängen och omgivande bebyggelse.
- Trafikangöring skall utformas så att trafiksäkerheten inte försämras. För ny anslutning till allmän väg krävs Trafikverkets tillstånd.
- Enklare nyetableringar kan ske med planutredning och VA-utredning som underlag för beslut. I känsliga lägen (miljö, trafik etc) kan detaljplan krävas. Likaså krävs detaljplan i områden av riksintresse eller regionalt intresse för kulturminnesvård, friluftsliv eller naturvård. Planen skall belysa hur etableringen kan genomföras utan att motstående intressen påverkas negativt.

Översiktsplan (ÖP 2014)
Färgelanda kommun, Västra Götalands län

Status sjöar och vattendrag

- God
- Måttlig
- Otillfredsställande
- Avrinningsområde
- Sankmark
- Övriga sjöar (ej MKN klassning)

Kulturmiljövård

För de kulturhistoriskt värdefulla miljöer, som utpekats i kommunens kulturmiljöprogram, och de kulturhistoriskt värdefulla vägsträckningar som Trafikverket redovisar, föreslås följande:

Rekommendationer kulturmiljövård:

- Ny bebyggelse, vägdragning eller andra åtgärder skall lokaliseras och utformas med största hänsyn till områdets kulturhistoriska värden.
- Nybyggnader skall beträffande placering, formspråk, kulör och materialval anpassas till traditionell omgivande bebyggelse.
- Utpekade byggnader och byggnadsmiljöer är särskilt värdefulla och får inte förvanskas. De skall vårdas och underhållas. PBL 8:13 och 8:14 skall tillämpas.
- Respektavstånd till fornlämningar skall beaktas.
- Utpekade kulturhistoriskt värdefulla vägsträckningar skall beaktas vid tillståndsprovning för bebyggelse och andra åtgärder längs vägarna.

Naturvård

För de ur naturvårdssynpunkt värdefulla miljöer, som utpekats i kommunens naturvårdsprogram föreslås följande:

Rekommendationer naturvård:

- Ny bebyggelse, vägdragning eller andra åtgärder skall lokaliseras och utformas med största hänsyn till områdets naturvärden. Beroende på åtgärd och vilken typ av naturvärde som berörs, kan risken för påverkan variera stort. De riktlinjer som anges i kommunens naturvårdsprogram för hänsyn till naturvärden vid planering, provning och lovgivning ska följas.

Hälsa och säkerhet

Under ”Förutsättningar” redogörs för olika risker och miljöfaktorer som kan påverka hälsa och säkerhet. Rekommendationer beträffande trafikbuller återfinns under ”infrastruktur”.

Rekommendationer hälsa och säkerhet:

- Vid planering, byggande eller annan åtgärd intill väg 172 ska riskhänsyn beaktas. Bedömning krävs normalt inom 150 meter från vägen. Länsstyrelsens riskpolicy för farligt gods ska beaktas.
- Inför byggande på mark med radonrisk skall radonhalten undersökas och vid behov byggnaden utföras radonskyddad eller radonsäker. Om radonhalten inte undersökts, skall byggnaden utföras radonsäkert
- Områden med risk för översvämning får inte bebyggas
- Inför byggande på mark med risk för erosion, ras eller skred krävs geoteknisk undersökning som underlag för beslut.
- Vid åtgärder i eller nära områden med potentiella eller konstaterade markföroreningar skall marken undersökas och åtgärder föregås av sanering anpassad till tänkt användning
- Vid byggande i närheten av högspänningsledning skall starkströmsföreskrifterna och socialstyrelsens rekommendationer avseende elektromagnetiska fält beaktas

Riksintressen

Enligt PBL skall i en ÖP redovisas hur kommunen avser tillgodose riksintressena. Färgelanda kommun berörs av en rad riksintressen, som tidigare redovisats med text och karta (sidan 15). Generellt gäller att områden med skydd enligt MB 3:6 skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

Riksintresse för naturvård enligt MB 3:6

Områdena redovisas på sidan 15 och sammanfaller delvis med naturreservat.

Rekommendationer riksintresse naturvård:

- Nybyggnad, vägdragning eller annan anläggning som kan medföra påtaglig skada på riksintresset medges ej. Enstaka bostads- eller fritidshus i omedelbar anslutning till befintlig bebyggelse, övrig komplettering av befintlig bebyggelse samt anläggningar med koppling till naturvård och friluftsliv kan medges. Prövning skall ske med stöd av planutredning eller detaljplan, som visar att riksintresset inte påtagligt skadas och naturvården och landskapsbild inte påverkas negativt.
- Områdenas kärnvärden (se tidigare beskrivning) får inte påverkas negativt.

Riksintresse för kulturmiljövård enligt MB 3:6

Området omfattar Valbodalen och markerna kring Råggård.

Rekommendationer riksintresse kulturmiljövård:

- Nybyggnad, vägdragning eller annan anläggning som kan medföra påtaglig skada på riksintresset medges ej. Bostads- eller fritidshus, enstaka eller i grupp, samt anläggningar för turismens och det rörliga friluftslivets behov kan prövas med stöd av planutredning eller detaljplan, som visar att riksintresset inte påtagligt skadas.
- Nybyggnad skall lokaliseras och utformas så att den underordnar sig landskapsbild och anpassas till lokal byggnadstradition.

Riksintresse för totalförsvaret enligt MB 3:9

Omfattar influensområdet för Sågebackens skjutfält respektive stoppområde för höga objekt i kommunens sydöstra del.

Rekommendationer riksintresse totalförsvaret:

- Inom influensområdet för skjutfältet får ingen ny bostadsbebyggelse tillkomma. Samtliga plan- och lovärenden inom området skall remitteras till Försvarsmakten.
- Inom stoppområdet får inga höga objekt uppföras som kan påverka hinderfriheten för Såtenäs flygflottilj.
- Samråd med försvarsmakten skall alltid ske i ärenden som rör byggojekt högre än 20 m utanför och 45 m inom sammanhållen bebyggelse.

Riksintresse för vindbruk enligt MB 3:8

Energimyndighetens beslut om riksintressen för vindbruk omfattar 4 områden i Färgelanda. Kommunens ställningstagande är att de områden inom vilka vindbruk bedöms möjligt att anlägga, är de som redovisas i ÖP13. Områdena är grovt avgränsade och återges på sidan 31.

Rekommendationer riksintresse vindbruk:

- Etablering bör inte ske inom riksintresseområde för naturvård eller inom stora opåverkade områden.
- Vid framtida tillståndsprovning ska påverkan på andra intressen, såsom naturvård, skogsbruk eller risk för bullerstörningar beaktas.
- Säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och högspänningsledningar respektive transformatorstationer ska beaktas i samband med planering och tillståndsprovning.
- Tillräckliga avstånd mellan planerade vindkraftverk och vattendrag som kalkas ska beaktas, så inte flygkalkning påverkas negativt.

Övriga områden

För övriga delar av kommunen som inte berörs av förändrad användning av mark och vatten enligt ovan, riksintressen eller förslag till LIS-områden enligt LIS-planen föreslås nedanstående regler och rekommendationer:

Rekommendationer övriga områden:

- Strandskydd enligt MB 7 :13-18 gäller
- Ny bebyggelse, vägdragning, fastighetsbildning och andra åtgärder skall lokaliseras och utföras så att brukningsvärd jordbruksmark inte onödigtvis tas i anspråk eller att rationellt skogsbruk inte hindras.
- Ny bebyggelse, vägdragning och andra åtgärder i stora opåverkade naturområden medges endast för samhällsviktiga verksamheter.

Markanvändning och bebyggelseutveckling

TÄTORTERNA

Ellenö

Utgångspunkter

Om Ellenö

Ellenö är kommunens sydligast belägna samhälle, cirka 6 km söder om Färgelanda. Avståndet till Uddevalla är 2 mil. Samhället har vuxit upp kring en hållplats på Lelångenbanan och det gamla stationshuset finns fortfarande kvar. Bebyggelsen består av ett trettiotal småhus samt två mindre hyreshus. Det tidigare ålderdomshemmet vid Dagsholm är ombyggt till hotell- och konferensanläggning, sommartid fungerar det som ett vandrarhem. Norr om bebyggelsen finns en golfbana.

Viktiga planeringsfrågor

Med sitt vackra läge och bekväma pendlingsavstånd till Färgelanda och Uddevalla är Ellenö attraktivt för boende. Enligt kommunens målsättning skall förutsättningar för ytterligare bostadsbebyggelse i södra delen av kommunen studeras.

Dagsholmsområdets utveckling bör samordnas med golfbanans verksamhet till en fungerande enhet. Utvidgning med parkering och husvagnscamping har diskuterats.

Frågor om trafik och trafiksäkerhet är angelägna. Det gäller avfart från 172:an, ombyggnad av väg 2071 och anläggning av gång- och cykelväg norrut.

Riksintressen

Ellenö ligger i Valbodalen som är ett riksintresseområde för kulturmiljövården. Här gäller bestämmelser i miljöbalken, vilka innebär att området så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på kulturmiljön (se rekommendationerna sidan 53).

Förordnanden

Strandskydd gäller för vattenområde och på land kring alla vattendrag. Strandskyddszonen kring Ellenösjön och Östersjön är 200 meter.

En byggnadsfri zon om 12 meter råder, enligt Väglagen, på ömse sidor om de allmänna vägarna. Den byggnadsfria zonen utmed väg 172 är enligt beslut av Länsstyrelsen 30 meter. Trafikverket och Länsstyrelsen rekommenderar dock ett skyddsavstånd på 40 meter.

Detaljplan och områdesbestämmelser

Detaljplaner finns för större delen av den befintliga bebyggelsen. En detaljplan från 1976 omfattar stora delar av Ellenö. För golfbanan är områdesbestämmelser upprättade 1989.

Förstudie väg 2074

Trafikverket tog 1998 fram en förstudie för väg 2074, förbi Ellenö gård. En möjlig ny sträckning norr om gården redovisades. Åtgärden finns inte med i den Regionala planen.

Planförslag

Bebyggelsestruktur

Bebyggelsen ska fortsätta att växa i mindre grupper norr och söder om befintlig bostadsbebyggelse. Vidare föreslås ett större utbyggnadsområde sydost om Ellenö, mellan Östersjön och Hovsjö. Föreslagna bostadsområden är delvis LIS-områden.

Vid Sundsbron föreslås en campingplats och rastplats för husbilar i anslutning till rekreationsområdet. Dagsholmsområdet ges möjlighet till viss utveckling när det gäller husvagnscamping och parkering.

Områden för bostäder

Förutsättningar

I Ellenö finns inga kommunala bostadstomter och endast någon enstaka outnyttjad byggrätt inom detaljplanelagt område.

Förslag

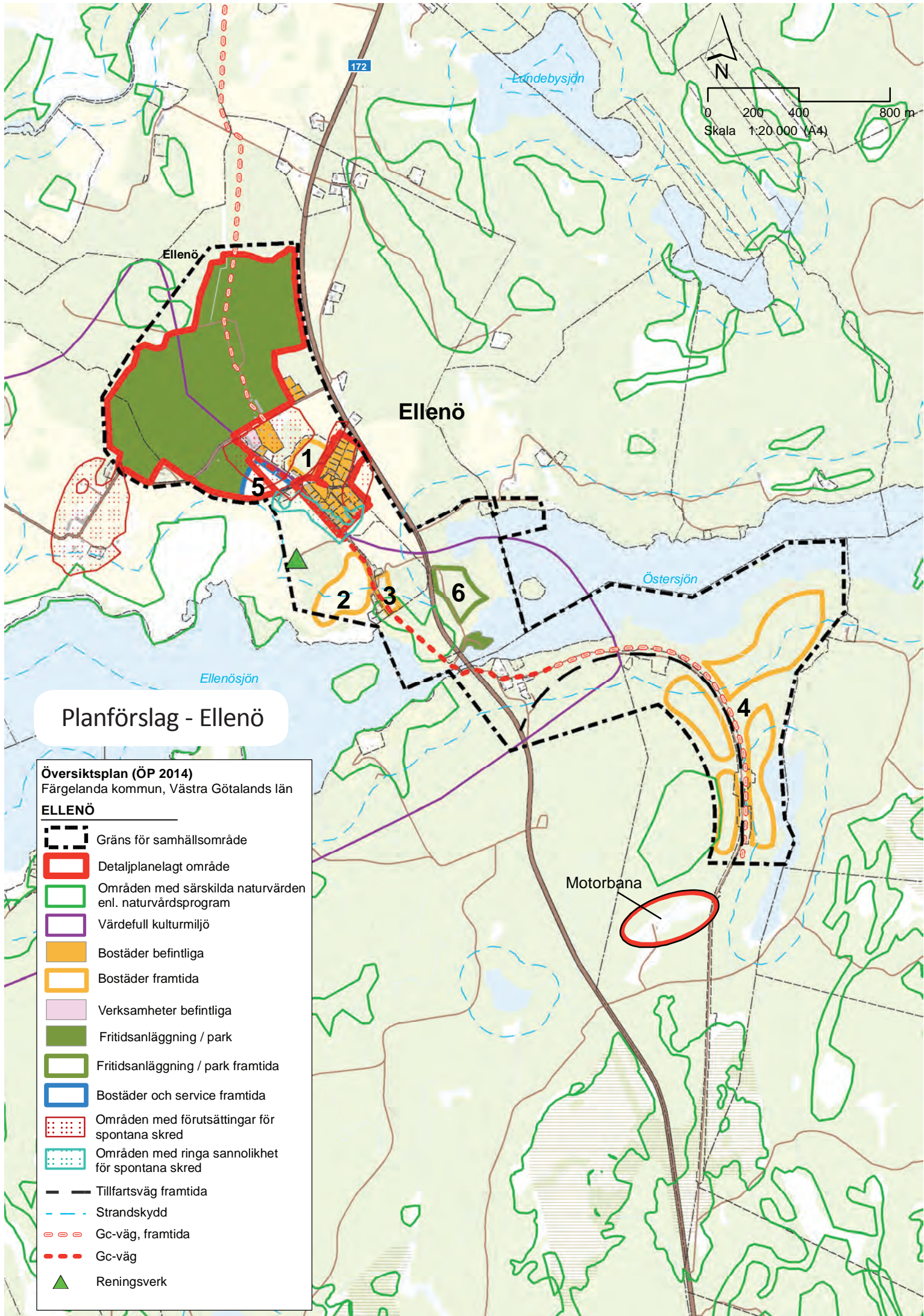
1 Ellenö, utbyggnadsområde för småhus

Området är en lövskogsbevuxen höjd söder om Dagsholm och omfattar cirka 1,3 ha. Ny bebyggelse kan förläggas i den sydvästvända sluttningen och då få viss utsikt mot Ellenösjön. Ett grönområde inom befintlig bebyggelse tas i anspråk. Området kan anslutas till det kommunala VA-nätet. Geoteknisk utredning och verifiering av stabiliteten krävs.

2, 3 Nya Äng, utbyggnadsområden för småhus

Ett större sammanhängande område öster om kullen vid Nya Äng, relativt nära Ellenösjön och delvis inom strandskyddat område (=LIS-område), föreslås för 15-20 småhustomter. Ytterligare 4-5 tomter kan inrymmas på västsluttningen av kullen mot väg 172. Vikten av att kunna erbjuda denna typ av bebyggelseområde i sjönära läge och med attraktiva omgivningar är stor. Området skall anslutas till det kommunala VA-nätet och kan anslutas till allmän väg via befintlig villagata.

Geoteknisk utredning erfordras liksom sannolikt även arkeologisk utredning, eftersom området ligger i ett fornlämningsrikt område. Jordbruksmark tas delvis i anspråk. Marken är i privat ägo. Påverkan på naturmiljö bör beläggas vid fortsatt studie av området. Avståndet till avloppsreningsverket är relativt kort, men den skogsklädda kullen avskärmar mot verket vilket tillsammans med de förhärskande vindriktningarna minskar risken för luktstörningar.

Planförslag - Ellenö

- Översiktsplan (ÖP 2014)**
Färgelanda kommun, Västra Götalands län
- ELLENÖ**
- Gräns för samhällsområde
 - Detaljplanlagt område
 - Områden med särskilda naturvärden enl. naturvårdsprogram
 - Värdefull kulturmiljö
 - Bostäder befintliga
 - Bostäder framtida
 - Verksamheter befintliga
 - Fritidsanläggning / park
 - Fritidsanläggning / park framtida
 - Bostäder och service framtida
 - Områden med förutsättningar för spontana skred
 - Områden med ringa sannolikhet för spontana skred
 - Tillfartsväg framtida
 - Strandskydd
 - Gc-väg, framtida
 - Gc-väg
 - ▲ Reningsverk

4 Söder om Östersjön, utbyggnadsområde för bostäder

Med bakgrund i LIS-planen föreslås här ett större område för bostäder av olika kategorier. Beroende på hustyp och upplåtelseform kan här mellan 50 och 100 bostäder byggas. Marken ägs av kommunen. Målsättningen är även här att erbjuda attraktiva sjönära lägen med goda pendlingsmöjligheter till omgivande städer. LIS-planen redovisar endast den del av tänkt utbyggnad, som ligger inom strandskyddsområdet. Kartan i ÖP redovisar en möjlig total utbyggnad.

Ny tillfart från väg 172 måste studeras i samråd med Trafikverket. Delar av den gamla banvallen bör kunna användas för trafik till området. Området skall anslutas till det kommunala VA-nätet.

Befintliga vandringsleder skall beaktas. Diskussion pågår om att i området inrätta ett kommunalt naturreservat, och fortsatt planering inriktas på att detaljstudera områdets disposition för såväl bostäder som naturreservat. Geotekniska undersökningar krävs, särskilt med avseende på branterna mot Östersjön. Skyddsavstånd och behov av skyddsåtgärder mot motorbanan söder om området måste utredas.

Områden för verksamheter

Förutsättningar

Den verksamhet som bedrivs i Ellenö är hotell- och konferensanläggningen med vandrarhem på Dagsholm. Det finns ett starkt samband mellan verksamheten på Dagsholm och aktiviteterna på golfbanan. Det finns även ett grossistföretag för hälsoprodukter, Avera.

Områden för allmänt ändamål, handel och service

Förutsättningar

På Dagsholm finns en restaurang, ett galleri med presentbutik finns strax intill. En utbyggnad med bostäder i enlighet med planförslaget kommer att ställa krav på grundläggande servicefunktioner som exempelvis förskola eller närbutik.

Förslag

5 Centralt för service och bostäder

Centralt, väster om banvallen, föreslås ett område för såväl kommersiell som social service i kombination med bostäder. Omfattningen är beroende av utbyggnadstakten i övriga områden. Området ingår delvis i detaljplanen från 1976 men har inte utnyttjats.

Naturvård

Förutsättningar

Odlingslandskapet norr om Ellenösjön har högsta bevarandevärde från naturvårdssynpunkt och stor betydelse från kulturmiljösynpunkt enligt länsstyrelsens inventering av värdefulla odlingslandskap (från år 1994). Bland annat har Ellenösjöns betade strandängar stor betydelse för fågellivet.

Ellenösjön och Östersjön ingår i Gullmarsfjordens avrinningsområde. I de sydvästvända sluttningarna av Sundsbroberget vid Ellenösjön, strax utanför samhällsområdet, finns värdefulla lövskogspartier.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Förutsättningar

I kulturmiljöprogrammet är ett område kring Torp och Ellenösjön (nr 6) utpekade som en kulturhistoriskt värdefull miljö. Det omfattar västra delen av Ellenö kring Dagsholm och Sundsbron med omgivning. Enligt motiveringen i pro-

grammet är det ett geologiskt intressant område med tilltalande landskapsbild, naturvärden och stort historiskt innehåll från tidiga stenåldersbosättningar till modern tid. Området visar utvecklingen av väg och järnväg med brobyggen över sundet. Fem enskilda bostadsfastigheter i Ellenö, däribland det före detta stationshuset, är betecknade som kulturhistoriskt värdefulla.

Inom området finns ett antal registrerade fornlämningar.

Förslag

I de fall den kulturhistoriskt värdefulla miljön eller enskilda objekt av kulturhistoriskt värde berörs vid detaljplaneläggning ska värdena beaktas vid utformning av planbestämmelserna. Vid förändringar inom området bör stor hänsyn tas till landskapsbilden.

Friluftsliv

Förutsättningar

Golfbanan som finns är en 18-hålsbana. Golfklubben har behov av att komplettera anläggningen med möjlighet till husvagnscamping för gästande golfspelare.

Dagsholms kurs- och konferensgård med vandrarhem har under senare år utvecklats till en väl etablerad verksamhet.

Ett relativt stort område öster om väg 172 redovisas som område för fritidsanläggningar och rekreation för besökande turister och det rörliga friluftslivet. Inom detta finns en badplats vid Kink, bryggor med båtplatser samt sjösättningsramp, turistinformation, grillplatser och utsiktsplats samt parkeringar. Även väster om Sundsbron finns en badplats

Förslag

6 Öster om väg 172, utbyggnad för friluftslivet

I området öster om väg 172, som utgör LIS-område, föreslås möjlighet att anlägga campingplats och rastplats för husbilar.

Ytterligare husvagnscamping för golfspelare bör kunna inrymmas inom gällande planer för golfbanan.

Trafik

Förutsättningar

Ellenö har ett bra kommunikationsläge vid väg 172. Det finns två avfarter från 172:an, som båda skulle behöva förbättras.

Förstudie för väg 2074, förbi Ellenö gård, förslagshandling 1998-01-19 föreslår en ny sträckning förbi gården. Den ligger utanför samhällsområdet, men förslaget skulle förbättra tillgängligheten till Ellenö från väster. Åtgärden ingår inte i den Regionala planen.

Förslag

En diskussion tas upp med Trafikverket om framtida ombyggnad av korsningarna vid 172:an.

Gång- och cykelvägar

Förutsättningar

Lelångens gamla banvall fungerar som gång- och cykelstråk inom tätbebyggelsen och går vidare söderut till Sundsbron. Det finns behov av en förlängning norrut mot Ödeborg.

Förslag

Tänkbar framtida sträckning av gång- och cykelväg till Ödeborg är markerad i förslaget.

Tekniska system

Förutsättningar

Kommunalt VA är utbyggt i Ellenö. Reningsverket är dimensionerat för 370 personekvivalenter och har god kapacitet.

Ellenö samhälle är förbundet med Ödeborg och Färgelanda i ett gemensamt ledningsnät där vatten tas från flera olika vattentäkter. Vattenkvalitén är god liksom kapaciteten, under förutsättning att ingen av täkterna slås ut.

Förslag

Vid en mer omfattande utbyggnad av samhället enligt förslaget behöver reningsverkets kapacitet utökas.

Vid separering av dagvatten bör alltid ett lokalt omhändertagande genom system anpassade till de lokala förutsättningarna eftersträvas.

Avfall

Förutsättningar

Återvinningsstation saknas för närvarande i Ellenö.

Utrymmen för återvinning bör avsättas vid detaljplaneläggning.

Färgelanda

Utgångspunkter

Om Färgelanda

Färgelanda utvecklades som ett stationssamhälle efter att Lelångenbanan anlagts i slutet av 1890-talet. Det blev bygdens centrum för handel och service. Småindustrier som bland annat ett sågverk utvecklades här och 1905 bidrog starten av Dalslands Folkhögskola till att Färgelanda kom att växa. Under senare hälften av 1900-talet skedde en stark inflyttning från landsbygden och efter kommunsammanslagningen 1974 blev Färgelanda kommuncentrum. När sedan Volvo Dalslandsverken etablerade sig kom de flesta arbetstillfällena i kommunen att finnas i Färgelanda.

I Färgelanda bor idag cirka 1 950 personer. De största arbetsgivarna är IAC Group och Färgelanda kommun.

Resultatet av den centrumplanering som genomfördes i början av 2000-talet är bland annat det nya centrumhuset och busstationen, vilka, tillsammans med Timmervägen och den ombyggda Centrumvägen, är viktiga för fortsatt utveckling av bebyggelsen i de centrala delarna av Färgelanda. Det finns ännu viss obebyggd mark inom detaljplanelagt område i centrum. Dessutom finns friytor norr om Timmervägen som inte är planlagda för bebyggelse.

Valboån och tillflödet Lillån sätter sin prägel på Färgelanda, liksom kyrkan som med sitt läge på en höjd spelar en viktig roll i samhällsbilden. Dyrtorpskullen är ett annat sådant landmärke med högt bevarandevärde.

Vätkorsningarna vid 172:an är huvudentréer in till Färgelanda. I anslutning till den södra infarten finns verksamhetsområde och även stora allmänna anläggningar som sjukhem och förskola.

Bostadsbebyggelsen i Färgelanda är relativt utspridd men i huvudsak lokaliserad väster om 172:an.

Efterfrågan på nya hus och lägenheter i Färgelanda är för närvarande låg.

Viktiga planeringsfrågor

De planeringsfrågor som hanteras i översiktsplanen för Färgelandas del innebär en anpassning till en lägre utbyggnadsnivå än i översiktsplanen från 2006. När det gäller bostäder vill kommunen kunna erbjuda attraktiva boendemiljöer i lite mindre skala och kanske i något perifera lägen. För att bygga vidare på den befintliga bebyggelsestrukturen är det samtidigt viktigt att möjliggöra fortsatt förtätning och komplettering av samhället. Kommunen har studerat ett område för lägenheter i centrum vid Timmervägen. Valbohem har även förvärvat två fastigheter vid Centrumvägen där förtätning också är aktuell.

Färgelandas funktion som kommuncentrum och serviceort i den södra delen av kommunen behöver förstärkas genom ytterligare kompletteringar och förbättringar av centrum. Parkområdena vid Lillån och norr om Timmervägen är viktiga att bibehålla och göra tillgängliga.

Utöver möjligheter till expansion för befintliga verksamheter finns behov av väl exponerade lägen nära väg 172.

Trafiksystemet i Färgelanda är i huvudsak välfungerande. De frågor som lyfts upp till diskussion handlar framförallt om korsningarna vid väg 172. Det finns ett stort behov av att göra korsningarna trafiksäkrare och tydligare. Ombyggnad av den norra korsningen, med väg 173 mot Stigen, är mest angelägen. Det är också mycket viktigt att få en säkrare korsning vid den södra infarten inklusive trafiken till idrottsplatsen Högalid öster om väg 172. Vid södra infarten har Trafikverket påbörjat en projektering av ett vänstersvängfält.

Riksintressen

Större delen av samhällsområdet och föreslagna utbyggnadsområden ligger inom område som är av riksintresse för kulturmiljövården; Valbodalen. Det omfattas som sådant av bestämmelser i miljöbalken, vilka innebär att området så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på kulturmiljön. Se även de riktlinjer för riksintresseområdet som redovisas på sidan 54 ff.

Förordnanden

Strandskydd gäller för vattenområde och på land kring alla vattendrag. Strandskyddszonen kring Valboån och Lillån är 100 meter.

Tre naturminnen i form av stora ekar finns i nordöstra delen av Färgelanda. Dessa har skydd enligt miljöbalken.

De kommunala vattentäkterna vid Håvesten omges av skyddsområden där särskilda skyddsföreskrifter gäller.

En byggnadsfri zon om 12 meter råder, enligt väglagen, på ömse sidor om de allmänna vägarna. Kring de primära länsvägarna, väg 172 och väg 173 är denna zon utökad till 30 meter. Trafikverket och Länsstyrelsen rekommenderar dock ett skyddsavstånd på 40 meter för väg 172.

Detaljplaner

Detaljplaner finns för större delen av den befintliga bebyggelsen inklusive mark som kan utnyttjas för framtida bostäder och verksamheter.

Planförslag

Bebyggelsestruktur

Planen innebär en viss förtätning av samhället men den tydliga gröna strukturen - Valboån och gång- och cykelstråket utmed Lelångenbanan, ”stadsparken” vid Lillån liksom kopplingen mellan kyrkan och centrum med ett grönområde - tas tillvara i samhällsbilden.

I den här planeringsomgången, med en för närvarande låg efterfrågan på bostäder, vill kommunen kunna erbjuda nya, mindre områden med särskild attraktivitet. Kommunen vill även ha möjlighet att erbjuda mark för industri och verksamheter i ett exponerat läge intill 172:an norr om samhället.

Det finns inget behov av att ändra på den befintliga trafikstrukturen.

I planen föreslagna nya utbyggnadsområden är grovt avgränsade. Vid detaljplanläggning får avgränsningen studeras mer i detalj.

Områden för bostäder

Förutsättningar

Inom gällande detaljplaner vid Hävesten i söder och Gränstorpet i norr finns utrymme för totalt ett 70-tal enfamiljshus och cirka 100 lägenheter.

Den framtida efterfrågan på bostäder bedöms med god marginal kunna tillgodoses inom redan detaljplanlagda områden och nedan föreslagna utbyggnadsområden.

Förslag

1 Ögården, utbyggnadsområde för småhus eller lägenheter

Befintlig bebyggelse skulle här kunna kompletteras med småhus alternativt mindre flerfamiljshus. Området omfattar en yta om cirka 1 ha. Marken är i privat ägo. Geoteknisk utredning erfordras. Tillfart och tillgänglighet för rörelsehindrade behöver studeras.

2 Timmervägen, utbyggnadsområde för lägenheter

Ett område norr om Timmervägen och rondellen vid korsningen med Centrumvägen har studerats. Området är cirka 1,5 ha och bedöms kunna inrymma ungefär 20 lägenheter i flerfamiljshus. Den exakta avgränsningen mellan utbyggnadsområdet och det angränsande området för fritidsanläggning/park studeras i samband med att detaljplan upprättas.

Tillfart kan ske från cirkulationsplatsen på Timmervägen och området kan anslutas till det kommunala VA-nätet.

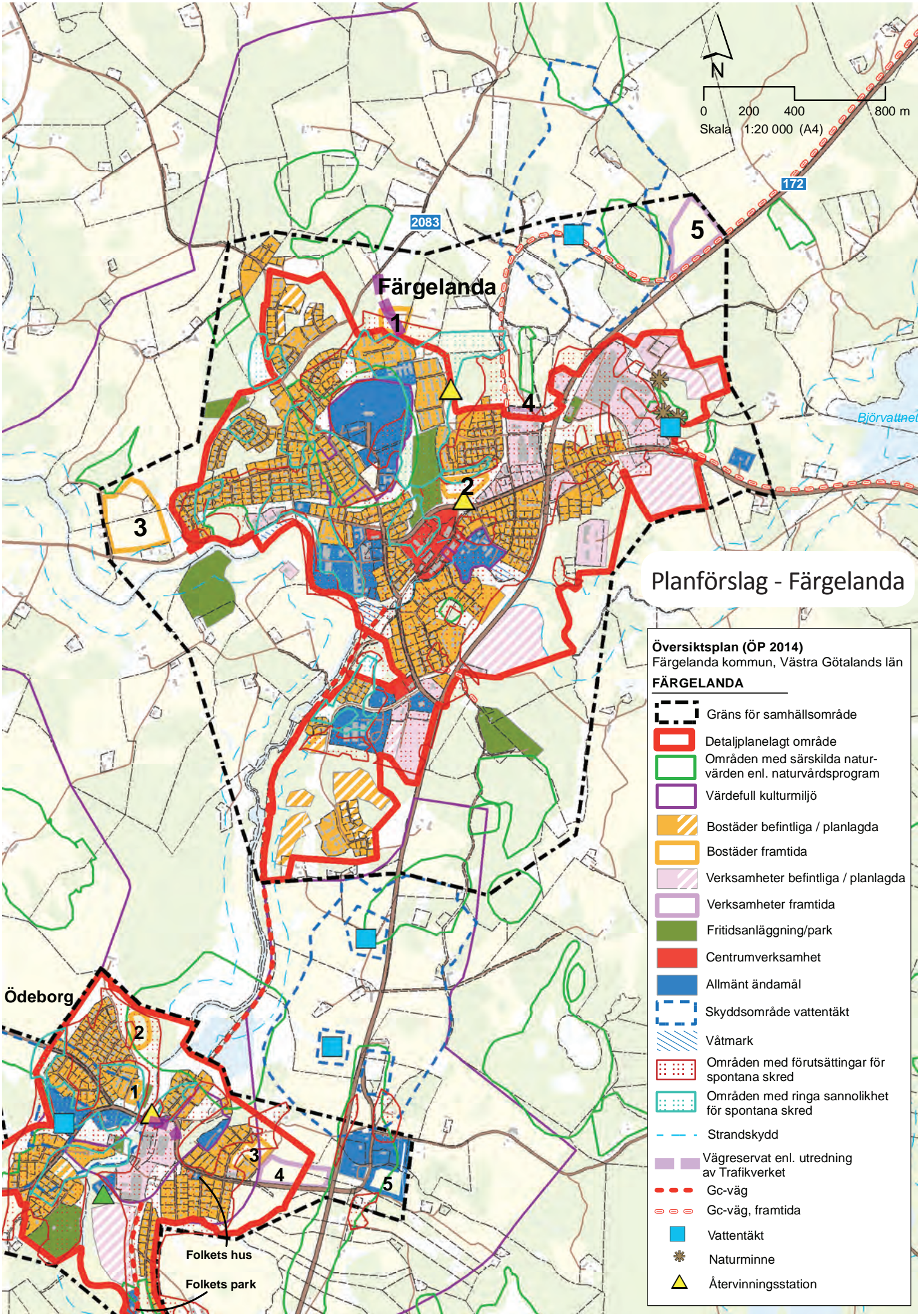
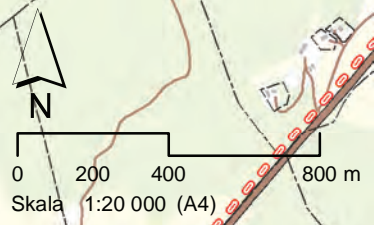
Skalan i bebyggelsen bör hålla sig till tvåvåningshus för att knyta an till de befintliga flerfamiljshusen i norr. En flyttning av återvinningsstationen kan bli aktuell om området ska bebyggas med bostäder.

3 Jordan, utbyggnadsområde för småhus

Området ligger väster om samhällsbebyggelsen utmed väg 2079 och strax väster om Kostorpsvägen. Det består av ett öppet markområde som sluttar mot sydost. I öster gränsar det mot ett mindre vattendrag. Området har en yta av cirka 8 ha och bedöms inrymma 65 småhus.

Kommunalt vatten och avlopp finns fram till Kostorpsvägen. Det är kort gång- och cykelavstånd till skolor. Till centrum är det ungefär 1 km. Tillfartsväg till Åbacken/Torpet kan nyttjas. Marken är delvis kommunägd. Geoteknisk utredning erfordras..

Strandskyddsområdet kring Valboån berörs, men endast marginellt. Jordbruksmark tas i anspråk.

Planförslag - Färgelanda

- Översiktsplan (ÖP 2014)**
Färgelanda kommun, Västra Götalands län
- FÄRGELANDA**
- Gräns för samhällsområde
 - Detaljplanelagt område
 - Områden med särskilda naturvärden enl. naturvårdsprogram
 - Värdefull kulturmiljö
 - Bostäder befintliga / planlagda
 - Bostäder framtida
 - Verksamheter befintliga / planlagda
 - Verksamheter framtida
 - Fritidsanläggning/park
 - Centrumverksamhet
 - Allmänt ändamål
 - Skyddsområde vattentäkt
 - Våtmark
 - Områden med förutsättningar för spontana skred
 - Områden med ringa sannolikhet för spontana skred
 - Strandskydd
 - Vägreservat enl. utredning av Trafikverket
 - Gc-väg
 - Gc-väg, framtida
 - Vattentäkt
 - Naturminne
 - Återvinningsstation

Ödeborg

Folkets hus
Folkets park

Områden för verksamheter och industri

Förutsättningar

Kommunen har idag resurser för utveckling av ett par befintliga områden med fastställda detaljplaner:

- Inom detaljplanelagt område vid IAC, öster om väg 172, finns ytterligare utvecklingsmöjligheter.
- Gatersbyn i öster är detaljplanelagt för industriändamål, men inte utbyggt. Här finns cirka 7,5 ha disponibel mark.
- Inom det detaljplanelagda handels- och verksamhetsområdet vid södra infarten finns outnyttjad tomtmark om cirka 8 ha. Området planlagdes 2012. (Byggrätternas storlek beror på verksamhet, som mest kan cirka 4 ha bebyggas)

Förslag

Nya utbyggnadsområden för verksamheter föreslås också i form av:

4 ”Björnhuset”, utbyggnad av befintligt verksamhetsområde

Ett område om cirka 0,5 ha, som består av svagt sluttande ängsmark strax norr om det befintliga verksamhetsområdet ”Björnhuset”. Det bygger på ett naturligt sätt vidare på den befintliga strukturen. Geoteknisk utredning kan komma att erfordras. Marken är i privat ägo.

5 Assarbyn 1:14, utbyggnadsområde för verksamheter

Ett relativt flackt område om cirka 3,5 ha, på fastigheten Assarebyn 1:14, norr om samhället och strax väster om väg 172, där kommunen vid behov skulle kunna erbjuda ett attraktivt läge, väl exponerat mot väg 172 utan störningskänsliga omgivningar.

Geoteknisk utredning samt riskanalys med hänsyn till läget vid väg 172 erfordras. Kommunen äger marken. Jordbruksmark tas i anspråk. Lämplig utformning av ny anslutning till väg 172 måste studeras.

Områden för allmänt ändamål, handel och service

Förutsättningar

Området kring Valboskolan (låg-, mellan- och högstadieskola) med idrottshall och kommunkontoret vid Allhemsvägen är ett av kärnområdena i samhället. I dagsläget finns inget behov av utbyggnad inom detta område.

Höjdenskolan har förskola. Kyrkskolan är förskola och sarskola. Framtida utbyggnader ryms inom gällande detaljplaner.

Folkhögskolan har sannolikt inte behov av mer mark. Efter rivning av en byggnad finns disponibel mark.

Inom centrumområdet finns ännu viss oexploaterad mark inom område med fastställd detaljplan. Tillgängligheten till och inom centrum är god sedan resecentrum blivit utbyggt och Centrumvägen byggts om så att de oskyddade trafikanterna fått en bättre trafikmiljö. Tillgången på välbelägna parkeringsplatser är relativt god.

Förslag

Inga förändringar föreslås i planen. En bättre annonsering och koppling av Färgelanda centrum till väg 172 föreslås ske genom att ny korsning mellan väg 172 och 173 utformas som något av ”porten till Färgelanda samhälle” med refug eller rondell.

Naturvård

Förutsättningar

Valboån och Lillån tillhör Gullmarsfjordens avrinningsområde. Dessa vattendrag är känsliga för ytterligare påverkan. Strandområdena har stor betydelse från naturvårdssynpunkt.

Inom samhällsområdet finns sju lövskogsområden som är klassificerade i länsstyrelsens lövskogsinventering från 1990. Samtliga är klass 3-områden (på en skala 1-3, där 1 är högst naturvärde). Ett av dessa områden, mellan Allhemsvägen och Kostorpsvägen, är ett område med höga naturvärden enligt inventering gjord av Skogsvårdsstyrelsen. Tre större ädellövträd som finns på det detaljplanlagda höjdpartiet öster om IAC är klassade som naturminnen.

Förslag

Lövskogspartier med höga naturvärden ingår i den gröna struktur som ska bibehållas. Värdefulla naturmiljöer berörs endast marginellt i ett par av de föreslagna utbyggnadsområdena. I de fall naturvårdintressen berörs ska dessa beaktas vid detaljplanläggning.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Förutsättningar

Eftersom Färgelanda ligger inom det fornlämningsrika riksintresseområdet Valbodalen finns det en hel del fornlämningar i och i anslutning till samhället. Två delområden inom riksintresset, Dyrort och Håvesten, berör samhällsområdet.

I kommunens kulturmiljöprogram från 2006, är två områden i Färgelanda utpekade som kulturhistoriskt värdefulla miljöer – område kring Färgelanda kyrka (nr 1) och Dalslands folkhögskola (nr 2). I programmet är dessutom 25 enskilda fastigheter i Färgelanda betecknade som kulturhistoriskt värdefulla (se vidare kulturmiljöprogrammet).

Förslag

I de fall kulturhistoriskt värdefulla kulturmiljöer eller objekt berörs vid detaljplanläggning ska värdena beaktas vid utformning av planbestämmelserna.

Rekreation och friluftsliv

Förutsättningar

Grönområdena norr om centrum och kring kyrkan är viktiga närreklamationsområden för boende, för skolornas utomhusaktiviteter och för att knyta den norra bostadsbebyggelsen till stråket utmed Lelångenbanan. Vid Kobacken, i nordvästra delen av samhällsområdet, finns en mindre slalombacke med så kallad knapplift. I Höjdenområdet finns bollplaner och boulebanoer. Färgelandas idrottsplats Högalid har fotbollsplaner.

Gång- och cykelvägar

Förutsättningar

Gång- och cykelstråket längs Lelångenbanans gamla banvall är både en viktig förbindelseled och ett viktigt motionsspår. Den flitigt använda gång- och cykelvägen mellan Ödeborg och Färgelanda passerar Färgelanda centrum och går vidare norrut inom samhället. Det finns önskemål om en förlängning av cykelvägen mellan Färgelanda och Högsäter. Cykelväg mellan de två samhällena kan också vara intressant från turistisk synpunkt.

Projektering av gång- och cykelväg mellan Färgelanda och Stigen pågår som en del av Trafikverkets satsning på 10 mil gång- och cykelväg.

Förslag

En gång- och cykelväg från Färgelanda är redovisad i planen på den 11 km långa sträckan till Högsäter. Gång- och cykelvägen bör bland annat ansluta till Färgelanda Ridklubbs anläggning vid Slätthult. Lelångenbanans gamla banvall och befintliga småvägar kan delvis utnyttjas. I övrigt tar en sådan cykelväg i anspråk jord- eller skogsbruksmark.

Eftersom Högalid ligger öster om 172:an har det länge setts som angeläget att få en trafiksäkrare korsning här. En diskussion med Trafikverket bör tas upp.

Trafik

Förutsättningar

Väg 172 är den viktigaste trafiklänken i Färgelanda och från öster ansluter väg 173 från Stigen. En cirkulationsplats, alternativt refug, har diskuterats i korsningen mellan väg 172/väg 173 med ett främsta syfte att förbättra trafiksäkerheten. Inga åtgärder finns med i den Regionala planen.

Södra infarten vid Högalid byggs för närvarande om med fält för vänstersväng.

Timmervägen, väg 2100, förbinder 172:an och 173:an med det allmänna vägnätet väster och norrut: väg 2081 förbi kyrkan mot Hedekas, väg 2079 rakt västerut förbi kommunkontoret och väg 2083, Kylsättersvägen, mot Edstena bro.

Förslag

De områden som i planen är föreslagna för utbyggnad av bostäder eller verksamheter kräver inga nya, större vägdragningar.

För att förbättra trafikföringen för norra delarna av Färgelanda föreslås en ny anslutningsväg mellan Höjdenområdet och väg 2083. Denna kan anläggas i samband med att område 1 Ögården byggs ut.

Det är angeläget att åtgärder för att höja trafiksäkerheten vidtas vid korsningen mellan väg 172 och 173, norra infarten till orten.

Tekniska system

Förutsättningar

Färgelanda är sammanbundet med Ödeborg och Ellenö i ett gemensamt VA-nät där vatten tas från Håbyn, Håvesten 1 och 2 samt Vallaredalen. En mindre reserv finns i Gatersbyn 2. Vattenkvaliteten är god men det finns ingen stor reservkapacitet.

Avloppsvattnet i Färgelanda pumpas till Ödeborgs reningsverk, vilket har stor kapacitet.

En sanering av VA-systemet i samhället är planerad. Kommunens ambition är att på sikt separera allt dagvatten från spillvattennätet. Tre små dammar för omhändertagande av dagvatten innan det släpps ut i Valboån/Lillån är projekterade. Under 2004 byggdes en av dessa vid Allhemsvägen.

Kommunen har ett fjärrvärmenät i Färgelanda som betjänar delar av centrum, Valboskolan med omkringliggande fastigheter. En gemensam panncentral finns för delar av Valbohems fastigheter i Höjdenområdet. Panncentraler finns både vid Valboskolan och vid Höjdenskolan.

Förslag

Fortsatt sanering av VA-systemet kommer att ske. Möjlighet till framtida anslutning till Uddevalla skall utredas.

Vid framtida bebyggelseutveckling skall möjligheter till utbyggnad och anslutning till fjärrvärmenätet beaktas, och en utredning kring detta pågår.

Vid separering av dagvatten bör alltid ett lokalt omhändertagande genom system anpassade till de lokala förutsättningarna eftersträvas.

Avfall

Förutsättningar

Återvinningsstationer finns strax norr om korsningen mellan Centrumvägen/Timmervägen och i anslutning till Höjdenområdet.

Förslag

Läge för en ny, välbelägen återvinningsstation bör studeras om bostäder ska byggas intill det nuvarande området vid Timmervägen.

Utrymmen för återvinningsmaterial bör avsättas vid detaljplaneläggning.

Högsäter

Utgångspunkter

Om Högsäter

Högsäter är serviceort i den norra kommundelen. Högsäter är en av de bebyggelsekoncentrationer som vuxit ut till ett större samhälle i samband med att Lelångenbanan drogs genom Valbodalen i slutet av 1800-talet. Det blev ett stationssamhälle och de förbättrade kommunikationerna gjorde att handel, service och småindustri kunde utvecklas.

Innan kommunsammanslagningen 1974 var Högsäter centralort i Högsäters kommun.

Den gamla samhällskärnan ligger kring väg 172 och stationen vid Lelångenbanan samt i området upp mot kyrkan. I nordväst finns huvuddelen av flerfamiljshusen liksom skola, förskola och serviceboende. Service i form av butiker ligger i det långstäckta centrumområdet utmed väg 172. De större verksamheterna är lokaliserade till den norra delen av samhället. Högsäter hade år 2013 723 invånare.

Viktiga planeringsfrågor

De planeringsfrågor som hanteras i översiktsplanen för Högsäters del innebär en anpassning och prioritering till en lägre utbyggnadsnivå. En viss förtätning av befintlig bebyggelse kan övervägas.

I den övergripande analysen, se avsnittet Bebyggelseutveckling, har en bedömning gjorts att mark för cirka 70 bostäder bör redovisas i Högsäter.

Högsäters funktion som serviceort i den norra delen av kommunen ska bibehållas. För att kunna utveckla orten behöver kommunen på sikt kunna erbjuda mark för verksamheter. Önskvärt är att kunna möjliggöra för etablering av verksamheter i "skyltläge" vid 172:an.

Ett nytt läge för bensinstation vid 172:an behöver studeras.

Riksintressen

Större delen av samhällsområdet och föreslagna utbyggnadsområden ligger inom område som är av riksintresse för kulturmiljövården, Valbodalen. Det omfattas som sådant av bestämmelser i miljöbalken, vilka innebär att området så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på kulturmiljön. Se även de rekommendationer som redovisas på sidan 54.

Förordnanden

Strandskydd gäller för vattenområde och på land kring alla vattendrag. Strandskyddszonen kring Valboån är 100 meter.

De kommunala vattentäkterna omges av skyddszoner där särskilda skyddsbestämmelser gäller.

Utanför detaljplan råder, enligt väglagen, en byggnadsfri zon på ömse sidor om de allmänna vägarna. Den byggnadsfria zonen utmed väg 172 är enligt beslut av Länsstyrelsen 30 meter. Trafikverket och Länsstyrelsen rekommenderar dock ett skyddsavstånd på 40 meter.

Detaljplaner

Detaljplaner finns för större delen av den befintliga bebyggelsen. Flera av dessa är inaktuella och behöver ändras.

Planförslag

Bebyggelsestruktur

Bebyggelsen utvecklas på ett naturligt vis mot nordväst i direkt anslutning till befintliga bostäder och verksamheter, centrum bibehålls.

Den föreslagna bebyggelseutvecklingen följer i stora drag intentionerna tidigare planer men är anpassad till det minskade behovet och efterfrågan på mark för framförallt bostäder.

I planen föreslagna nya utbyggnadsområden är grovt avgränsade. Vid detaljplanläggning får avgränsningen studeras mer i detalj.

Områden för bostäder

Förutsättningar

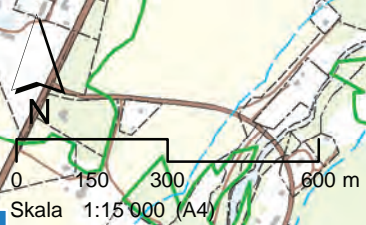
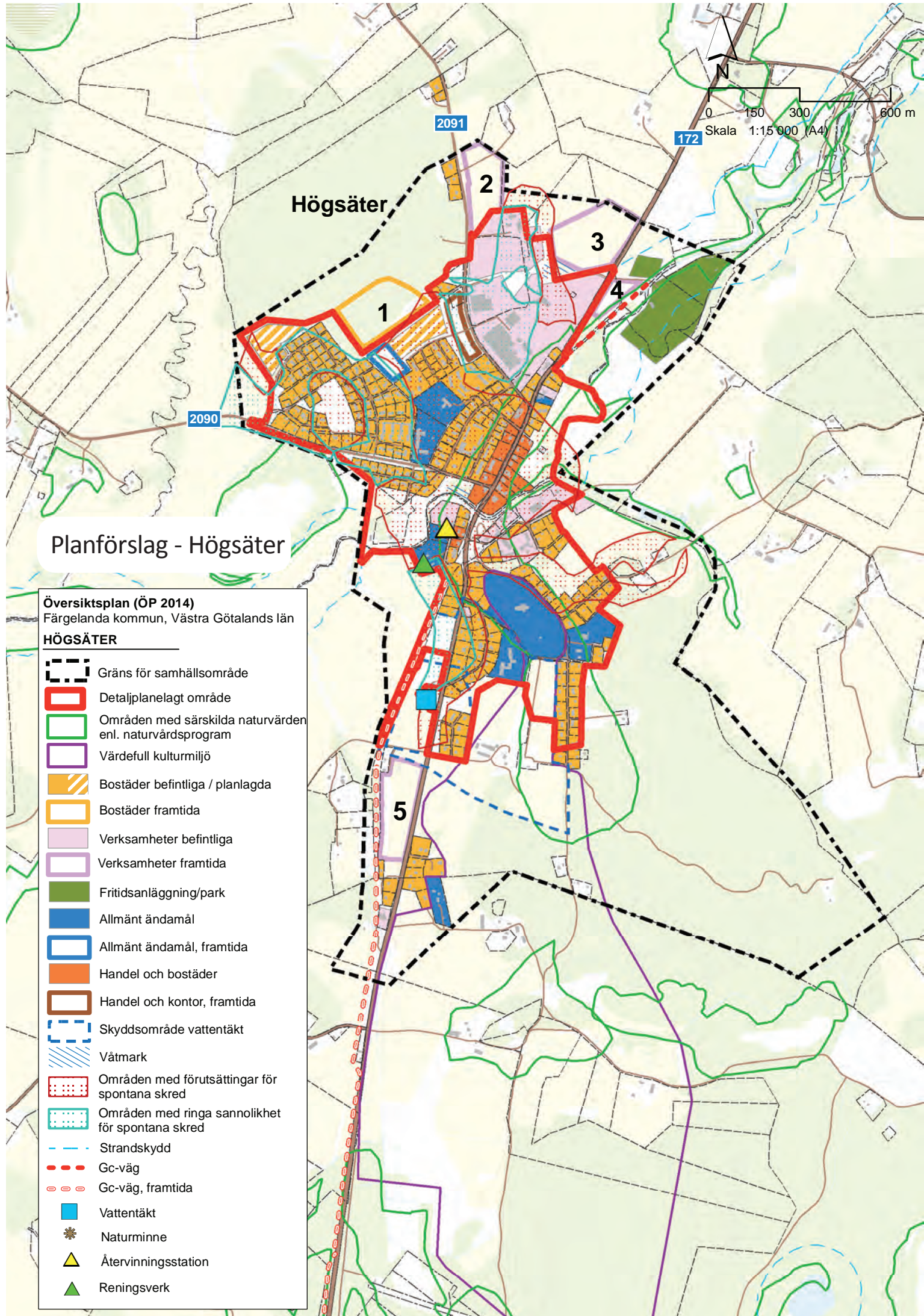
Inom de detaljplanelagda områdena på Solberg finns ett tjugotal tomter för enfamiljshus, och vid Högakas mark för ytterligare lika många. Inom Solbergsområdet finns möjlighet att tillskapa bostäder i både flerfamiljshus (radhus) och friliggande enfamiljshus.

Förslag

1 Solbergsskogen, utbyggnadsområde för småhus

Området är ett höjparti i nordvästra delen av Högsäter. Det omfattar cirka 4,5 ha och bedöms kunna rymma ett trettio-tal tomter för småhus. Olika möjligheter till angöring får studeras närmare vid detaljplanläggning.

Solbergsskogen kan erbjuda soliga huslägen med goda möjligheter till utblickar. Området ligger förhållandevis centralt och nära skolan. Eventuella störningar från betongindustrin har studerats vid detaljplanläggning för en utbyggnad av industriområdet och en buffertzon med handels- och kontorsbyggnader redovisas väster om Ånnerudsvägen. Kommunen är markägare.

Högsäter

Planförslag - Högsäter

- Översiktsplan (ÖP 2014)**
Färgelanda kommun, Västra Götalands län
- HÖGSÄTER**
- Gräns för samhällsområde
 - Detaljplanelagt område
 - Områden med särskilda naturvärden enl. naturvårdsprogram
 - Värdefull kulturmiljö
 - Bostäder befintliga / planlagda
 - Bostäder framtida
 - Verksamheter befintliga
 - Verksamheter framtida
 - Fritidsanläggning/park
 - Allmänt ändamål
 - Allmänt ändamål, framtida
 - Handel och bostäder
 - Handel och kontor, framtida
 - Skyddsområde vattentäkt
 - Våtmark
 - Områden med förutsättningar för spontana skred
 - Områden med ringa sannolikhet för spontana skred
 - Strandskydd
 - Gc-väg
 - Gc-väg, framtida
 - Vattentäkt
 - Naturminne
 - Återvinningsstation
 - Reningsverk

Områden för verksamheter och industri

Förutsättningar

Detaljplanen för verksamhetsområdet öster om Ånnerudsvägen (betongindustri) är i stort sett utbyggd. Väster om Ånnerudsvägen medger planen kontor/handel.

Förslag

2 Ånnerudsvägen, utbyggnadsområde för verksamheter

Befintligt industriområde föreslås kunna utvidgas ytterligare norrut.

3 Norra infarten, utbyggnadsområde för verksamheter

Ett strategiskt beläget område är redovisat i anslutning till väg 172 vid norra infarten. Det omfattar cirka 3 ha och är tänkt att kunna knytas till det befintliga verksamhetsområdet i framtiden. Med hänsyn till det exponerade läget bör landskapsbild och säkerhetsfrågor (bland annat utfart mot väg 172) uppmärksammas vid en utbyggnad. Marken är i privat ägo.

4 Norra infarten (östra) utbyggnadsområde för verksamheter

Ett lite mindre område är även redovisat i anslutning till väg 172, på östra sidan vid norra infarten. Området föreslås för verksamhet, exempelvis ny bensinstation. Med hänsyn till det exponerade läget bör landskapsbild och säkerhetsfrågor (utfart mot väg 172 och idrottsplatsen) uppmärksammas vid en utbyggnad. Området är beläget inom strandskydd för Valboån. Det används idag som parkeringsplats och är således ianspråktaget på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddet. Vid eventuell lokalisering av bensinstation skall närheten till Valboån särskilt beaktas.

5 Rösäter, utbyggnadsområde för verksamheter

Ett område söder om Högsäter längs väg 172 föreslås för ny bensinstation och andra verksamheter med behov av bra skyltläge. Marken är plan och en säker anslutning till väg 172 bör kunna anordnas. Läget är fördelaktigt med tanke på eventuell framtida gång- och cykelväg mot Färgelanda. Området gränsar i norr till skyddsområde för vattentäkt, vilket beaktas i kommande detaljplanering.

Områden för allmänt ändamål, handel och service

Förutsättningar

I Högsäter finns förskola, låg- och mellanstadium samt servicehus för äldre. Högsäter Rehab är ett privat sjukhem beläget i östra delen av samhället.

Det finns också en större distriktsveterinärstation i Högsäter, som är viktig för djurhållningen.

Förslag

På lokalt initiativ arbetar man i Högsäter med planer för ett allaktivitetshus. Föreslagen placering är på Solbergsområdet.

Naturvård

Förutsättningar

Valboån tillhör Gullmarsfjordens avrinningsområde och vattendraget är känsligt för ytterligare påverkan. Åns strandområden är viktiga från naturvårdssynpunkt. Norr om samhällskärnan är åns norra strand omgiven av ett varierat lövskogsbestånd som är klassificerat i Länsstyrelsens inventering (klass 2 på en skala 1-3). Närmare samhället, utmed ett litet biflöde till Valboån, finns ytterligare ett blandlövskogsbestånd (klass 3) som sträcker sig längs bäcken från Skörpan tills den rinner ut i Valboån i centrum av Högsäter.

Förslag

Föreslagna utbyggnadsområden berör inga utpekade naturvårdsobjekt eller strandskyddsområde.

I de fall naturvårdintressen berörs vid detaljplaneläggning ska dessa beaktas.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Förutsättningar

I kommunens kulturmiljöprogram är området Rösäter, Högsäters kyrka och prästgård utpekade som en kulturhistoriskt värdefull miljö (nr 11). Det är ett relativt omfattande område som omfattar kyrkomiljön och sedan sträcker sig ner öster om väg 172 till Rösäter. Miljön representerar viktiga delar av Valbodals långa bebyggelse- och odlingshistoriska kontinuitet i ett av dalgångens sockencentrum.

I kulturmiljöprogrammet är 12 enskilda fastigheter i Högsäter betecknade som kulturhistoriskt värdefulla.

Förslag

I de fall den kulturhistoriskt värdefulla miljön eller enskilda objekt berörs vid detaljplaneläggning ska värdena beaktas vid utformning av planbestämmelserna.

Rekreation och friluftsliv

Förutsättningar

Allégårdens motionsanläggning sydost om kyrkan, med delvis elbelysta motionsspår, är ett viktigt rekreationsområde för Högsätersborna. Vidsträckt strövområden finns på det närbelägna Kroppefjäll.

Idrottsplatsen Genevi är utbyggd med fotbollsplaner och klubbstuga samt tennis- och boulebanor.

Området kring skolan är viktigt för fritidsaktiviteter efter skoltid.

Förslag

Inga förändringar föreslås i planen.

Trafik

Förutsättningar

Väg 172 är den viktigaste länken i Högsäters trafiknät. Den byggdes om i början av 2000-talet till en miljöprioriterad genomfart i syfte att dämpa hastigheterna och göra trafikmiljön tryggare för oskyddade trafikanter. Västerut från Högsäter leder de två allmänna vägarna 2090 och 2091 till Rännelanda respektive Ånnerud.

Förslag

En ny väganslutning, i syfte att på längre sikt kunna avlasta korsningen väg 172/Ånnerudsvägen från trafik, bör studeras i samband med eventuell framtida planläggning av nytt verksamhetsområde norr om samhället.

Gång- och cykelvägar

Förutsättningar

Det finns en gång- och cykelbana mellan samhället och Genevi idrottsplats.

Önskemål finns om utbyggnad av cykelväg på den 11 km långa sträckan mellan Högsäter och Färgelanda, Cykelväg mellan de två samhällena kan också vara intressant från turistisk synpunkt.

Förslag

En gång- och cykelväg från Högsäter till Färgelanda är redovisad i planen på den sträcka som berör samhällsområdet. Delar av sträckningen kan gå på resterna av Lelångenbanans gamla banvall och befintliga småvägar kan delvis utnyttjas. I övrigt tar en sådan cykelväg i anspråk jord- eller skogsbruksmark.

Tekniska system

Förutsättningar

Högsäter försörjs av två vattentäkter med god tillgång och kvalitet. Största hotet mot vattentäktarna är en eventuell olycka med farligt gods på väg 172. Färdigställande av reservvattentäkt söder om samhället pågår.

Ett kommunalt avloppsreningsverk finns i samhället.

En sanering av VA-nätet pågår inom de områden i Högsäter som är mest känsliga för översvämning. Vid ombyggnaden sker en separering av dagvatten och spillvatten. Två dammar för omhändertagande av dagvatten i Högsäter är projekterade.

Förslag

Inga förändringar föreslås i övrigt. Fortsatt sanering av VA-systemet kommer att ske.

Vid separering av dagvatten bör alltid ett lokalt omhändertagande genom system anpassade till de lokala förutsättningarna eftersträvas.

Fjärrvärme eller gemensam panncentral i Högsäter kan på sikt bli aktuellt i området kring Solgården och skolan.

Se även VA-översikten.

Avfall

Förutsättningar

En återvinningsstation finns i södra delen av samhället, vid brandstationen, väster om väg 172.

Förslag

Utrymmen för återvinning bör avsättas vid detaljplaneläggning.

Rådanefors

Utgångspunkter

Om Rådanefors

Utvecklingen av bebyggelsen i Rådanefors hänger samman med Rådanefors bruk, vars verksamhet började på 1700-talet vid vattendraget mellan Långhalmen och Rådanesjön. Brukets verksamhet upphörde i slutet av 1800-talet. Sedan dess har Rådanefors fungerat huvudsakligen som bostadsort. De flesta av brukets gamla byggnader är rivna, kvar är herrgården mitt i samhället.

Viktiga planeringsfrågor

En av kommunens målsättningar är att skapa områden med sjönära bostäder. Bedömningen är att behovet av nya bostäder är begränsat till 10-15 enheter i form av enfamiljshus.

Den centrala planeringsfrågan när det gäller Rådanefors är en framtida ny sträckning av väg 173 som utretts av Trafikverket. Lösningen av vägfrågan påverkar i hög grad framtida bebyggelseutveckling och områdets attraktivitet för boende. För närvarande finns inga medel avsatta för en ny sträckning.

Riksintressen med mera

Rådanefors berörs inte av några riksintressen, men ligger däremot inom ett område av stort intresse för friluftsliv och sjösystemet är av stort intresse för fritidsfisket.

Förordnanden

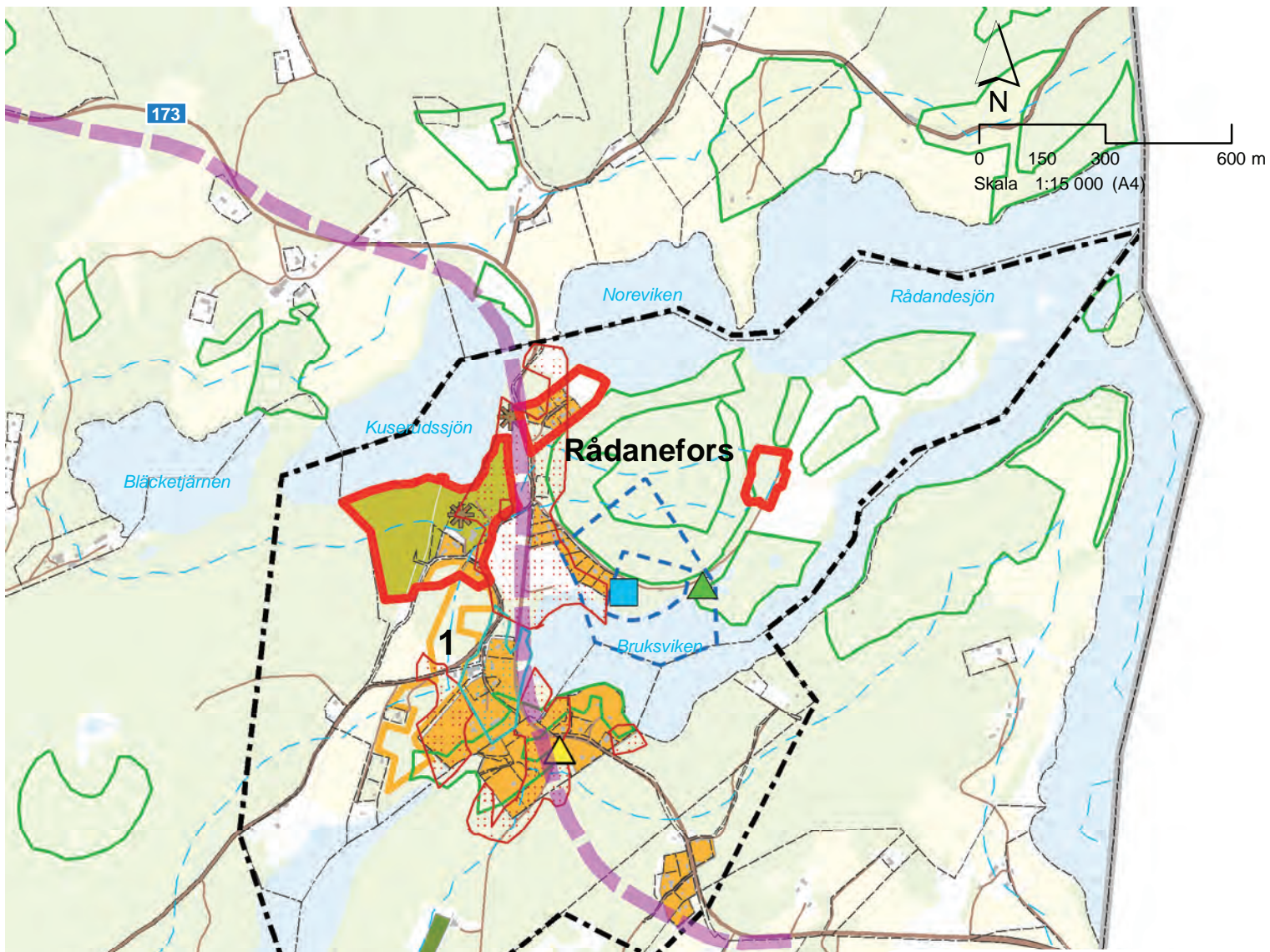
Strandskydd gäller för vattenområde och på land kring alla vattendrag. Strandskyddszonen kring Kuserudssjön är 100 meter men runt Rådanesjön med Bruksviken är det utökat till 200 meter. Strandskyddszonen runt Långhalmen är för närvarande utökad till 200 meter, men har i Länsstyrelsens översyn föreslagits återgå till 100 meter.

Den kommunala vattentäkten omges av skyddszoner där särskilda skyddsbestämmelser gäller.

En byggnadsfri zon om 12 meter råder, enligt väglagen, på ömse sidor om de allmänna vägarna. Kring väg 173 är denna zon utökad till 30 meter.

Detaljplaner

Detaljplaner finns för delar av bebyggelsen. Ett detaljplanområde för 12 fritidshus finns på Näsbergets östsluttning. Detaljplan har också upprättats för en camping vid Kuserudssjön.

Planförslag - Rådanefors

Översiktsplan (ÖP 2014)
Färgelanda kommun, Västra Götalands län

RÅDANEFORS

- Gräns för samhällsområde
- Detaljplanlagt område
- Områden med särskilda naturvärden enl. naturvårdsprogram
- Bostäder befintliga
- Bostäder framtida
- Verksamheter befintliga
- Fritidsanläggning / park
- Camping
- Skyddsområde vattentäkt
- Områden med förutsättningar för spontana skred
- Områden med ringa sannolikhet för spontana skred
- Vägreservat enl. utredning av Trafikverket
- Strandskydd
- Vattentäkt
- Återvinningsstation
- Reningsverk
- Naturminne

Planförslag

Bebyggelsestruktur

Ingen större förändring av bebyggelsestrukturen är föreslagen. Utbyggnad av bostäder föreslås centralt kring Mellområdan, vilket delvis utgörs av LIS-området. En nybyggnad i föreslagen omfattning ger inte underlag för utökad service, utan de boende blir även fortsättningsvis hänvisade till kringliggande orter.

Områden för bostäder

Förslag

1 Mellområdan och Långhalmen, utbyggnadsområde för småhus

Dessa båda områden som är belägna kring väg 2065 finns redan redovisade i gällande ÖP från 2006 och i LIS-planen från 2011. Inom det redovisade området bedöms att upp till ett 20-tal bostäder kan byggas. De utgör en komplettering som kan binda ihop den något spridda bebyggelsen.

Området kräver ytterligare studier av VA-försörjningen. Större delen av området består av fastmark. Inom vissa delar av området kan geoteknisk utredning komma att krävas. Marken är i privat ägo.

Fornlämning i Mellområdan, en hällkista, skall beaktas.

Naturvård

Förutsättningar

I Rådanefors finns två naturminnen, dels den så kallade Dalslandseken vid väg 173 och dels en kulle med stora ekar inom campingområdet söder om Kuserudssjön. Näsberget och vattendraget mellan Bruksviken och Långhalmen är kantat av värdefull lövskog. Ett par områden vid Näsberget är klassade som nyckelbiotoper.

Förslag

I samband med fortsatt planering för ny bebyggelse bör stor hänsyn tas till de för naturvården värdefulla områdena.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Förutsättningar

I kulturmiljöprogrammet är 8 enskilda fastigheter i Rådanefors betecknade som kulturhistoriskt värdefulla.

Förslag

I de fall kulturhistoriskt värdefulla byggnader berörs vid detaljplaneläggning ska värdena beaktas vid utformning av planbestämmelserna.

Friluftsliv

Förutsättningar

Rådanefors ingår i ett område som är av både lokalt och regionalt intresse för friluftsliv. Samhället är beläget mellan de två stora rekreationsområdena Ödeborgsfjället och Kroppefjäll. Sjösystemet är av stort intresse för fritidsfiske och kanoting, ”Flottareleden” passerar samhället. Vid Kuserudssjön finns en campingplats och en badplats. En idrottsanläggning med fotbollsplan och klubbstuga är belägen öster om Långhalmen.

Trafik

Förutsättningar

En vägutredning med miljökonsekvensbeskrivning är framtagen av Trafikverket (dåvarande Vägverket, slutrapport oktober 1996) för väg 173 på delen Stigen – Västra Bodane. I utredningen är en ny sträckning av vägen föreslagen genom Rådanefors. Åtgärden ingår inte i den Regionala planen.

Förslag

Reservat för föreslagen ny sträckning av väg 173, enligt förslag i Trafikverkets vägutredning, redovisas i planen. Framtida genomförande är osäkert.

Tekniska system

Förutsättningar

Större delen av bebyggelsen i Rådanefors är anslutna till kommunalt vatten och avlopp.

För vattenförsörjningen finns en ny vattentäkt med god kapacitet och vattenkvalitet.

Ett reningsverk för spillvatten, på södra sidan av Näsberget, drivs på entreprenad av en privatperson.

Förslag

Vid separering av dagvatten bör alltid ett lokalt omhändertagande system anpassade till de lokala förutsättningarna eftersträvas.

Stigen

Utgångspunkter

Om Stigen

Bebyggelsen i Stigen har vuxit upp kring den industriella verksamheten vid Lillån som började utvecklas redan på 1600-talet. År 1874 etablerades ortens stora industri, Stigens yllefabrik, vars verksamhet levde vidare, om än i olika former, ända till slutet av 1980-talet. Efter nedläggningen har flera mindre verksamheter inrymts på industriområdet vid Lillån. Stigen är unik genom att vara den enda ort i Dalsland där textilindustrin haft så betydande genomslag för att bilda ett samhälle.

Avvecklingen av Stigens fabriker och det nära avståndet till centralorten Färgelanda, har inneburit att Stigen alltmer utvecklats till en bostadsort. Kring 1990 byggdes en del småhus kring Bovattnet. Samhället har fina boendemiljöer, skola och närhet till sjöar med badplatser och omfattande strövområden på Kroppefjäll. Stigen har idag, år 2013, 419 invånare.

Viktiga planeringsfrågor

När det gäller bostäder vill kommunen kunna erbjuda attraktiva boendemiljöer i lite mindre skala och kanske i något perifera lägen. Komplettering av befintlig bebyggelse medges i detaljplaner för Skolbacken och Stiftelsevägen, ytterligare förtätning kan övervägas.

Inom centrumområdet finns behov av att tydligare avgränsa och snygga upp ett mindre område som kan fungera som samlingspunkt.

En vägutredning för väg 173, delen Stigen – Västra Bodane har belyst en ny sträckning av vägen söder om samhället. I planen är det viktigt att ta ställning till ett eventuellt reservat för en sådan förbifart. Genomfartstrafiken är i dag störande och en förbifart skulle kunna innebära andra utvecklingsmöjligheter för Stigen, som till exempel förtätning av bostadsbebyggelsen och en bättre centrumlösning. Samtidigt kan det innebära att stora markområden blir upplåsta för lång tid framöver.

Stigens framtida vattenförsörjning måste lösas och därför studeras en gemensam lösning med Färgelanda, Ödeborg och Ellenö.

Riksintressen

Stigen berörs inte av något riksintresse.

Förordnanden

Strandskydd gäller för vattenområde och på land kring alla vattendrag. Strandskyddszonen kring Bovattnet och Björvattnet är 100 meter. Kring Nyckelvattnet är den utökad till 200 meter.

En byggnadsfri zon om 12 meter råder, enligt väglagen, på ömse sidor om de allmänna vägarna. Kring väg 173 är detta område utökat till 30 meter.

Detaljplaner

Detaljplaner finns för större delen av den befintliga bebyggelsen.

Vägutredning

En vägutredning med miljökonsekvensbeskrivning är framtagen av Trafikverket år 1996 för väg 173 på delen Stigen – Västra Bodane. En studie togs också fram 1999 för en så kallad miljöprioriterad ombyggnad av nuvarande genomfart.

Planförslag

Bebyggelsestruktur

Planförslaget anger ingen större förändring av bebyggelsestrukturen i Stigen. Förslaget bygger på en återhållsam utveckling, beroende på att kapaciteten inom detaljplanelagda områden är god och efterfrågan på nya bostäder inte förväntas öka i någon större utsträckning. Planen visar ytterligare ett område som kan erbjuda attraktiva lägen med fina omgivningar och visuell sjökontakt. Förtätning av samhället kan ske genom utbyggnad inom områden som redan är detaljplanelagda. Förändrade behov kan då innebära krav på ändringar av detaljplaner.

Mindre verksamheter kan utvecklas inom befintligt verksamhetsområde.

Områden för bostäder

Förutsättningar

I Stigen finns två detaljplanelagda områden för bostäder som inte blivit utbyggda. På Skolbacken och vid Stiftelsevägen finns möjligheter att tillskapa sammanlagt ett 30-tal lägenheter. Vidare finns möjlighet att bygga ut småhusområdet Konvaljbacken med 10-12 tomter. Vägar och VA är dock inte utbyggt till Konvaljbacken.

Förslag

1 Område vid Björkudden, LIS-område

Området ligger öster om Stigen, mellan Bovattnet och Nyckelvattnet. Det består av kuperad skogsmark och mindre partier ängsmark, en liten bäck passerar genom området.

Ett par grupper av småhus, totalt ett 20-tal tomter, kan lokaliseras här. Flertalet tomter kan få fin utsikt och sjökontakt.

Tillfart sker via befintlig väg söderifrån. Marken är privatägd. En gammal ek mitt i området skall bevaras. Förekomst av naturgrus i södra delen skall beaktas. Området skall anslutas till kommunalt vatten och avlopp. Detaljplan, radonundersökning och geoteknisk utredning erfordras.

0 150 300 600 m
Skala 1:15 000 (A4)

Stigen

Björvattnet

Nykekrattnet

Bovättnet

173

173

Planförslag - Stigen

Översiktsplan (ÖP 2014)

Färgelanda kommun, Västra Götalands län

STIGEN

- Gräns för samhällsområde
- Detaljplanelagt område
- Områden med särskilda naturvärden enl. naturvårdsprogram
- Värdefull kulturmiljö
- Bostäder befintliga / planlagda
- Bostäder framtida
- Verksamheter befintliga
- Fritidsanläggning/park
- Allmänt ändamål befintliga / planlagda
- Handel och bostäder
- Områden med förutsättningar för spontana skred
- Områden med ringa sannolikhet för spontana skred
- Strandskydd
- Gc-väg, framtida
- Vattentäkt
- Återvinningsstation
- Reningsverk

Områden för verksamheter och industri

Förutsättningar

Stigens fabriker vid Lillån inrymmer olika mindre verksamheter. Ett visst utrymme för expansion finns inom det detaljplanelagda området.

Områden för allmänt ändamål, handel och service

Förutsättningar

I Stigen finns service i form av livsmedelsaffär, förskola samt låg- och mellanstadium (friskola).

Stigens skola har inga utbyggnadsbehov eftersom elevunderlaget har minskat. I detaljplanen för Skolbacken finns byggrätt för en förskola.

Förslag

Vid framtida ombyggnad av väg 173 i nuvarande läge bör centrummiljön ses över och ges en trivsammare utformning som samlingspunkt för samhället.

Naturvård

Förutsättningar

Sjöarnas och Lillåns strandområden är viktiga från naturvårdssynpunkt. Inom och i anslutning till Stigen finns i övrigt få utpekade naturvårdsobjekt. Ett par sumpskogsområden finns norr om samhällskärnan och ett lövskogsområde finns utmed östra stranden av Björvattnet, öster om skjutbanan.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Förutsättningar

I kommunens kulturmiljöprogram är området Stigens textilindustrisamhälle (nummer 3) utpekade som en kulturhistoriskt värdefull miljö. Det har bedömts vara en sammanhållen helhet av 1900-talsbebyggelse - industri- och bostadsbyggnader vilka till stor del är välbevarade - som speglar ett mindre industrisamhälles utveckling. Bebyggelsemiljön och gatubilden längs Vänersborgsvägen är karaktäristisk. I programmet är även ett 20-tal enskilda fastigheter i Stigen betecknade som kulturhistoriskt värdefulla.

Förslag

I de fall kulturhistoriskt värdefulla byggnader berörs vid detaljplaneläggning ska värdena beaktas vid utformning av planbestämmelserna.

Friluftsliv

Förutsättningar

Mitt i samhället ligger Stigevi med två bollplaner och klubblokal. Vid Bovattnet finns en kommunal badplats. Söder om Bovattnet har Brukshundsklubben en anläggning och väster om samhällskärnan finns en mindre skjutbana.

För de boende i Stigen är norra delen av Ödeborgsfjället ett stort och viktigt närströvsområde med motions- och skidspår. Norr och nordost om samhället breder Kroppefjällsområdet ut sig med rika möjligheter till friluftsliv. Flera fina fiskevatten finns i närområdet.

Trafik

Förutsättningar

Genom Stigen passerar väg 173, inom samhällsområdet kallad Vänersborgsvägen. Den förbinder väg 172 vid Färgelanda med väg 45 vid Dykällan norr om Vänersborg. I norra delen av samhället ansluter väg 1084 mot Hjärtsäter. Söder om samhället ansluter väg 1129 mot Sundals-Ryr.

Den vägutredning som utförts av Trafikverket redovisar en tänkbar ny sträckning av väg 173 sydväst om Stigen. Ytterligare en sträckning diskuterades under utredningen. Den gick längre söderut och gjorde ett stort intrång i rekreationsområdet på Ödeborgsfjället. Förbifart Stigen var tänkt att senare bli föremål för en särskild vägutredning. En ombyggnad av väg 173 ligger för närvarande långt fram i tiden och finns inte med i den Regionala planen för den närmaste 10-årsperioden.

Förslag

Trafiksituationen föreslås bli förbättrad genom ombyggnad av genomfarten, väg 173, i nuvarande sträckning. Inför en sådan ombyggnad studeras bullerfrågor avseende befintlig bebyggelse och åtgärder för att minska störningarna från trafiken. Något reservat för studerad förbifart strax sydväst om Stigen redovisas därför inte.

Gång- och cykelvägar

Förutsättningar

En gång- och cykelväg mellan Stigen och Färgelanda projekteras 2013-2014. Behovet är stort, då många barn- och ungdomar cyklar på väg 173 från Stigen till Färgelanda för att nå Valboskolans högstadium, sporthallarna och fritidsgården. Sommartid cyklar Färgelandaborna till badplatsen i Stigen.

Tekniska system

Förutsättningar

Stigen försörjs av en egen vattentäkt. Resursen är begränsad och vattentäkten bör inte belastas ytterligare. Det finns inte något känt reservområde. En utredning pågår om gemensam lösning för Färgelanda/Stigen, Ödeborg och Ellenö.

Kommunalt avloppsreningsverk ligger i västra delen av samhällsområdet. Kommunens ambition är att på sikt separera allt dagvatten från spillvattennätet, vilket inte sker idag.

Förslag

Vid separering av dagvatten bör alltid ett lokalt omhändertagande genom system anpassade till de lokala förutsättningarna eftersträvas.

Avfall

Förutsättningar

I anslutning till Högsättersvägen (väg 2084) ligger Stigens återvinningscentral. Den fungerar som mellanlagringsstation i kommunen för hushållens grovsopor och här återvinns olika sorters material. Rena schaktmassor kan också deponeras här. En miljöstation är också placerad på området. En återvinningsstation finns i centrala Stigen.

Ödeborg

Utgångspunkter

Om Ödeborg

I slutet av 1800-talet etablerades Ödeborgs bruk intill Valboån, där tillgång på vattenkraft fanns, och Lelångenbanan drogs även här parallellt med ån. Den industriella produktionen var uppdelad på spik och tegel. Spikbruket var dominerande och lade under 1900-talets senare del om sin produktion för att tillverka plastade nätstängsel. Bostadsbebyggelse utvecklades både väster och öster om ån och samhället fick också viss service. Närheten till Färgelanda har bidragit till att det tidigare serviceutbudet till stor del har försvunnit. År 2013 hade Ödeborg 606 invånare.

Viktiga planeringsfrågor

Ödeborg har med sin närhet till Färgelanda en potential som bostadsort och områden för utbyggnad av bostäder bör studeras. Förtätning av befintlig bebyggelse kan också övervägas.

Ett välexponerat område vid infarten från väg 172, för verksamheter, har diskuterats. En etablering här skulle förbättra servicen i Ödeborg men påverka landskapsbilden negativt.

En ombyggnad av genomfartsvägen (en rätning vid bron) är angelägen. En gång- och cykelväg söderut mot Ellenö bör också studeras.

Riksintressen

Hela samhällsområdet ligger inom riksintresseområde för kulturmiljövård, Valbodalen. Även Ödeborgs kyrka med omgivning, öster om väg 172, ingår i riksintresseområdet. För riksintresseområdet gäller bestämmelser i miljöbalken, vilka innebär att området så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på kulturmiljön.

Förordnanden

Strandskydd gäller för vattenområde och på land kring alla vattendrag och sjöar. Strandskyddszonen kring Valboån är 100 meter.

Den kommunala vattentäkten vid skolan omges av skyddszoner där särskilda skyddsbestämmelser gäller.

En byggnadsfri zon om 12 meter råder, enligt väglagen, på ömse sidor om de allmänna vägarna. Den byggnadsfria zonen utmed väg 172 är enligt beslut av Länsstyrelsen 30 meter. Trafikverket och Länsstyrelsen rekommenderar dock ett skyddsavstånd på 40 meter.

Detaljplaner

Detaljplaner finns för större delen av den befintliga bebyggelsen. Delar av dessa är inaktuella och behöver ändras.

Hälsa och säkerhet

I samband med arbetet med ÖP06 togs rapporten ”Översiktsplan över områden inom Färgelanda kommun - Geotekniska förutsättningar, SGI 2004-05-3” fram. I den redovisas delar av Ödeborg som områden där det föreligger risk för spontana skred. Områdena visas på delområdeskartan för Ödeborg. Geotekniska undersökningar ska göras i dessa områden inför planerade byggnationer.

Planförslag

Bebyggelsestruktur

Bostadsbebyggelsen ska framförallt kunna utvecklas mot väster i anslutning till befintliga bostadsområden. Strukturen med verksamhetsområden utmed Valboån bibehålls medan en extern etablering, i mindre omfattning, föreslås vid infarten från väg 172.

Områden för bostäder

Förutsättningar

Inom gällande detaljplan finns mark för ytterligare cirka 20 lägenheter i parhus på Torsberg. Inom det detaljplanelagda Vuco-området (Brötegården) finns ytterligare ett stort antal tomter för radhus och friliggande hus. Planen är dock inaktuell och bör ändras och delvis upphävas.

Förslag

Den framtida efterfrågan på bostäder bedöms kunna bli tillgodosedd inom nedan föreslagna utbyggnadsområden, vilka kan inrymma ett 30-tal bostäder, samt byggklara och detaljplanelagda tomter i samhället.

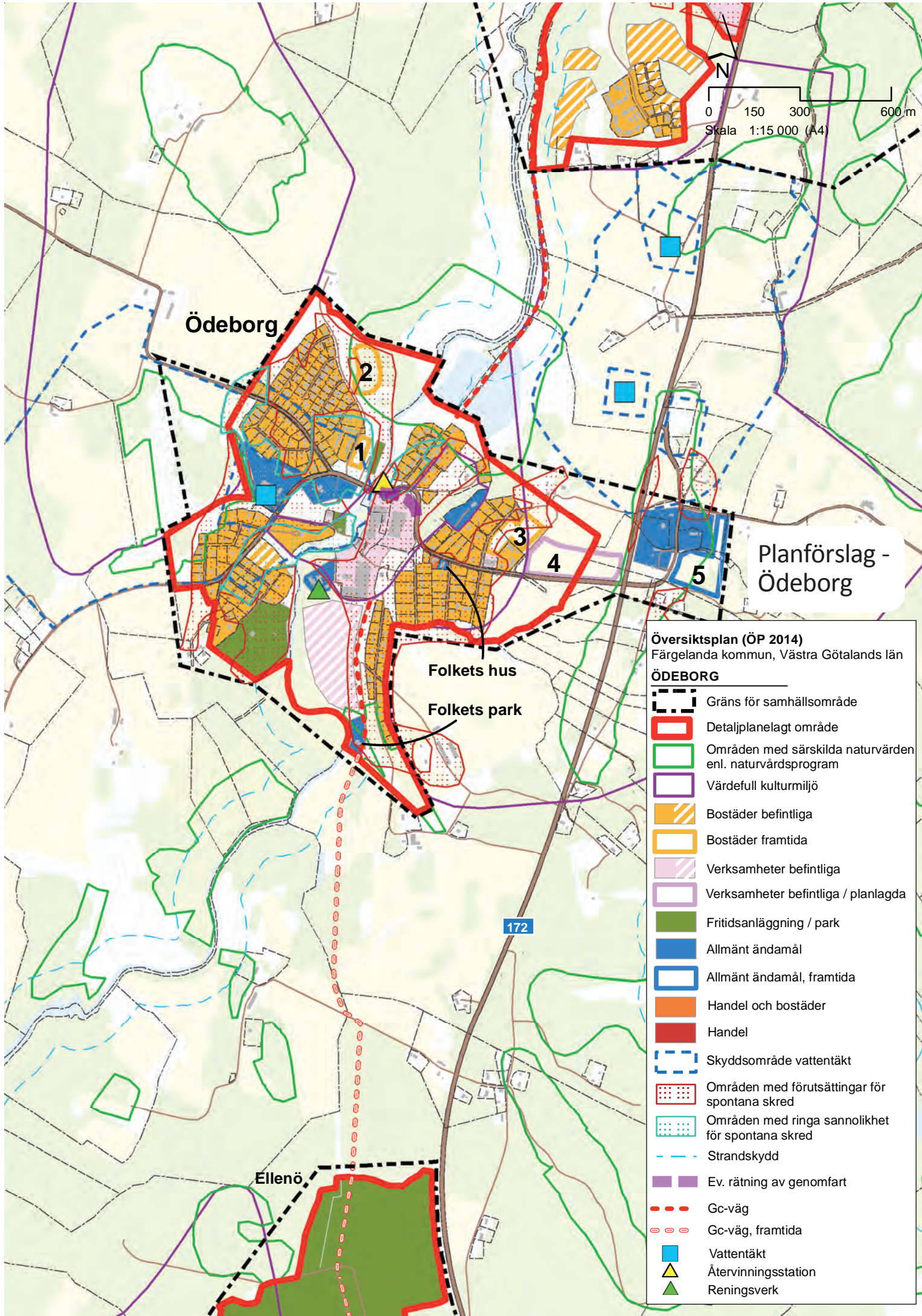
1 Mjölnerudsvägen, utbyggnadsområde för lägenheter

Parallellt med Mjölnerudsvägen kan en komplettering av flerfamiljshusen studeras, med 8-10 marklägenheter. De skulle, på ett naturligt sätt, kunna komplettera den befintliga bebyggelsen och få ett centralt läge i Ödeborg.

Området omfattas idag av en detaljplan från 1984 där markområdet är avsatt för idrottsändamål. En bollplan finns mellan det föreslagna området och Valboån. Marken ägs av kommunen. Området är relativt flackt men gränsar mot Valboån och mark med lägre stabilitet. Geoteknisk utredning erfordras.

2 Mjölnerudsvägen, utbyggnadsområde för småhus

Längre norrut, på östra sidan om Mjölnerudsvägen, föreslås att en komplettering av bebyggelsen studeras med ett område för ett tiotal småhus. Området ligger vackert, med möjlighet till utblickar mot Valboån. Det ligger delvis inom område som är detaljplanelagt för en våtmark längre österut vid Valboån. Det

0 150 300 600 m
Skala 1:15 000 (A4)

Ödeborg

Planförslag -
Ödeborg

Folkets hus
Folkets park

Ellenö

172

- Översiktsplan (ÖP 2014)**
Färgelanda kommun, Västra Götalands län
- ÖDEBORG**
- Gräns för samhällsområde
 - Detaljplanlagt område
 - Områden med särskilda naturvärden enl. naturvårdsprogram
 - Värdefull kulturmiljö
 - Bostäder befintliga
 - Bostäder framtida
 - Verksamheter befintliga
 - Verksamheter befintliga / planlagda
 - Fritidsanläggning / park
 - Allmänt ändamål
 - Allmänt ändamål, framtida
 - Handel och bostäder
 - Handel
 - Skyddsområde vattentäkt
 - Områden med förutsättningar för spontana skred
 - Områden med ringa sannolikhet för spontana skred
 - Strandskydd
 - Ev. rätning av genomfart
 - Gc-väg
 - Gc-väg, framtida
 - Vattentäkt
 - Återvinningsstation
 - Reningsverk

berörda markområdet är i detaljplanen redovisat som naturmark. Kommunen äger marken. Geoteknisk utredning erfordras. Närheten till angränsande våtmark och dess fågelliv skall beaktas.

Området kan till viss del komma att beröra ett värdefullt ängs- och hagmarksparti. Grönområde i direkt anslutning till bostadsbebyggelse tas delvis i anspråk.

3 Brötegården, utbyggnadsområde för småhus

I detaljplanen för ”Vuco-området” illustreras en fortsatt utbyggnad av bostadsbebyggelsen mot nordost. Området är välbeläget i förhållande till väg 172 och ger möjlighet till utblickar över ett vackert landskapsparti. Här gäller idag en äldre inaktuell detaljplan från 1968, som medger bostäder och handel. En ny detaljplan behöver upprättas. En utbyggnad kan komma att handla om 10-15 tomter för friliggande småhus, parhus, radhus eller dylikt.

Landskapet här är öppet och ny bebyggelse bör utformas med stor hänsyn till landskapsbilden och den intilliggande gårdsbebyggelsen. Jordbruksmark tas i anspråk. Marken är i privat ägo. Geoteknisk utredning erfordras.

Områden för verksamheter och industri

Förutsättningar

Vid Valboån söder om bruket finns möjligheter till utveckling eller etablering av verksamheter inom område som är detaljplanelagt och delvis iordningställt. I en del av området finns förorenad mark som behöver åtgärdas före en eventuell exploatering.

Förslag

4 Brötegården, utbyggnadsområde för verksamheter

Mellan väg 172 och samhället, på norra sidan av infarten, föreslås ett område för verksamheter med behov av goda kommunikationer och exponering mot vägen. Utformning skall ske med särskild hänsyn till läget i en kulturhistoriskt intressant miljö och till landskapsbilden.

Områden för allmänt ändamål, handel och service

Förutsättningar

I Ödeborg finns låg- och mellanstadieskola samt förskola. Utbyggnad av skolan har diskuterats.

Ödeborgs fornsal ligger på museikullen, med tillfart från Brötegårdsvägen.

Förslag

5 Område kring kyrkan

En eventuell utvidgning av kyrkogården föreslås kunna ske inom detta område kring Ödeborgs kyrka.

Naturvård

Förutsättningar

Valboån tillhör Gullmarsfjordens avrinningsområde och är känslig för ytterligare påverkan. Strandområdena har stor betydelse från naturvårdssynpunkt. Föreslagna utbyggnadsområden berör inte strandskyddat område.

En sötvattenstrandäng norr om Ödeborg är klassad som ett objekt med högt bevarandevärde inom ramen för Länsstyrelsens inventering av ängar och hagar från år 1993. En våtmark är anlagd kring Lelångenbanan inom detta område.

Ytterligare ett värdefullt ängs-/hagmarkområde ligger väster om bebyggelsen. Det är betesmarker med enbuskar kring några bäckraviner, vilka bedömts ha mycket högt bevarandevärde.

Detaljplan för en våtmark på fastigheten Vrine 3:117 öster om Valboån, fastställdes 2001. Kommunen planerar våtmarken inom ramen för ”Projekt våtmarker och skydds-zoner inom Gullmarns avrinningsområde”.

Förslag

Ny bebyggelse bör lokaliseras så att den så lite som möjligt påverkar naturvärdena. Detsamma gäller förslag till kompletterande bebyggelse utmed Mjölne-rudsvägen, som måste anpassas till våtmarksplanen.

För område 2 bör en fågelinventering göras i samband med kommande detaljplanerarbete.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Förutsättningar

I kommunens kulturmiljöprogram är området Ödeborgs brukssamhälle med museikullen och fornsalen (nr 8) utpekade som en kulturhistoriskt värdefull miljö liksom området kring Ödeborgs kyrka och Håvesten (nr 7), vilket omfattar hela det vidsträckta landskapet kring väg 172 öster om Ödeborg. Fornsalen är ett byggnadsminne. Även ett område väster om samhället, kring Vrine och Ryk (nr 10), är utpekade för sina fornlämningar och sitt värdefulla odlingslandskap.

Helheten i bebyggelsen i Ödeborg speglar ett typiskt brukssamhälle kring Valboån och fallet vid Brattefors med industri, före detta järnvägsstation och olika typer av bostäder. Museikullen med järnåldersgravfält och fornsal är av museihistoriskt intresse. Miljön öster om Ödeborg är ett av dalgångens centrala områden, vilket innefattar en flertusenårig kontinuitet av odlande. Den visuella kontakten mellan bebyggelse, kyrka, fornlämningar, vägsträckningar och odlad mark är viktig enligt programmet.

I kulturmiljöprogrammet är 12 enskilda fastigheter i Ödeborg betecknade som kulturhistoriskt värdefulla.

Förslag

I de fall kulturhistoriskt värdefulla kulturmiljöer eller enskilda objekt berörs vid detaljplaneläggning ska värdena beaktas vid utformning av planbestämmelserna.

Friluftsliv

Förutsättningar

Idrottsplatsen Ödeborgsvallen ligger norr om Valboån. Söder om samhället, strax intill den gamla banvallen, ligger Ödeborgs Folkets park som har en livlig verksamhet.

Trafik

Förutsättningar

Huvudinfarten till Ödeborg är korsningen mellan väg 172 och väg 2077, Bröte-gårdsvägen. Här finns ett stort behov av smidigare och trafiksäkrare avfart in till samhället.

Ett trafiksäkerhetsprogram för Ödeborg är utarbetat av kommunen, från januari 1999, i samråd med Trafikverket. Programmet behandlar trafikmiljö och säkerhetsfrågor.

Förslag

Diskussion bör föras med Trafikverket om ombyggnad av korsningen vid väg 172. Vid eventuell framtida verksamhetsutbyggnad intill korsningen ska hänsyn tas till möjligheten att bygga om korsningen. En del av område 4 i planen kan nyttjas för pendelparkering och busshållplats. En busshållplats finns redan här idag.

Gång- och cykelvägar

Förutsättningar

Lelångens gamla banvall fungerar som gång- och cykelstråk inom tätbebyggelsen och går vidare norrut till Färgelanda. Det finns behov av en förlängning söderut mot Ellenö.

Förslag

Tänkbar framtida sträckning av gång- och cykelväg till Ellenö är markerad i förslaget.

Tekniska system

Förutsättningar

Avloppsreningsverket i Ödeborg har stor kapacitet, 6000 pe (personequivaler), varav 4570 pe är utnyttjade. Problem föreligger dock på grund av inläckande vatten samt fett.

Ödeborg är sammanbundet med Färgelanda och Ellenö i ett gemensamt ledningsnät, till vilket vatten tas från flera olika vattentäkter. Vattenkvalitén är god liksom kapaciteten, under förutsättning att ingen av täkterna slås ut.

Förslag

Vid separering av dagvatten bör alltid ett lokalt omhändertagande genom system anpassade till de lokala förutsättningarna eftersträvas.

Avfall

Förutsättningar

En återvinningsstation finns vid Bruksvägen, mitt i samhället.

Riktlinjer för hantering av bygglov utanför planlagt område

Hittills tillämpade riktlinjer återfinns i ÖP 2006 under rubriken ”Regler för mark- och vattenanvändningen” (4.8). Ändringar av PBL efter 2010 gör att riktlinjerna måste formuleras om. I lagtexten återfinns föreskrifterna i PBL 9:6 och 9:7. De avser en- och tvåbostadshus och gäller för områden utanför detaljplan och områdesbestämmelser. Nedan redovisas kommunens tolkning av föreskrifterna.

Kommunen har vidare möjlighet att begränsa eller utöka bygglovsplikten genom planbestämmelse i detaljplan eller områdesbestämmelser. Beslut om bygglov och strandskyddsdispens fattas av Myndighetsnämnden.

Utanför sammanhållen bebyggelse gäller följande:

Mindre tillbyggnad

Mindre tillbyggnad av en- eller tvåbostadshus får utföras utan krav på bygglov om dess byggnadsarea (”fotavtryck”) motsvarar max 50 % av ursprunglig byggnadsbyggnadsarea, men dock högst 25 m². Avståndet till gräns mot granne skall uppgå till minst 4,5 meter; i annat fall krävs berörd grannes medgivande. Sådan tillbyggnad får bara utföras en gång per byggnad.

Komplementbyggnad

Komplementbyggnad till en- eller tvåbostadshus i form av uthus, förråd, gäststuga, garage och liknande fristående byggnader som placeras i närheten av huvudbyggnaden får uppföras utan krav på bygglov om dess byggnadsarea är max 50 m² för garage och max 25 m² för gäststuga och liknande. Den får dock aldrig vara större än huvudbyggnaden. Avståndet till gränsen skall vara minst 4,5 meter; i annat fall krävs berörd grannes medgivande. Sådan komplementbyggnad får uppföras en gång per fastighet.

Ekonomibygnader

Ekonomibygnader för jordbruk, skogsbruk och liknande är befriade från bygglov. Förändrad användning av ekonomibygnad eller nytt bostadshus på jordbruksfastighet kräver dock bygglov.

Sammanhållen bebyggelse

Med sammanhållen bebyggelse menas bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark (PBL 1:4). Boverkets och kommunens bedömning är att fem eller fler angränsande fastigheter utgör sammanhållen bebyggelse. Kommunen har inte gjort någon avgränsning av de områden som betraktas som sammanhållen bebyggelse, utan frågan får avgöras från fall till fall.

Inom sammanhållen bebyggelse gäller ovanstående med följande tillägg:

Medgivande krävs från berörda grannar för att ovanstående åtgärder ska få vidtas utan bygglov, om det behövs med hänsyn till omfattningen av byggnader i bebyggelsen.

I övrigt hänvisas till PBL 9:6 och 9:7. Tidig kontakt med kommunens plan- och byggkontor rekommenderas.

Genomförande

För att genomföra de åtgärder som föreslås i denna ÖP krävs i allmänhet följdåtgärder i form av efterföljande planer och beslut av olika slag. Nedan redovisas dessa följdåtgärder och vem/vilka som svarar för att åtgärden vidtas. Ytterligare åtgärder på kommunal nivå redovisas i Va-översikten och i förslaget till naturvårdsprogram.

OMRÅDE	ÅTGÄRD	UTFÖRS AV
Tätortsutbyggnad	Nya detaljplaner skall upprättas för föreslagna utbyggnadsområden för bostäder och verksamheter. Årlig behovsbedömning och prioritering av kommunens planeringsinsatser skall upprättas.	Kommunens plan- och byggavdelning, i förekommande fall i samråd med markägare eller exploatör.
Inaktuella detaljplaner	Behov att ändra inaktuella detaljplaner föreligger främst i Ödeborg och Högsäter. Prioriteringslista över aktuella planområden skall upprättas och aktualiseras årligen.	Kommunens plan- och byggavdelning
Översiktsplan	ÖP skall kontinuerligt följas upp och aktualiseras minst en gång varje mandatperiod.	Kontinuerlig uppföljning genom serviceberedningen; aktualisering genom beslut av KF.
Vägnät	Rätning av väg 172, säkrare korsningar med väg 172 i Färgelanda, Högsäter och Ödeborg, ny sträckning av väg 173 genom Rådanefors, förbättring av väg 2077 genom Ödeborg.	Trafikverket i samråd med Färgelanda kommun.
Cykelvägnät	Utbyggnad av cykelvägnät i enlighet med förslag i ÖP.	Färgelanda kommun, delvis i samråd med Trafikverket.
Bredband	Fortsatt utbyggnad	Kommunen i samråd med lokala föreningar..
Vattenplanering	Utifrån upprättad statusklassning enligt ramdirektivet för vatten sätta upp miljökvalitetsmål samt utforma förslag till åtgärdsprogram för god ekologisk status. Tillämpliga delar förs sedan in i ÖP	Kommunen inom ramen för NOLIMP/Gullmarprojektet.
Va-plan	Med upprättad Va-översikt som underlag upprätta Va-plan för antagande under 2014.	Färgelanda kommun
Grönstrukturplan	Med upprättat Naturvårdsprogram som underlag upprätta en Grönstrukturplan för tätorterna	Färgelanda kommun

4. MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING (MKB)

Innehållsförteckning (MKB)

Inledning	95
Miljöbedömningens syfte och krav på innehåll	95
Översiktsplan för Färgelanda kommun	95
Utgångspunkter och metod	95
Miljöbedömningens avgränsning	95
Utredningsalternativ	97
Planens strategiska områden och övergripande riktlinjer	97
Nollalternativet	98
Alternativa utvecklingsmöjligheter	98
Bedömningsgrunder och indikatorer för miljöbedömningen	99
Miljömålen	99
Riksintressen och skyddsvärda områden	100
Miljökvalitetsnormer	100
Annan hänsyn och riktvärden för översiktlig planering	101
Planförslagets betydande miljöpåverkan	103
Konsekvenser av nollalternativet	103
Befolkning, bebyggelse och hälsa	103
Natur- och kulturmiljö	104
Mark- och vattenmiljö	105
Klimat och luft	105
Uppfyllelse av nationella miljömål	107
Påverkan på riskintressen	111
Påverkan på miljökvalitetsnormer	111
Sociala och ekonomiska konsekvenser	111

Inledning

Miljöbedömningens syfte och krav på innehåll

Enligt 6 kap 11-18§ i Miljöbalken ska en miljöbedömning göras när en översiktsplan (ÖP) upprättas. Miljöbedömningsprocessen och innehållet i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) regleras i Plan- och bygglagen, 6 kap Miljöbalken samt MKB-förordningen.

Föreliggande miljökonsekvensbeskrivning håller en detaljeringsgrad som är anpassad till planens strategiska karaktär och syftet är att utgöra ett beslutsunderlag och fungera som stöd i planprocessen. MKB ingår i översiktsplanen som en bilaga till planförslaget. MKB:n kommer inte att antas av kommunen utan endast fungera som beslutsunderlag vid antagande av planen.

Miljöbedömningar av planer eller program görs för att på ett tidigt stadium i planprocessen integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Genomförandet regleras i plan- och bygglagen och miljöbalken. Miljöbedömningen är en process som identifierar och värderar miljöaspekter på planen genom bland annat samråd med allmänhet, organisationer, myndigheter och andra intressenter. Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) utgör den dokumenterande delen av miljöbedömningsprocessen. I MKB beskrivs och bedöms konsekvenserna av den planens genomförande. Fokus ligger på de delar av planförslaget som bedöms medföra betydande miljöpåverkan.

Översiktsplan för Färgelanda kommun

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska en översiktsplan redovisa huvuddragen i mark- och vattenanvändningen och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Den är också ett underlag för dialogen mellan kommunen, dess grannkommuner och med staten. Vidare fungerar översiktsplanen som ett stöd i detaljplanearbetet och bidrar till en förenklad och snabbare detaljplaneprocess. Nu gällande översiktsplan, ÖP06, antogs sommaren 2006. De planeringsfrågor som hanteras i den nya översiktsplanen (ÖP13) för Färgelandas del innebär en anpassning till en lägre utbyggnadsnivå än i översiktsplanen från 2006.

Delstudier av tätorterna Färgelanda, Högsäter, Stigen, Ödeborg, Ellenö och Rådanefors ingick i ÖP06 och ingår på likande sätt i denna ÖP.

Utgångspunkter och metod

Miljöbedömningens avgränsning

Översiktsplanering ska vara övergripande och inriktad på en strategisk nivå hellre än på en detaljerad och alltför lokalt fokuserad nivå. På samma sätt ska denna MKB till översiktsplanen för Färgelanda kommun identifiera de viktigaste strategiska frågorna som bedöms få störst betydelse för planens genomförande och allmänhetens intressen.

Flera av miljöfrågorna kommer att behandlas mer utförligt inom ramen för andra beslutsprocesser; exempelvis detaljplanläggning enligt plan- och bygglagen, vägplanering enligt väglagen eller tillstånd till vattenverksamhet enligt kapitel 11 miljöbalken.

Avgränsningen av miljöbedömningen innebär en fokusering på väsentliga frågor i planen som ska miljöbedömas, vilket tidsperspektiv som ska användas i bedömningsprocessen, miljökonsekvensbeskrivningens innehåll beträffande omfattning och detaljeringsgrad samt det geografiska område som kommer att påverkas av planen.

Geografisk och tidsmässig avgränsning

Den rumsliga avgränsningen utgörs i huvudsak av kommunens administrativa gränser. För de fall det är nödvändigt kommer avgränsningen följa naturgivna gränser och kommer att innefatta även grannkommuner och påverka utifrån ett regionalt perspektiv.

Översiktsplanen har en tidshorisont fram till år 2030. Samtidigt ska planen vara aktuell och beslut om aktualitet ska tas under varje mandatperiod. Avsikten med MKB:n är att utifrån översiktsplaneförslaget försöka konsekvensbeskriva utvecklingen på några årtiondens sikt.

Avgränsning i sak

De mål och riktlinjer som är formulerade i översiktsplanen skall utgöra utgångspunkt i all planering av den fysiska miljön inom Färgelanda kommun. Riktlinjerna, som i vissa fall är övergripande och i andra fall är knutna till geografiskt avgränsade områden, är utformade för att bidra till att de uppsatta målen uppnås. Riktlinjerna redovisas dels på plankartan dels i planens textdelar. Avgränsningen av de riktlinjer som bedömts vara strategiskt viktiga att belysa i konsekvensbeskrivningen har utgått från översiktsplanens syfte och strategiska innehåll. Därför fokuserar miljöbedömningen på utpekade strategiska områden och generella riktlinjer för användning av mark och vatten i kommunen och deras påverkan på nedanstående miljöaspekter.

Inom följande områden bedöms översiktsplanens riktlinjer och rekommendationer kunna medföra betydande miljöpåverkan:

- Nya bebyggelseområden, främst i de södra delarna av kommunen
- Ny industribebyggelse av betydelse
- Vatten och avlopp
- Utveckling av besöksmål inom kultur och friluftsliv

Identifiering av tänkbara miljöeffekter

En miljöbedömning ska enligt miljöbalken identifiera och värdera den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma avseende: biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter.

Avgränsningen av de nyckelfrågor som bedöms viktiga att belysa i konsekvensbeskrivningen har utgått från översiktsplanens syfte och riktlinjer, miljöbalkens och plan- och bygglagens lagkrav samt länsstyrelsens synpunkter efter samråd den 17:e april 2013. Efter samrådsmötet avgränsades översiktsplanens huvudsakliga miljöpåverkan till att vara inom följande huvudområden:

- Naturmiljö
- Kulturmiljö
- Vattenmiljö
- Hälsa och säkerhet
- Klimat
- Hushållning med naturresurser.

Utredningsalternativ

Att söka rimliga alternativ, utvärdera dem och välja det alternativ som bäst uppfyller planens syfte är en del av själva planarbetet och arbetet med miljöbedömningen. Underlaget för bedömningen av rimliga alternativ kan därför ses som dokumentation från arbetet med översiktsplanen.

Planen anger förutom den markanvändning som föreslås också de ambitioner och mål som kommunen har inom en rad områden, till exempel inom naturvård, kulturmiljö, friluftsliv, jord- och skogsbruk med mera.

Befolkningsutvecklingen för kommunen har de senaste åren varit negativ. De planeringsfrågor som hanteras i översiktsplanen innebär en anpassning till en lägre utbyggnadsnivå än i översiktsplanen från 2006. Kommunen önskar ge möjlighet att skapa nya attraktiva bostäder såväl i tätort som på landsbygden för att locka hemvändare och inflyttare till Färgelanda.

Givna förutsättningar för såväl nollalternativet som för en utveckling enligt den nya översiktsplanen är bland annat den pågående klimatförändringen. Vissa samhällsbeslut som påverkar miljöns utveckling gäller också oberoende av planens tillkomst. Dit hör exempelvis de åtgärdsprogram för luft- och vattenkvalitet som är fastställda. Ytterligare sådana program eller andra ingripande samhällsbeslut kan tillkomma under planperioden.

För både nollalternativet och planförslaget gäller den redan antagna LIS-planen.

Planens strategiska områden och övergripande riktlinjer

I översiktsplanen beskrivs planens förslag till framtida användning av mark och vatten med tyngdpunkt på de förändringar som föreslås i förhållande till dagens situation. Nedan beskrivs kort de strategiska områden och övergripande riktlinjer som bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan. För utförligare beskrivning hänvisas till planbeskrivningen.

Befolkning och bostäder

Översiktsplanen pekar på ett antal markområden som lämpliga för Färgelanda, Högsäter, Stigen, Ödeborg, Ellenö och Rådanefors. Planen redogör även för den framtida planerade utvecklingen på landsbygden. En del områden är redan detaljplanlagda för bostadsändamål, men inte utnyttjade, medan andra områden är nya, ännu ej detaljplanlagda områden för bostäder. När det gäller bostäder vill kommunen kunna erbjuda attraktiva boendemiljöer i lite mindre skala och kanske i något perifera lägen. Goda möjligheter för det bedöms föreligga i Ellenö och Sundsbroområdet som har goda kommunikationer med omgivande städer som Uddevalla, Vänersborg och Trollhättan.

Översiktsplanen redovisar inga stora förändringar gentemot den nuvarande markanvändningen utan är mer en anpassning till en längre utbyggnadsnivå än den i ÖP06.

LIS-planen, som antogs 2011, anvisar också ett antal attraktiva, sjönära områden för bostäder. Kommunen är positiva till nytillkommande bebyggelse på landsbygden. Avgörande för att detta ska vara möjligt är bra kommunikationer.

Näringsliv och sysselsättning

Det finns idag områden för verksamheter, industri och handel i redan befintliga detaljplaner. Översiktsplanen föreslår även två nya utbyggnadsområden för verksamheter.

Verksamheter relaterade till turism och friluftsliv är något som borde kunna utvecklas mera i kommunen. Några av LIS-områdena är avsedda för verksamheter med inriktning på turism och friluftsliv.

Omfattningen av offentlig och kommersiell service bedöms för närvarande i huvudsak tillräcklig i relation till kommunens storlek. En utbyggnad av bostäder i Ellenö-Sundsbroområdet innebär troligtvis att motsvarande utbyggnad av lokala servicefunktioner genomförs. En utbyggnad där kan även påverka linje-sträckningar och tidtabeller för kollektivtrafiken.

Infrastruktur

För närvarande pågår projektering av en gång- och cykelväg mellan Färgelanda och Stigen. I översiktsplanen redovisas flera planerade gång- och cykelvägstråk i och mellan kommunens tätorter; Färgelanda och Högsäter och mellan Ödeborg och Ellenö.

De områden som föreslås för utbyggnad av bostäder eller verksamheter kräver inga nya större vägdragningar.

En sanering av kommunens VA-system är planerad. Arbete pågår för närvarande med att ta fram en kommuntäckande VA-plan.

Nollalternativet

I miljöbalkens 6 kap. definieras nollalternativet för planer eller program som "en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen, programmet eller ändringen inte genomförs".

Nollalternativet innebär att kommunen inte genomför övergripande markplanering under planperioden. Nollalternativet innebär att kommunens utveckling saknar inriktning och blir mer slumpartad. Nuvarande översiktsplan från 2006 fortsätter då att gälla som planeringsunderlag tillsammans med de fördjupade översiktsplaner som finns framtagna. Alternativet innebär att det inte genomförs någon strategisk markplanering under planperioden och den nuvarande översiktsplanen används så långt som möjligt. Det blir svårare att främja en hållbar utveckling och exploateringen kan bli mer okontrollerad. En framtida planering utan en uppdaterad ÖP kan även bli mer kostsam och tidskrävande för kommunen. Kommunens förutsättningar att nå en långsiktig social och ekonomisk hållbarhet bedöms vara sämre utan en aktuell översiktsplan.

Utvecklingen i många av kommunens tätorter blir i stort samma med eller utan en ny översiktsplan i och med att inga stora förändringar vad gäller markanvändningen föreslås där. Det finns utrymme för utveckling i redan planlagd mark och skillnad mellan alternativen blir därför liten. Nyproduktionen av bostäder och även intresset för kommunala tomter/enskilt byggande är mycket begränsat i kommunen. Det finns ett visst intresse för enskilt villabyggande i södra kommundelen.

Alternativa utvecklingsmöjligheter

Att identifiera ett eller några få alternativa scenarion gällande kommunens utveckling som kan anses vara mer sannolika än andra scenarion är så gott som omöjligt. Det låter sig helt enkelt inte göras då det finns en oerhörd mängd faktorer såsom konjunkturläge, enskilda entreprenörers initiativ, näringslivssatsningar, teknisk utveckling, nationella inriktningar med mera, som kan variera. Således begränsar sig detta dokument till att beskriva effekter och konsekvenser av planförslaget och nollalternativet.

Bedömningsgrunder och indikatorer för miljöbedömningen

Miljömålen

Riksdagen har antagit 16 miljömål/miljökvalitetsmål som beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturreсурser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. Det är ett löfte till framtida generationer om frisk luft, hälsosamma livsmiljöer och rika naturupplevelser. Regeringen har inrättat ett miljömålsråd som ansvarar för uppföljning av miljömålen. Strävan är att vi till nästa generation ska ha löst de stora miljöproblemen. Det betyder att alla viktiga åtgärder i Sverige ska vara genomförda till år 2020 (år 2050 när det gäller klimatmålet).

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en beskrivning av hur relevanta miljökvalitetsmål och annan miljöhänsyn beaktas i planen. De sexton miljökvalitetsmålen presenteras nedan.

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

De nationella miljömålen är regionaliserade av Länsstyrelsen i samverkan med kommuner, näringsliv, frivilla organisationer och aktörer. De regionala miljömålen ska vara utgångspunkt för miljöarbetet på regional och lokal nivå. I Västra Götaland har 15 av de 16 miljömålen anpassats till regionala förutsättningar. Miljömålet om fjäll är inte aktuellt för Västra Götaland. I januari 2008 fastställdes nya regionala miljömål för Västra Götaland. Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete med att åter regionalisera miljökvalitetsmålen och preciseringarna samt ta fram åtgärdsförslag.

Kommunala miljömål

Kommunens vision är ”Färgelanda – en attraktiv kommun att bo och leva i”. Under denna ledstjärna finns sju övergripande mål. Två av dessa mål berör miljö mer än de andra:

- Boendeutveckling i hela kommunen
- *Färgelanda kommun – en miljökommun.* Under detta övergripande mål finns inriktningsmålet Främja en hållbar utveckling samt de två resultatmålen ”Främja ett långsiktigt hållbart samhälle samt en giftfri miljö” och ”Färgelanda kommun ska på olika sätt verka för en fossilfri och effektiv energianvändning samt miljövänlig energiproduktion, Utveckling bör ske av bland annat vindkraft, biogas och solenergi”

Dalslands miljönämnd gjorde år 2009 en analys av miljö kvalitetsmålen och de nationella och regionala delmålen, ur ett kommunalt Dalslandsperspektiv, och gav förslag till kommunerna på åtta åtgärdsområden: Miljöledning i kommunernas verksamheter, Upphandling, Planering och byggande, Energi- och klimat, Samverkan med andra aktörer, Skydd av vattenresurser, Kretslopp, avfall & återvinning samt Miljötillsyn.

Riksintressen och skyddsvärda områden

I miljöbalkens tredje och fjärde kapitel behandlas värden av riksintressen. Områden av riksintresse kan omfattas av objekt eller områden av naturmiljö och kulturmiljö, eller områden av intresse för friluftslivet. Andra företeelser med betydande funktion för samhället är riksintressen ur kommunikationssynpunkt. Till de sistnämnda hör till exempel vägar, järnvägar, hamnar och flygplatser. Flera olika riksintressen kan omfatta samma geografiska yta.

I ett område som är av riksintresse får områdets värde eller betydelse inte påtagligt skadas av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Den slutliga avvägningen mellan eventuella olika intressen görs vid prövning eller tillståndsgivning. Kommunens ställningstagande i översiktsplanen kan vid sådana beslut vara vägledande.

Redovisning av riksintressen och skyddsvärda områden i Färgelanda kommun görs i planbeskrivningen.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel i miljölagstiftningen gällande kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt. De används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem. De beskrivs närmare i miljöbalkens femte kapitel. En miljö kvalitetsnorm kan till exempel gälla högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten. Miljö kvalitetsnormer kan införas för hela landet eller för ett geografiskt område, till exempel ett län eller en kommun. Utgångspunkten för en norm är kunskaper om vad människan och naturen tål. Normerna kan även ses som styrmedel för att på sikt nå de nationella miljö målen. De flesta av miljö kvalitetsnormerna baseras på krav i olika direktiv inom EU.

För närvarande finns det miljö kvalitetsnormer för:

- olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2010:477)
- olika parametrar i vattenförekomster (SFS 2004:660)
- olika kemiska föroreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001:554)
- omgivningsbuller (SFS 2004:675)
- havsmiljön (SFS 2008:56)

För Färgelanda kommun är miljö kvalitetsnormerna för luft, buller och vatten aktuella. Här beskrivs dessa lite mer.

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

I miljöbalkens 5:e kapitel och i förordningen (2001:527) om miljö kvalitetsnormer för utomhusluft regleras tillåtna halter i utomhusluft för ett antal ämnen. Överskridande av normers nivåer för utomhusluft är generellt lokala och beror främst på höga trafikflöden eller tät vedeldning.

Miljö kvalitetsnormer för buller

Miljö kvalitetsnormen för buller är en så kallad målsättningsnorm som innebär att det finns en skyldighet att genom att kartlägga buller och upprätta åtgärdsprogram sträva efter att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Kartläggningen av buller i Sverige har skett i olika faser med början i de folkrikaste kommunerna och vid de högst trafikerade vägarna och järnvägarna. Färgelanda kommun har hittills inte omfattats av detta kartläggningskrav. Vid all planering ska dock hänsyn tas till gällande riktvärden för buller (till exempel Naturvårdsverkets riktvärden).

Miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster

Miljö kvalitetsnormer för vatten används för att ange krav på vattnets kvalitet i flera olika avseenden. Bestämmelser om kvalitet och status på yt- och grundvatten finns i vattenförvaltningsförordningen (SFS 2004:660). Vattenkvaliteten bedöms utifrån en mängd olika kvalitetsfaktorer och uttrycks som mått på vattnets yt- eller grundvattenstatus. De grundläggande kvalitetskraven, som uttrycks i form av miljö kvalitetsnormer, syftar till att alla vattenförekomster ska uppnå minst god kemisk yt- eller grundvattenstatus samt god ekologisk status senast den 22 december 2015.

Med stöd av förordningen har Västerhavets Vattenmyndighet fastställt förvaltningsplan, miljö kvalitetsnormer och åtgärdsplan för flertalet vattenförekomster i kommunen. De förekomster som påverkas av planförslaget redovisas i planbeskrivningen.

Annan hänsyn och riktvärden för översiktlig planering

Bedömningsgrunder för buller

Bullerproblemens omfattning bedöms med hjälp av riktvärden. Vid all planläggning ska gällande riktvärden för buller eftersträvas. Miljömålet God bebyggd miljö ställer krav på att platser där människor vistas ska ha en god ljudmiljö och vara fri från betydande buller från trafiken. Målet ska uppnås inom en generation, till år 2020. Så här har Boverket konkretiserat det långsiktiga målet utifrån de riktvärden för buller som riksdagen ställt sig bakom:

Till år 2020 ska ingen i sin boendemiljö ha bullernivåer överstigande

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)
- 70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad

Riskhänsyn vid fysisk planering

Hantering av risker är kopplad till den fysiska planeringen genom att det i plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB) finns omnämnt att risker för människors hälsa och säkerhet ska beaktas. Enligt PBL ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till boendes och övrigas hälsa. Hänsynstaganden omfattar bland annat risk för översvämningar, risk för ras, risker i närhet till kommunikationsleder samt risker i anslutning till industriell verksamhet. För mer detaljerade beskrivningar hänvisas till planförslaget.

Dagvatten

Krav på dagvattenhantering ställs i miljöbalken, Boverkets byggregler samt i Naturvårdsverkets föreskrifter. Områden som utnyttjas för öppen dagvattenhantering ska i översikts- och detaljplan avsättas som naturmark eller parkmark. Om det inom ett planområde inte går att reservera tillräcklig plats för lokalt omhändertagande av dagvatten ska det av planhandlingarna framgå var dagvattenhanteringen kan eller ska ske.

Kommunala riktlinjer

Arbete pågår nu med att ta fram en "Naturvårdsplan" för Färgelanda kommun. Enligt tidplanen ska den antas under år 2014. I den redovisas riktlinjer för hur kommunen ska kunna ta hänsyn till naturvärden vid sin planering, prövning och lovgivning.

En LIS-plan (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) antogs oktober 2011 som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Den redovisar förslag till landsbygdsutveckling i strandnära område där dispens från strandsskyddet kan ges för en åtgärd inom strandskyddsområdet om åtgärden innebär ett långsiktigt bidrag till utvecklingen av landsbygden. LIS-planen redovisar 9 områden runt om i kommunen, de flesta finns i de södra delarna av kommunen. Områdena som föreslås innehåller satsningar på både turism och boende.

Gemensamt med andra kommuner i Dalsland togs en vindbruksplan fram som antogs år 2011; "Vindbruk Dalsland". Den redovisar 9 områden i kommunen som är lämpliga för vindkraftsparker (7 verk eller fler).

Kommunen har ett kulturmiljöprogram som antogs 2006. Den består av ett kunskapsunderlag och ett handlingsprogram för hur kulturmiljövårdens intressen ska ta tillvaras i kommunen. Syftet är att kulturmiljöprogrammet i första hand skall användas i kommunens samhällsplanering och för handläggning av bland annat bygglovärenden, samt ge stöd och riktlinjer för vård och säkerställande av bebyggelsen.

Den övergripande målsättningen med kulturmiljöprogrammet är bland annat:

- att bevara de kulturhistoriska värdena och den biologiska mångfalden i odlingslandskapet
- att bruka, bevara och förmedla kulturmiljön

2008 antogs en Klimatstrategi och energiplan för Färgelanda kommun. Inriktningsmålet är: "Färgelanda kommun ska på olika sätt verka för en fossilfri och effektiv energianvändning samt miljövänlig energiproduktion, i hela kommunens geografiska område. Utveckling bör ske av bland annat vindkraft, biogas och solenergi."

För närvarande pågår arbete med en VA-plan för Färgelanda kommun. En VA-översikt finns framtagen som ett första steg i detta arbete, den färdigställdes i mars 2013.

Hänsyn ska tas till dessa strategier och dokument vid all planläggning inom kommunen.

Planförslagets betydande miljöpåverkan

En grundläggande svårighet ligger i frågan vilken inverkan översiktsplanen har på den sociala, ekonomiska och miljömässiga utvecklingen. Översiktsplanen kan till exempel uttrycka målsättningar ifråga om markanvändningen (bostäder, service med mera), men den råder bara i begränsad utsträckning över de investeringar som behövs för att förverkliga målen. Konsekvenserna, såväl positiva som negativa, är svåra att bedöma i sin helhet eftersom genomförandet av planen är beroende av en rad faktorer som kommunen inte råder över. Dessa faktorer kan handla om privata initiativ, regional utveckling, företagsamhet i kommunen, den privata sektorns investeringskapacitet med mera. En förhållandevis liten kommun som Färgelanda kommun är - i likhet med andra svenska kommuner - beroende av vad som händer i omvärlden. Planeringsförutsättningarna förändras också med tiden, och vad som händer i framtiden är okänt.

Konsekvenser av nollalternativet

Konsekvenserna för nollalternativet blir till största delen samma som för planförslaget, konsekvenser kan läses under respektive område fortsättningsvis. I nollalternativet hänvisas ny bebyggelse och nya verksamheter till lediga tomter inom befintliga detaljplaner, vilka finns i anslutning till kommunens tätorter, samt till LIS-planens föreslagna områden. Kommunens rika möjligheter till naturupplevelser, biologisk mångfald och friluftsliv kommer att bestå.

Kommunens positiva syn på utvecklingen av landsbygden kan medverka till att landskapet hålls öppet vilket är en förutsättning för bevarande av natur-, kultur- och landskapsbildsvärden.

Befolkning, bebyggelse och hälsa

Befolkningsprognosen visar på en minskning av invånarantalet framöver. Varken planförslaget eller nollalternativet bedöms kunna vända den negativa trenden. En minskad befolkning främst på landsbygden kan ge upphov till att servicefunktioner på mindre orter måste läggas ner.

Konsekvenser av planförslaget

I Färgelanda kommun kommer översiktsplanen inte att innebära några större förändringar av bebyggelseutvecklingen, främst på grund av att bebyggelsetrycket är begränsat.

I dagsläget råder ingen större brist på bostäder eller lokaler för verksamheter inom kommunen. Behovet av lokaler för industri, tjänsteföretag eller andra verksamheter kan tillföras inom gällande planer eller genom mindre utvidgningar av dessa. I samtliga tätorter inom kommunen föreslår planen även några nya, mindre områden för framtida bostäder och/eller verksamheter. Den inriktning av nya bostäder som redovisas i översiktsplanen kan medföra en begränsad, men mycket önskvärd ökning av bebyggelsen på landsbygden eller i de mindre tätorterna. Samtidigt pågår en utglesning av befolkningen och en ökning av andelen äldre som innebär en ständig strävan att öka inflyttningen till kommunen. En aktiv landsbygdspolitik kan ge möjlighet till fler invånare och mer verksamheter, vilket får konsekvensen att en avveckling av samhällsservice och privat utbud kan stoppas och i bästa fall vändas till utveckling istället. En ökad satsning på utbyggnad av bredband och mobiltelefoni på landsbygden ökar möjligheten att bo kvar där.

I samtliga tätorter inom kommunen finns ledig tomtmark och på landsbygden finns ett engagemang att skapa bra tomtmark. Detta bedöms underlätta för såväl nyinflyttning till kommunen som omflyttning inom den. I samtliga tätorter inom kommunen finns också mark för industri/verksamhet planlagd. Det är positivt då det underlättar för etableringar att ske vilket i sin tur bedöms påverka möjligheten till arbetstillfällen och utveckling.

Planens inriktning ger förutsättningar för att tillvarata möjligheterna till attraktiva bostadslägen inom kommunen, både på landsbygden, i de mindre byarna samt i tätorterna. Liksom i den tidigare översiktsplanen och LIS-planen vill Färgelanda kommun verka för att tillvara ta den resurs som ett strandnära boende kan innebära. Enstaka hus eller anläggningar kan även tillkomma i strandnära lägen, utöver det som redovisas som LIS-områden, med den möjlighet till dispens som råder generellt inom strandskyddsområdet.

Flera gång- och cykelvägskonstruktioner redovisas i översiktsplanen vilket kan påverka kommuninvånarnas hälsa positivt.

Flera av översiktsplanens föreslagna bebyggelseområden ligger i anslutning till kommunens tätorter. I Färgelandas mindre tätorter är områdena sällan utsatta för buller i sådan omfattning att det finns risk för att gällande riktvärden inte kan hållas. Däremot kan boende i befintlig bebyggelse uppleva en ökad bullerstörning, trots att riktvärdena hålls, genom att trafik till och från den nya bebyggelsen tillkommer, det gäller även för boende på landsbygden. På samma sätt utgör påverkan från luftföroreningar oftast inte något problem utanför större tätorter.

Natur- och kulturmiljö

Konsekvenser av planförslaget

Naturmiljön inom kommunen kan främst komma att påverkas direkt genom att mark tas i anspråk för etableringar av olika slag, exempelvis bostäder eller verksamheter. Där finns risk att den biologiska mångfalden och möjligheter till rekreation minskar. En förtätning av redan bebyggda områden kan få som konsekvens att grön- och naturområden i anslutning till befintliga bebyggelseområden och öppna ytor mellan bostadshusen kan komma att påverkas. Detta kan i sin tur ha negativa konsekvenser för tillgängligheten till naturen. Sammanhängande grönområden är viktiga som spridningsvägar för djur och växter. Naturmiljön kan även komma att påverkas indirekt genom en förändrad markanvändning i nära anslutning av den utpekade naturmiljön. I de fall det är naturmark som berörs ska en naturvärdesinventering göras i samband med detaljplanearbetet för att ta reda på mer om den naturmiljö som berörs. Utifrån resultaten kan olika åtgärder föreslås för att påverka miljön så lite som möjligt.

Vad gäller kulturmiljön så återfinns stora delar av kommunens mellersta delar inom riksintresse för kulturmiljövård enligt MB, kap 3§6. I Färgelandas Kulturmiljöprogram från 2006 har 15 områden runt om i kommunen pekats ut som kulturhistoriskt värdefulla. Programmet redovisar även ett stort antal enskilda fastigheter som har ett kulturhistoriskt värde. Det finns även ett stort antal redan kända fornlämningar runt om i kommunen. Färgelanda är som helhet mycket rikt på kulturmiljövärden. All känd information gällande kulturmiljö redovisas på karta "Kulturmiljö" i del 2 i planbeskrivningen. Utöver det som redan är känt är det högst troligt att det finns ett stort antal okända fornlämningar i kommunen. Dessa kan komma att beröras på ett eller annat sätt vid markanspråk eller förändrad markanvändning enligt de förslag som ÖP:n redovisar. Hänsyn ska tas till kulturmiljövärdena i kommunen vid kommande planläggningar, förhandsbesked och bygglov så att dessa miljöer kan bevaras så långt som möjligt. Fornlämningar är skyddade enligt bestämmelserna i Kulturmiljölagen.

Påverkan på natur- och kulturmiljön är komplex och beror bland annat på utvecklingen inom industri, jordbruk och bostadsbyggande. Vid en utbyggnad enligt planförslaget ska hänsyn tas till kända och okända natur- och kulturmiljövärden i kommunen så att dessa miljöer kan bevaras så långt som möjligt.

Ett vikande service- och befolkningsunderlag på landsbygden kan komma att medföra negativa konsekvenser för de natur- och kulturmiljövärden som är knutna till odlingslandskapet och andra bebyggelsemiljöer där en fortsatt skötsel är avgörande för att kunna bibehålla värdena.

Mark- och vattenmiljö

Konsekvenser av planförslaget

Utsläpp till mark och vatten i Färgelanda kommun sker dels från industriverksamheter, dels från jordbruksmark, enskilda avlopp och avloppsreningsverk.

Gällande verksamheter med miljöpåverkan vill kommunen i samband med planarbete eller lokaliseringsprövningar göra en bedömning av omgivningspåverkan. Även vid arbeten på fastigheter med misstänkt förorening ska bedömning göras angående provtagnings- och saneringsbehov. Båda dessa ambitioner bedöms minska risken för negativa effekter på omgivningen vilket är positivt för mark och vatten.

Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå normen god status till år 2015 och att statusen inte får försämrats (icke försämringskravet). För att icke-försämringskravet ska kunna hållas måste etableringar i vattennära lägen klara högt ställda krav på avlopps-, dricksvatten- och dagvattenhantering. Bostadsbyggande i anslutning till befintliga tätorter är positivt vad gäller utsläpp till vatten. De nya bostäderna kan då anslutas till befintligt kommunalt VA-nät. Ett boende på landsbygden saknar ofta den möjligheten med kommunalt VA vilket ger upphov till negativa konsekvenser för vattenmiljön. Kommunen har påbörjat arbetet med en VA-plan genom att en VA-översikt färdigställdes under början av 2013 vilket är det första steget i framtagandet av en VA-plan. Det är positivt för vattenmiljön i kommunen att detta arbete är påbörjat.

Ellenösjön samt Lillån är två vattenförekomster i kommunen med otillfredsställande ekologisk status på grund av övergödning. Det finns även flera vattenförekomster med måttlig ekologisk status. Kring Ellenösjön föreslår planen en del etableringar, exempelvis en camping. Det är av stor vikt att VA-frågan löses innan någon mer etablering kring sjön kommer till stånd. Det gäller även för de övriga vattenförekomsterna som inte uppnår god ekologisk status. För att uppnå god ekologisk status behövs även åtgärder inom jord- och skogsbruket samt genom att skapa vandringsvägar för fisk vid vattenkraftverk och andra dämmen.

Att främja jordbruket ger ett öppnare landskap och bidrar till ökad biologisk mångfald, vilket är en del i att uppfylla miljömålet: Ett rikt odlingslandskap. Enligt översiktsplanen anser kommunen att det är viktigt att främja lokalt producerade varor.

Vid etableringar utanför tätorterna kan skogs-, jordbruksmark eller andra naturresurser behöva tas i anspråk för att förverkliga planen. Mark som tas i anspråk kan även komma att påverka jaktvårdområden och jakträtter. I förhållande till kommunens markresurser i övrigt och med tanke på att utbyggnadsförslagen på landsbygden är förhållandevis småskaliga bedöms konsekvenserna som små för marktillgången och hushållningen med naturresurser inom kommunen.

Klimat och luft

Utsläppen av växthusgaser är ett av de mest allvarliga hoten för utvecklingen lokalt, regionalt och globalt. Problematiken kring klimatfrågan är världsomfattande. Det är nödvändigt att utsläppen av växthusgaser minskar snabbt och kraftigt genom insatser på lokal och regional nivå. För detta krävs att vi använder energin effektivare, minskar dess användning och byter ut det fossila bränslet. En stor del av påverkan på klimatet kommer från transportererna.

Konsekvenser av planförslaget

Planförslagets strävan att möjliggöra arbetstillfällen, bostäder och service med en viss spridning inom hela kommunen innebär att transportererna på vägarna kommer att öka under den kommande planperioden. I gällande planer finns

lediga tomter för bostadsbebyggelse i kommunens alla tätorter. Om dessa bebyggs ökar möjligheten att servicefunktioner kan finnas kvar i hela kommunen, vilket bland annat är positivt ur klimatsynpunkt. Utbyggnaden av bredband på landsbygden kan innebära att möjligheten att arbeta hemifrån ökar vilket i sin tur genererar färre resor.

I Färgelanda har kommunen infört ”Närtrafik” som innebär att kommuninvånarna som bor utanför kollektivtrafikstråken erbjuds taxi till närmaste hållplats där man sedan kan fortsätta sin resa med buss eller tåg. Kostnaden för detta är enligt gällande kollektivtrafiktaxa. Om detta används som ett alternativ till resa i egen bil för hela eller delar av resan leder det till positiva konsekvenser för klimatet.

Planförslaget syftar till att underlätta resandet med allmänna kommunikationer och pekar ut prioriterade sträckor att anlägga gång- och cykelstråk utmed. Detta är positivt från klimatsynpunkt.

Lokalt ger trafikutsläppen upphov till hälsoeffekter orsakade av till exempel utsläpp av partiklar, men utsläppen leder även till nedsmutsning och korrosion (rost). Regionalt ger trafikutsläppen upphov till skador på naturen genom utsläpp av kväveoxider, svaveldioxider och kolväten, samt hälsoeffekter på grund av exempelvis partiklar. Mätningar och beräkningar av luftföroreningar sker i regi av luftvårdsförbundet Luft i Väst. I Färgelanda har tillfällena med höga partikelhalter i luften förekommit, troligtvis på grund av trafik samt vedeldning med olämplig teknik. De globala effekterna utgörs av en förstärkt växthuseffekt och påverkan på ozonskiktet. Utsläppen av till exempel koldioxid, metan, dikväveoxid påverkar växthuseffekten negativt. Den största globala effekten kommer från koldioxidutsläppen (CO₂). Den negativa trenden av ökade utsläpp motverkas något av en förbättrad avgasrening och nya alternativa bränslen för fordonsparken i stort. Transportmängderna ökar dock överlag i en större takt än vad den tekniska utvecklingen minskar utsläppen.

Uppfyllelse av nationella miljömål

Det svenska miljömålssystemet innehåller 1 generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och 24 etappmål. Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Generationsmålet är därför vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. I målet står också att arbetet med att lösa de svenska miljöproblemen inte ska ske på bekostnad av att vi exporterar miljö- och hälsoproblem till andra länder.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Det finns även preciseringar av miljökvalitetsmålen. Preciseringarna förtydligar målen och används i det löpande uppföljningsarbetet av målen. Etappmålen ska underlätta möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen och identifierar en önskad samhällsomställning. 24 etappmål har antagits av regeringen (februari 2014) för miljömålet Begränsad klimatpåverkan samt inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen och luftföroreningar. Ett viktigt syfte med miljömålen och etappmålen är att de ska vara vägledande för allas miljöarbete; såväl för regeringen som för myndigheter och övriga aktörer.

Hur översiktsplanen påverkar uppfyllelsen av de nationella miljömålen redovisas med följande läsanvisningar:

Blått: miljömålet påverkas både positivt och negativt

Grönt: miljömålet påverkas positivt

Rött: miljömålet påverkas negativt

Svart: miljömålet påverkas inte

Begränsad klimatpåverkan:

”Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.”

Kommunen har antagit en Klimatstrategi & energiplan (2008), och om intentionerna i den uppfylls kommer miljömålet att påverkas positivt. Energi- och klimatplanen syftar till att motverka och mildra klimatpåverkan.

Planens genomförande med bostäder utspritt i kommunen kommer att innebära ett ökat transportbehov vilket leder till ökade utsläpp av koldioxid. Genomförandet av översiktsplanen kan även komma att stärka närliggande servicefunktioner på landsbygden, som till exempel affärer, och kan då leda till ett minskat transportbehov.

För många kommer förmodligen bilen även fortsättningsvis att utgöra förstahandsvalet för transporter vilket kan ge en ökning av trafikarbetet och de emissioner som den orsakar. Kommunens satsning på ”Närtrafik” är bra för klimatet och kan ge upphov till förändrade transportmönster.

Kommunen har försökt att få marknadsaktörerna att öppna ett tankställe för biogas i Färgelanda, hittills dock utan framgång.

Planens satsning på utbyggnader av gång- och cykelvägar är positivt för klimatet och därigenom för miljömålet.

Frisk luft:

”Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.”

Arbetet med verkställandet av kommunens klimatplan bedöms bidra till måluppfyllelsen. Kommunens ställningstagande för upphörande av användandet av fossila bränslen inom kommunens geografiska område bedöms på sikt bidra till miljömålets uppfyllelse.

En viss ökning av trafikmängden förväntas till och från föreslagna bebyggelseområden men inte i sådan omfattning som föranleder hälsovådliga halter av luftföroreningar. Satsningen på gång- och cykelvägar är positivt för miljömålet. För att minska utsläppen av luftföroreningar från vedeldning är det önskvärt med fortsatt byte av teknik vid vedeldning.

Bara naturlig försurning:

”De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.”

Kommunens ställningstagande för upphörande av användandet av fossila bränslen inom kommunens geografiska område bedöms på sikt bidra till miljömålets uppfyllelse.

Försurande utsläpp härrör från transporter, energianläggningar, industri och jordbruk. Översiktsplanen föreslår en spridd bebyggelse och en levande landsbygd som för närvarande bidrar till bilberoendet och ökade transporter. En ökad trafikmängd genererar lokalt högre utsläpp av kväve- och svaveloxid som försurar sjöar och vattendrag. En stor del av allt försurande nedfall i Sverige har dock förts hit med vindarna från bland annat Centraleuropa och Storbritannien. Flera av kommunens vattenförekomster kalkas för att komma tillrätta med försurningsproblematiken.

Återföring av aska till skogsmark från biobränsleeldning är önskvärd, för att hindra näringsämnesförluster och markförsurning.

Giftfri miljö:

”Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.”

I kommunen finns pågående verksamheter som är miljöfarliga. Kommunen eller länsstyrelsen har tillsyn över dessa. Det finns även områden med markföroreningar i kommunen. Förslagen i översiktsplanen bedöms inte i någon nämnvärd mån påverka miljömålet.

En genomgång av MIFO-listan över eventuellt förorenade områden behöver göras tillsammans med Länsstyrelsen.

Skyddande ozonskikt:

”Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.”

Förslagen i översiktsplanen bedöms inte i någon nämnvärd mån påverka miljömålet.

Säker strålmiljö:

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.”

Kartläggning av radon finns redovisad i översiktsplanen vilket gör att dessa områden kan undvikas vid kommande etableringar, alternativt kan byggnaderna utföras radonsäkert. Markradoninventeringen kan dock behöva kompletteras då den är översiktligt gjord. Översiktsplanen påverkar inte i någon nämnvärd mån miljömålet.

Ingen övergödning:

”Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.”

Läckage av näringsämnen från jordbruksmark svarar för den största tillförseln av gödande ämnen till länets vatten. De kommunala reningsverken och bristfälliga enskilda avlopp svarar också för en viss påverkan.

Många av kommunens vattendrag och vissa av kommunens sjöar, exempelvis Ellenösjön, har problem med övergödning. En ökad trafikmängd med utsläpp av kväveoxider bidrar till övergödning av sjöar och vattendrag vilket motverkar miljömålet.

Arbetet med VA-planen är ett steg till att komma tillrätta med bland annat övergödningproblemen och är positivt för miljömålet.

Levande sjöar och vattendrag:

”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

De planerade etableringarna kring Ellenösjön samt andra områden inom LIS-planen påverkar miljömålet till viss del negativt.

Arbetet med VA-planen kan komma att påverka miljömålet positivt.

Grundvatten av god kvalitet:

”Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.”

Vattentäkterna inom kommunen bedöms inte påverkas av översiktsplanens förslag.

Myllrande våtmarker:

”Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.”

Översiktsplanen bedöms inte påverka miljömålet.

Levande skogar:

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

Skogsmark kan i mindre omfattning komma att påverkas genom markanspråk eller markintrång genom de förslag som översiktsplanen föreslår. Markanspråken kan även påverka skogens kulturmiljövärden och sociala värden.

Ett rikt odlingslandskap:

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”

Jordbruksmark kan i mindre omfattning komma att påverkas genom markanspråk eller markintrång genom de förslag som översiktsplanen föreslår.

Att främja jordbruket ger ett öppnare landskap och bidrar till ökad biologisk mångfald, vilket är en del i att uppfylla miljömålet. Enligt översiktsplanen anser kommunen att det är viktigt att främja lokalt producerade livsmedel och andra varor. Ett öppet odlingslandskap bidrar även till att stärka och bevara odlingslandskapets kulturmiljövärden.

God bebyggd miljö:

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Miljömålet förbättras positivt genom exempelvis utbyggnad av gång- och cykelvägar. Det stärker även delmålet om hållbart samhällsbyggande genom en god tillgänglighet för barn.

Kommunen vill kunna erbjuda boende i nya, mindre områden med särskild attraktivitet. Detta påverkar miljömålet positivt genom en ökad möjlighet till en god och hälsosam livsmiljö.

Översiktsplanen föreslår även rekommendationer angående radon, översvämningsområden, kulturmiljövård osv vilket ligger i linje med miljömålet.

Kommunens kulturmiljöprogram bidrar till måloppfyllelsen.

Inom den pågående VA-planeringen kommer förslag att tas fram för att öka återföringen av rena näringsämnen från toalettavlopp till åkermark.

Ett rikt växt- och djurliv:

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Ny mark kommer att tas i anspråk vilket kan få lokala konsekvenser för växt- och djurlivet. Naturvärden ska beaktas i samband med kommande exploateringar. I vissa fall medför förslagen ett tillgängliggörande av natur- och kulturmiljöer vilket bidrar till miljömålets skrivning om människans tillgång till dessa miljöer.

I övrigt hänvisas till det Naturvårdsprogram för Färgelanda kommun som tas fram parallellt med översiktsplanen.

Påverkan på riskintressen

Inom kommunen finns flera riksintressen enligt miljöbalken gällande naturvård, totalförsvaret, Natura 2000 samt vindkraft.

Samtliga riksintressen beskrivs i översiktsplanen och redovisas där på kartor. Rekommendationer ges för att värna om dessa områdens särskilda värden. Generellt gäller att områden med skydd enligt MB 3:6 skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Prövning skall ske med stöd av planutredning eller detaljplan, som visar att riksintresset inte påtagligt skadas och naturvärden och landskapsbild inte påverkas negativt. Områdenas kärnvärden får inte påverkas negativt.

Större delen av samhällsområdet och föreslagna utbyggnadsområden ligger inom område som är av riksintresse för kulturmiljövården, Valbodalen. Det omfattas som sådant av bestämmelser i miljöbalken, vilka innebär att området så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada på kulturmiljön.

Påverkan på miljökvalitetsnormer

Med en spridd bebyggelse kan det leda till en ökning av antalet transporter. Även om trafikmängden kommer att öka så är bedömningen att det totalt sett inte kommer att bli några stora mängder trafik på landsbygden. Färgelanda kommun bedöms ha goda förutsättningar för att uppfylla miljökvalitetsnormen avseende på luft.

Flera av kommunens vattenförekomster har problem med den ekologiska statusen främst på grund av övergödning och fysisk påverkan. Tillkommande etableringar i närheten av sjöar och vattendrag får inte bidra till att miljökvalitetsnormen för vatten inte kan klaras vid den tidpunkt som är kopplat till respektive vattenförekomst. För de sjöar och vattendrag som har problem med till exempel övergödning måste åtgärder vidtas för att förbättra den ekologiska statusen från måttlig till god. Därför är det av stor vikt att eventuella etableringar kring dessa vatten inte leder till en ökad påverkan på dessa vattenförekomster. Miljökvalitetsnormer ska belysas vid detaljplaneplanering.

Sociala och ekonomiska konsekvenser

Genom att ta hänsyn till och behandla sociala aspekter i fysisk planering kan en god livsmiljö främjas. En god livsmiljö bygger dels på en god fysisk miljö och en god boendemiljö, till exempel tillgång till natur- och grönområden, dels på andra sociala faktorer som hälsa, trygghet, social gemenskap, delaktighet, valfrihet, självbestämmande och allsidighet. Sociala aspekter kan behöva uppmärksammas vid exempelvis förändringar av befintlig bebyggelsestruktur, omlokalisering av den offentliga och kommersiella servicestrukturen, omlokalisering av arbetsplatser med mera.

I arbetet med att upprätta sociala konsekvensanalyser kan svårigheter uppstå eftersom sociala förhållanden utvecklas över tid och konsekvenserna kanske därför inte blir märkbara förrän efter en längre tidsperiod. Den sociala konsekvensanalysen är därför behäftad med stora osäkerheter. Sociala konsekvenser är främst kopplade till planens innehåll kring samhällenas utbyggnad men också till byggande och utveckling på landsbygden och till inriktning på bevarandefrågorna.

Ställningstagande kring omfattning av utbyggnadsområden för bostäder, geografiska fördelning samt variation i lägen ger stora möjligheter att tillgodose skilda bostadsbehov och önskemål från olika boendegrupper. Utbyggnadsmöjligheter i varje samhälle och möjligheter för enskilt byggande utanför samhällen ger förutsättningar för en social kontinuitet, närhet till anhöriga och utveckling av lokala nätverk i hela kommunen.

I Färgelanda och Högsäter får de föreslagna utbyggnadsområdena god tillgänglighet till boendeservice i form av bland annat barnomsorg, skolor, äldreomsorg och kommersiell service. I Ödeborg, Stigen och Järbo finns barnomsorg och skola, och i Edstena finns en lanthandel. Kring Ellenö finns idag inget serviceutbud, varken skolor, barnomsorg eller någon affär. Det kan försvåra vardagslivet och innebär mycket resor för de som väljer att bo där för att ta sig till skolor, vårdcentraler, affärer och så vidare.

Föreslagna utbyggnader av gång- och cykelvägar kan förbättra tillgängligheten till samhällsservice för de som inte har tillgång till bil. Kommunens satsning på "Närtrafik" kan även användas för de som inte bor i nära anslutning till kollektivtrafikstråken.

De möjligheter som planen rymmer för byggande utanför samhällena kan medverka till att en levande landsbygd bibehålls och utvecklas.

Utbyggnadsområden för verksamheter av olika slag föreslås runt om i kommunen och i lägen med bra transport- och exponeringslägen. Efterhand som dessa fylls med verksamheter utvecklas en större och bredare arbetsmarknad med möjligheter till arbete nära bostaden, vilket innebär en ökad trygghet och livskvalitet för många. I kommunen finns ett relativt väl utbyggt bredbandsnät som kan utnyttjas för de som har möjlighet att helt eller delvis arbeta hemifrån.

Planen värnar om kommunens värdefulla natur- och kulturmiljöer vilket ger förutsättningar för en utvecklad folkhälsa och välbefinnande i kommunens olika delar. Det bidrar också till en förstärkning av kommunens identitet och till kommuninvånarnas stolthet över sin hembygd.

En god samhällsekonomi är en av förutsättningarna för en hållbar samhällsutveckling. I översiktsplanesammanhang behövs därför ett brett synsätt på de ekonomiska aspekterna som då kan innefatta ett helhetsperspektiv på samhällets ekonomi, kommunal respektive privat ekonomi och även gröna räkenskaper (exempelvis miljöskuld, miljökapital och ekosystemtjänster).

Översiktsplanens breda omfattning med förslag och riktlinjer för samhällsutvecklingen innebär att planerna står i nära relation till samhällsökonomi. Utgångspunkter för en god samhällsekonomi är till exempel en hög sysselsättning, regional balans, rättvis och jämn fördelning av levnadsstandarden och ekonomisk tillväxt. Planens ekonomiska konsekvenser är framförallt kopplade till förslagen med utbyggnad av bostads- och verksamhetsområden samt förslagen gällande infrastrukturutbyggnader.

Planen innebär att den allra största delen av utbyggnadsområdena ligger i anslutning till befintlig bebyggelse på ett sådant sätt att kapacitet i befintlig infrastruktur kan utnyttjas utan att några större nyinvesteringar måste göras.

Planens inriktning mot att peka ut attraktiva områden för utbyggnad av bostäder utnyttjar kommunens förutsättningar på bästa sätt för att locka till ökad bosättning och verksamhetsutveckling vilket är den ekonomiska grunden för en långsiktigt god välfärd. En ökad befolkning mängd medför ökade skatteintäkter för kommunen, ett utökat näringsliv ger förutsättningar för minskad utpendling, minskade skatteavdrag för arbetsresor vilket genererar ökade skatteintäkter för kommunen.

Planens strävan att bevara natur- och kulturvärden medför att viktiga attraktionsvärden för inflyttning till kommunen samt utveckling av besöksnäringen kommer att tas tillvara och därmed långsiktigt bidra till en ökning av kommunens skatteintäkter.

Barnperspektiv

Enligt FN:s barnkonvention skall barns bästa sättas i främsta rummet. Enligt konventionens fyra grundprinciper som ska väga tungt och vara vägledande i tolkningen av konventionens krävs att:

- Alla barn och ungdomar ska behandlas lika, ingen ska diskrimineras oavsett kön, ras, handikapp, ålder mm (artikel 2).
- Barns bästa ska beaktas i alla åtgärder som rör dem (artikel 3).
- Barns rätt till liv och utveckling till det yttersta av sin förmåga ska säkerställas (artikel 6).
- Barn ska få komma till tals i alla frågor som rör dem, att ge barn och ungdomar möjligheter att påverka (artikel 12).

Jämställdhetsperspektiv

Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det övergripande målet indelas i fyra delmål:

- En jämn fördelning av makt och inflytande.
- Ekonomisk jämställdhet.
- En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Målen antogs av riksdagen i maj 2006 och ska genomsyra beslut inom alla politikområden. I översiktsplanarbetet bedöms framförallt det första delmålet vara tillämpligt.

Bedömning barn- och jämställdhetsperspektivet

En metod att pröva vad som är bäst för barnen i planeringsarbete är att genomföra en barnkonsekvensanalys (BKA). En sådan analys har inte utförts som en del av arbetet med miljöbedömningen. Tillgång till grönområden, utbud av lekplatser och ytor för spontanidrott är viktiga aspekter som bör beaktas i samhällsplaneringen. Tillgänglighet mellan bostad, skola och fritidsaktiviteter och att dessa miljöer är trygga och säkra är även viktiga aspekter.

Förslagen i ÖP:n som kan vara positiva ur ett barnperspektiv är exempelvis utbyggnaden av gång- och cykelvägar. Barnperspektivet bör tas med i kommande detaljplanarbeten.

Vad gäller jämställdhet föreslår översiktsplanen till exempel en utbyggnad av gång- och cykelvägar inom kommunen. Det bedöms vara positivt ut jämställdhetssynpunkt då det erbjuder ett tryggt alternativ till bilen för kortare sträckor.

Färgelanda kommun

Kommunomfattande översiktsplan ÖP 2013

Utställningsutlåtande mars 2014

Förslag till ny översiktsplan, ÖP 2013, för Färgelanda kommun har varit utställt för granskning enligt PBL 3:12-18 under tiden 6 december 2013 – 16 februari 2014.

Kungörelse om utställning och granskning av översiktplanen var införd i Bohusläningen och Dalslänningen.

Handlingarna har varit tillgängliga på kommunhuset i Färgelanda, Medborgarkontoret i Centrumhuset i Färgelanda, plan- och byggkontoret i Färgelanda samt på kommunens hemsida www.fargelanda.se.

Utställningshandlingarna har även översänts till kommunala nämnder och partigrupper, Dalslands Miljönämnd, länsmyndigheter, berörda statliga verk, el- och teledistributör, angränsande kommuner m fl enligt särskild sändlista.

Efter utställnings- och granskningstiden ska kommunen enligt PBL 3:17 sammanställa de synpunkter som inkommit och redovisa de förändringar som synpunkterna gett anledning till. Nedan sammanfattas och kommenteras inkomna yttranden. Yttrandena i sin helhet finns tillgängliga på kommunens plansektion.

Vid utställningstidens slut hade följande yttranden inkommit:

1. Försvarsmakten
2. Trafikverket
3. Bengtsfors kommun
4. Dals-Eds kommun
5. Vattenfall
6. Berit Edquist m fl boende i Lerdal (10 familjer)
7. Berit Torell m fl boende i Torgersbyn mm (6 familjer)
8. Göran och Kerstin Book, Ödeborg
9. Håkan Gusteus, Ödeborg
10. Jan Öhman, Rådanefors
11. Melleruds kommun
12. Dalslands Miljönämnd

Efter utställningstiden har följande yttranden inkommit:

13. Vänersborgs kommun
14. Västvatten
15. SGU, via Länsstyrelsen
16. Svenska Kraftnät, via Länsstyrelsen
17. Länsstyrelsen
18. Uddevalla kommun
19. SGI

1. Försvarsmakten

Stoppområde för höga objekt, Såtenäs flygflottilj, bör redovisas på kartan sid 15. Det generella riksintresset för försvaret bör beskrivas i text.

Kommentar: Beaktas.

2. Trafikverket

Inget att erinra.

3. Bengtsfors kommun

Inget att erinra.

4. Dals-Eds kommun

Inget att erinra.

5. Vattenfall

Inget att erinra.

6. Berit Edquist m fl

Vindkraftverk är inte miljövänliga pga ämnen i vingarna och betong i fundamenten. Hur säkrar kommunen att miljöfarliga ämnen inte läcker ut naturen?

Kommentar: Det förutsätts att vindkraftverken byggs, underhålls och destrueras enligt gällande regler och föreskrifter. Frågan hanteras i samband med framtida tillståndsprövning.

Varför skall ÖP bara skydda de allmänna vattentäkterna?

Kommentar: Allt grundvatten är skyddat enligt bestämmelserna i Vattenlagen.

Hur kan kommunen säkerställa att våtmarkerna skyddas vid anläggande av vindkraftspark?

Kommentar: Frågan beaktas i samband med framtida tillståndsprövning genom kommunen och Länsstyrelsen.

Hur kan man anse att en utbyggnad av vindkraften enligt vindbruksplan och ÖP 13 endast påverkar skogsmark i mindre omfattning?

Kommentar: Redovisade områden för vindbruk i ÖP13 är helt enligt den av kommunen år 2011 antagna vindbruksplanen som är gemensam för Dalslandskommunerna. Planen anger grovt avgränsade områden, inom vilka anläggande av vindbruk bedöms möjligt. Vid framtida tillståndsprövning beaktas påverkan på andra intressen som skogsbruk och naturvård. Sett till hela kommunens skogsbestånd bedöms inverkan bli av mindre omfattning.

Kräver att område F1 och F2 vid Lerdals dalgång utgår pga risk för bullerstörningar mm.

Kommentar: Områdena finns med i den av kommunen antagna vindbruksplanen och kvarstår tills vidare. Risk för bullerstörningar skall bedömas i samband med tillståndsprövning.

Citat rörande elproduktion mm. Risk för minskade fastighetsvärden.

Kommentar: Satsning på förnybar energi som vindkraft i Sverige grundas på den av riksdagen antagna klimat- och energipolitiken. Omöjligt att utan närmare vetenskap om lokalisering sia om vindbrukens påverkan på fastighetsvärden.

Lagen om allemansrätt kan inte förbjuda vägbommar på enskild väg.

Kommentar: Oklart vad som avses. Ingen fråga för ÖP. Allemansrätten är ingen lag.

7. Berit Torell m fl

Det område vid Bräckemossen som utpekats för vindbruk skall klassas som tyst område och utgå ur ÖP. Endast i de områden som Energimyndigheten pekade ut 2008 skall etablering vara möjlig. Naturvårdsverkets riktlinjer för ljud från vindkraftverk skall följas.

Kommentar: Området finns med i den vindbruksplan som antogs av kommunen 2011. ÖP 13 innehåller ingen klassificering av tysta områden; däremot finns rekommendationer för s k "övriga områden" i form av stora, opåverkade områden (s53). Naturvårdsverkets riktvärden för ljud skall tillämpas vid kommande prövning av vindkraftverk. Se även kommentarer ovan.

8. Göran och Kerstin Book

ÖP13 och vindbruksplanen baseras inte på fakta. Forskning hävdar att vindkraft är meningslös och olämplig ur miljösynpunkt. Resurserna borde satsas på andra områden. Vilket forskningsbaserat underlag finns? Frågor om giftutsläpp, destruktion etc behöver belysas. Planerad utbyggnad av vindkraft rimmer illa med miljömålen om levande sjöar och fungerande våtmarker.

Kommentar: Redovisningen av områden lämpliga för vindkraft följer helt den av kommunen 2011 antagna vindbruksplanen, som är gemensam för Dalslandskommunerna. Färgelanda kommun har inte för avsikt att i detta skede revidera vindbruksplanen. Detta är något som berörda kommuner gemensamt måste ta ställning till. Till grund för vindbruksplanen ligger bl a den av riksdagen beslutade klimat- och energipolitiken och den forskning som vid planens upprättande var känd. Områdena är grovt avgränsade och ev påverkan på sjöar, vattendrag eller våtmarker beaktas vid kommande tillståndsprövningar. Se även kommentar ovan till 6.

9. Håkan Gusteus

Motorbanan vid Rosendalen har inte markerats i ÖP.

Kommentar: Redovisningen kompletteras.

10. Jan Öhman

Ifrågasätter kommunens kommentarer i samrådsredogörelsen betr av Öhman föreslaget utbyggnadsområde i Rådanefors.

Kommentar: Området bedömdes efter besök på plats vara svårt och dyrt att exploatera pga brant terräng och stora ingrepp i naturen, problem med trafikangöring och närhet till vattentäkt. Synpunkterna kvarstår. En exploatering av den branta sluttningen berör områden med särskilda naturvärden och påverkar landskapsbilden negativt med sitt höga läge. Enligt kommunens bedömning är område 1 enligt LIS-planen och ÖP lämpligast för en framtida utbyggnad av Rådanefors.

11. Melleruds kommun

Inget att erinra.

12. Dalslands Miljönämnd

"Genomförande" saknas i innehållsförteckningen.

Kommentar: Beaktas.

Åtgärdsprogrammet bör kompletteras med grönstrukturplan.

Kommentar: Beaktas.

Redovisade vatten i tabellen sid 19 enbart ett urval.

Kommentar: Synpunkten noteras. Kartmaterialet visar alla ytvattenförekomster.

Vissa detaljuppgifter av teknisk försörjning behöver korrigeras.

Kommentar: Oklart vilka uppgifter som avses.

Kommunen bör uppdatera markradonkartan.

Kommentar: Kommunens kartunderlag visar en översikt i grova drag. För kunskap om förhållandena på en specifik plats behövs närmare undersökningar, som utförs vid t.ex. detaljplanering eller nybygge/brunnsborrning.

Kommunen bör tillsammans med länsstyrelsen gå igenom potentiellt förorenade områden för att utröna åtgärdsbehov.

Kommentar: Tas upp i samband med aktuella ärenden.

Verksamheter med miljöpåverkan bevakas i den fysiska planeringen.

Kommentar: Kommer att bevakas.

Jordbruk och skogsbruk ska på olika sätt ta vattenhänsyn.

Kommentar: Knappast en fråga för ÖP.

Behov av gemensam vattenplanering i Örekilsälvens/Valboåns resp Dalbergsåns avrinningsområden bör nämnas.

Kommentar: Beaktas.

Havs- och vattenmyndigheten är numera ansvarig för allmänna råd för enskilda avlopp. Dalslands miljökontor ställer upp riktlinjer.

Kommentar: Beaktas.

Formulering av rekommendationer betr naturvård bör ändras.

Kommentar: Beaktas.

Utbyggnadsområde 5 i Högsäter bör detaljstudera m a p närheten till vattentäkter.

Kommentar: Beaktas vid ev kommande detaljplanering.

Karta över samlad bebyggelse i VA-översikten bör ingå i ÖP.

Kommentar: Det relevanta begreppet är numera "sammanhållen bebyggelse", ett betydligt vidare begrepp. Kommunen har ingen redovisning av sammanhållen bebyggelse. Se ÖP sid 89.

13. Vänersborgs kommun

Inget att erinra. Ser fram mot fortsatt dialog i ärenden längs den gemensamma kommungränsen.

14. Västvatten

Redovisade utvecklingsområden kräver vidare undersökningar avseende va-försörjning.

Kommunala verksamhetsområden enligt Vattentjänstlagen kan bli aktuella.

Kommentar: Va-försörjningen utreds alltid i samband med fortsatt planering av utvecklingsområden.

Försörjningen med dricksvatten felaktigt redovisad i samrådsredogörelsen.

Kommentar: Framställningen i ÖP13 är korrekt.

Reningsverkens kapacitet inte korrekt beskriven. Ödeborg har t ex problem med inläckande dagvatten och fett. Beskrivningen av framtida behov för detaljerad och bör delvis utgå. Förutsättningarna för lokalt omhändertagande av dagvatten varierar
Kommentar: Beskrivningen korrigeras. Hänvisning till kommande Va-plan.

15. SGU

Säkerhetsrisk att redovisa läge för vattentäkt. Däremot bör grundvattenförekomsterna redovisas på kartor. Rubrik MKN bör även omfatta grundvatten.
Kommentar: Vattentäkters läge finns i offentliga handlingar. Grundvattenförekomsterna redovisas. Rubriken justeras.

Uttaget av naturgrus bör minskas. Uppgifter om täktillstånd stämmer inte.
Kommentar: Täktillstånd beviljas av Länsstyrelsen. Uppgifterna korrigeras.

Bedömning av geologiska naturvärden inte beaktade.
Kommentar: Redovisningen ses över.

Kartan sid 33 bör kompletteras med att klasserna avser naturvärde.
Kommentar: Beaktas.

16. Svenska Kraftnät

Vill ta del av kommunala planer som berör befintliga kraftledningar. Skyddsavstånd till 400 kV-ledning bör vara 130 m.
Kommentar: Beaktas.

17. Länsstyrelsen

Av Energimyndigheten redovisade riksintressen för vindbruk bör redovisas tillsammans med kommunens ställningstagande.
Kommentar: Energimyndighetens beslut om riksintressen för vindbruk togs efter det att utställningshandlingarna färdigställts. Kommunens ställningstagande till förslagen återges i ÖP sid 27 och kvarstår. Framställningen ses över.

Lämnade synpunkter avseende LIS-planen från 2011-06-30 vidhålls.
Kommentar: Synpunkterna bemötta i utlåtande 2011-08-15. LIS-planen antogs 2011-10-19 och vann laga kraft 2011-11-19. I föreliggande ÖP 2013 har ett område tillkommit, område 3 i Ellenö. I övrigt är samtliga redovisade LIS-områden identiska med den gällande LIS-planen.

Utbyggnadsområde 4 i Högsäter bedöms olämpligt ur naturvårdsperspektiv.
Kommentar: Området utgörs idag av en parkeringsplats och saknar naturvärden.

För Ödeborg behövs en fågelinventering i samband med detaljplan.
Kommentar: Avser sannolikt område 2, där ÖP anger att närheten till angränsande våtmark och dess fågelliv skall beaktas.

Miljöklassningen av vissa sjöar och vattendrag har ändrats.
Kommentar: Beaktas.

Vid planläggning av mark där markavvattning krävs ska tillstånd till avvattning lämnas innan planerna antas.

Kommentar: Beaktas.

Tillräckliga avstånd mellan planerade vindkraftverk och vattendrag som kalkas skall beaktas så att flygkalkning inte påverkas negativt.

Kommentar: Beaktas.

Generella rekommendationer för sjöar och vattenområden kan införas.

Kommentar: Finns i ÖP sid 49. Kompletteras.

Ett stycke om anpassning till ett förändrat klimat bör komplettera texten.

Kommentar: Beaktas.

Rekommendationerna betr ras och skred etc på sid 52 motsägande. Felaktiga vägnummer i rutan på sid 48.

Kommentar: Korrigeras.

Önskvärt med hänvisning till Länsstyrelsens riskpolicy av farligt gods.

Kommentar: Beaktas.

Synpunkter från SGU och Svenska Kraftnät kommenterade ovan.

18.Uddevalle kommun

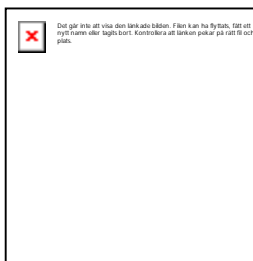
Inget att erinra.

19.SGI

Önskar en beskrivning av erosionsrisker samt att ett klimatförändringsperspektiv bör tillämpas vid beskrivningen

Kommentar: Beaktas.

Upprättad 2014-03-03

Samhällsbyggnadsenheten
Kerstin Andersson
Planarkitekt
010-22 45 592

kerstin.v.andersson@lansstyrelsen.se

GRANSKNINGSYTTRANDE
2014-02-20

Diarienummer
401- 40356- 2013

Sida
1(7)

Bilaga 2

Plan- och byggkontoret
Färgelanda kommun
458 00 FÄRGELANDA

Översiktsplan för Färgelanda kommun, Västra Götalands län ÖP 13

Utställningshandlingar daterad november 2013

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap 16 § plan- och bygglagen (PBL). Yttrandet är en del av översiktsplanen och skall därför fogas till planen då den antagits.

Sammanfattning

Allmänt vill Länsstyrelsen framhålla att den övergripande strukturen för den framtida mark- och vattenanvändningen, med utveckling kring de viktigaste kommunikationsstråken och de befintliga tätorterna, är en god planeringsstrategi.

Länsstyrelsen bedömer att de utpekade riksintressena för naturvård, kulturmiljövård, stora opåverkade områden, Natura 2000 och totalförsvaret kan tillgodoses. Riksintresse för vindbruk behöver finnas med i texten. Översynen av riksintressena vindbruk och riksintresse friluftsliv har pågått och pågår. Intressekonflikter kan i framtiden uppstå mellan riksintresse för naturvård, riksintresse för friluftsliv och riksintresse för vindbruk. Färgelanda kommun håller i översiktsplanen ÖP13 fast vid de områden som redovisas i 2011-års antagna Vindbruksplan "Vindbruk Dalsland". Den 16 december 2013 beslutade Energimyndigheten om nya riksintressen för vindbruk. Det är därför viktigt att kommunen även redovisar de nya anspråken för vindbruk och vad de innebär i förhållande till andra riksintressen samt vilket ställningstagande kommunen tar i denna ÖP.

När det gäller några av de föreslagna exploateringarna inom strandskydd har Länsstyrelsen fortsatt vissa invändningar, vilka redovisas under rubriken strandskydd.

Gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap miljöbalken har iakttagits och Länsstyrelsen bedömer att de inte kommer att överträdas till följd av planen. Här är arbetet med samverkan i vattenråd, säkerställande av vattenskyddsområden, krav på VA och kalkning av sjöar viktiga insatser.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner kan samordnas på ett lämpligt sätt.

Länsstyrelsen delar SGI:s uppfattning att risk för erosion hänger samman med risk för översvämning och påverkar risken för ras- och skred samt att erosion bör beaktas och att ett klimatförändringsperspektiv bör tillämpas. En bedömning av ras, skred och erosion behöver göras i samband med detaljplanering. Till grund för prövning av markens lämplighet är investeringars livslängd och därför behöver förväntade effekter av ett förändrat klimat över tid beaktas. Översvämningsförebyggande åtgärder i förebyggande syfte, t ex vallar, kan medföra geotekniska konsekvenser vilket också måste beaktas.

Riksintressen

Länsstyrelsen bedömer att beskrivna riksintressen för Natura 2000, naturvård, kulturmiljövård, stora opåverkade områden, och totalförsvaret kan tillgodose. Länsstyrelsen vill samtidigt poängtera att riksintresseanspråkets praktiska betydelse får sin verkan först i samband med rättsverkande beslut, såsom t.ex. en detaljplan eller en tillståndsprövning enligt någon av de lagar som är anknutna till 3 kap. MB. Det innebär att slutligt ställningstagande mellan olika anspråk och intressen görs i samband med att frågan aktualiseras i ett konkret ärende.

Däremot är riksintresset för vindbruk inte med i beskrivningen av vilka riksintressen som kommunen berörs av på sidorna 14-16, vilket det borde vara. Energimyndigheten beslutade 16 december 2013 om nya uppdaterade anspråk av riksintresse för vindbruk, det nya underlaget bör arbetas in i ÖP13. Redovisa ett ställningstagande med beskrivning av motstående riksintressen för naturvård mm. Det pågår en översyn av riksintresse för friluftsliv som kan komma i konflikt med riksintresse för vindbruk.

Försvarmaktens intressen är utöver Sågebackens skjutfält även stoppområde för höga objekt för Såtenäs flottflygplats samt det generella riksintresset för totalförsvarets militära del, redovisa enligt FM:s yttrande.

SGU noterar att bedömning av geologiska naturvärden inte beaktats i alla områden som bedömts riksintressanta ur naturvärdessynpunkt. Geologiska förhållandena är ofta avgörande för flora och fauna.

Strandskydd LIS-områden

LIS-områden allmänt

Färgelanda kommun har pekat ut 9 områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden). Sammanfattning av granskningsyttrandet, daterat 2011-06-30, under områdesvisa kommentarer. Lämnade synpunkter i granskningsyttrandet för Tematiskt tillägg till översiktsplan - LIS vidhålls.

Fria passagens omfattning

När det gäller den lagstadgade fria passagen mellan bebyggelsen och stranden är det viktigt att den är tillräckligt bred för att verkligen uppfattas som en allmänt tillgänglig passage för besökare. Länsstyrelsen anser att en passage på 30 meter endast i undantagsfall torde kunna vara tillräcklig. I samband med detaljplanering/dispensprövning behöver passager som är ner mot 30 meter motiveras tydligt i de specifika fallen.

Prövningen av bryggor

Översiktsplanen ger inte underlag för ställningstagande inför prövning av vattenverksamhet enligt 7 (strandskydd/naturreservat) och/eller 11 kap miljöbalken.

Komplettering med enstaka nya bostadshus

Reglerna om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom LIS-områden finns i 7 kap 18 d § miljöbalken. Paragrafens andra stycke innebär att man, om prövningen gäller dispens för enstaka en- eller tvåbostadshus, inte får beakta att byggnaden bidrar till utveckling av landsbygden utan att man i stället får beakta att huset avses uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus.

Avsikten med andra stycket är enligt förarbetena att inom LIS-områden möjliggöra tillkomsten av enstaka bostadshus i anslutning till befintliga där det på sikt skapas förutsättningar för samlad bebyggelse (prop. 2008/09:119, sid. 71).

I de LIS-områden som enligt riktlinjerna i översiktsplanen är tänkta för komplettering med enstaka byggnader kan dispens för sådana med stöd av LIS-reglerna alltså endast ges i anslutning till befintliga bostadshus.

Områdesvisa kommentarer

Håmule vildmarkscamping

Kan vara ett lämpligt LIS-område förutsatt att det anpassas till lövskogen och befintlig strandäng samt att VA-frågorna löses. Detaljplan bör upprättas. Anläggande av badstrand kan vara olämplig p g a vattengrumling. Kontakt måste tas med styrelsen för markavvattningsföretaget. LIS-området berör ytvatten som inte uppnår god ekologisk ytvattenstatus.

Ellenö

Länsstyrelsen anser att Ellenö nr 2 berörs av riksintresse för kulturmiljövård, utbyggnad riskerar att påtagligt skada fornlämningar och rörligt friluftsliv. Med hänsyn till fågelskyddsområde är det olämpligt att anlägga bryggor i närheten av skyddsområdet.

LIS-området berör ytvatten som inte uppnår ekologisk ytvattenstatus på grund av övergödningssproblem, vilket även gäller för Ellenö nr 4 som tidigare var ett LIS-område som kallades Östersjön. Planförslagets Ellenö nr 3 är inte LIS-område men är delvis inom strandskydd och har fornlämning, arkeologiska utredningar kan komma att krävas. Ellenö nr 6 har stora rekreativvärden. Länsstyrelsen anser att Ellenö nr 2, 3, 4 och 6 är olämpliga som LIS-områden.

Östersjön

Området är nu beskrivet tillsammans med Ellenö nr 4. Området har betydande värden för friluftslivet. Området anses olämpligt som LIS-område.

Stigen, Björkudden

Området är nära Stigens tätort och anses ha förutsättningar för att bidra till utvecklingen av landsbygden, ett LIS-område förutsatt att den tätortsnära skogens värden tas tillvara. Hänsyn ska tas till infiltration i marken för skydd av grundvattnet. Omfattande schaktningar bör undvikas.

Ragneruds camping

Ragneruds camping nr 5 ingår i riksintresse för naturvård bevuxen med ädellövskog, Länsstyrelsen anser att utveckling av camping är lämplig och att markanvändning för bostäder är olämplig. Korttidscamping, tält och uppställningsplatser för husvagnar (inga villavagnar) kan möjligen tillåtas inom det strandskyddade området, förutsatt att inga negativa effekter på ädellövskogen och dess arter. En detaljplan med inventering av ädellövskogen krävs före exploatering. Sjöns vattenkvalitet är viktig att upprätthålla och hänsyn ska tas till infiltration i marken för skydd av grundvattnet. LIS-området planeras delvis på större grusavlagringar där omfattande schaktningar bör undvikas.

Runserud-Fälleviken

Hagmarken har värde som betesmark, skada uppkommer på strandskyddet, området är olämpligt som LIS-område.

Stuveryr

Området är olämpligt som LIS då det har naturvärden i form av strandängar och ett rikt fågelliv.

Rådanefors

Förutsatt att fri passage till stranden kan säkerställas, att negativ påverkan på ädellövskogen undviks och att VA-frågan kan lösas så kan detta område vara lämpligt som LIS-område.

Svarvane

Området anses olämpligt då det finns Hasselsnok och värdefull lövskog i området.

Strandskydd utom LIS

Tillgodoseende av behovet att utveckla tätorter kan vara ett sådant angeläget allmänt intresse som kan utgöra skäl att upphäva strandskydd. En avvägning måste dock göras mellan å ena sidan behovet av utbyggnadsområden inom strandskydd och å andra sidan hur stort intrånget i strandskyddet blir. De flesta områdena nära tätorter kan anses svara mot de särskilda skälen.

Övriga planförslag

Högsäter område nr 4 bedöms olämpligt ur ett naturvårdsperspektiv. För Ödeborg behöver en fågelinventering utföras i samband med detaljplan. Sammantaget krävs detaljplaner för att utreda förutsättningarna.

Miljö kvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer att ett genomförande av planen i sig inte kommer att medföra att gällande miljö kvalitetsnormer överträds. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att åtgärder som syftar till att förebygga att MKN för vatten överträds, också följs och genomförs.

På sidan 19 redovisas status på kommunens vattenförekomster, klassningen har ändrats: Lillån, Rådaneshjön / Bodaneshjön och Kuserudshjön har klassats till måttlig ekologisk status. Fällälven har klassats till god ekologisk status. Delar av Valboån har fått en tidsfrist till 2021 för att uppnå god ekologisk status även pga flödesregleringar och kontinuitet, utöver övergödning som anges i ÖP:n.

Planering av mark där markförhållandena är sådana att avvattning krävs bör markavvattning ske innan planläggning, dvs dispens och tillstånd till markavvattning ska lämnas innan eventuella detaljplaner som förutsätter markavvattning antas.

I flera av de områden som kommunen pekar ut som lämpliga områden för vindbruk finns också sjöar och våtmarker som kalkas. Länsstyrelsen anser generellt att om vindkraftverk ska anläggas i anslutning till kalkningsobjekt så bör vindkraftverken anläggas så långt ifrån som möjligt. Vid kalkning rekommenderas flygning på minst 300 meters avstånd när kraftverket är avstängt och minst 1 km ifrån när kraftverket är igång. Avtal bör träffas mellan entreprenörer som utför kalkningen och elbolagen, där det anges att kraftverken kan stängas vid kalkningstillfällen.

Ingrepp och åtgärder som kan riskera att påverka fiskförande vattendrag behöver utföras så att fiskens möjligheter att vandra och leka i vattendragen inte skadas.

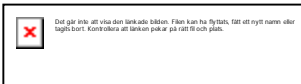
SGU uppmärksammar på att rubriken *Miljö kvalitetsnormer för sjöar och vattendrag* bör ändras eftersom även MKN för grundvatten behandlas. Grundvattenförekomsterna bör redovisas på samma sätt som ytvattenförekomsterna.

Generellt bör det undvikas att ta grunda områden i anspråk för bryggor, utred eventuell förekomst av förorenade sediment i botten, om det krävs muddring.

Länsstyrelsen anser att generella rekommendationer kan införas för sjöar och vattenområden. Rekommendationer bör se till att åtgärder inte vidtas som försämrar statusen för vattenförekomster i kommunen.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att planens föreslagna mark- och vattenanvändning som även berör andra kommuner kan samordnas på lämpligt sätt.

Hälsa och säkerhet

Länsstyrelsen delar SGI:s uppfattning att risk för erosion hänger samman med risk för översvämning och påverkar risken för ras- och skred samt att erosion bör beaktas och att ett klimatförändringsperspektiv bör tillämpas. En bedömning av ras, skred och erosion behöver göras i samband med detaljplanering. Översvämningsförebyggande åtgärder i förebyggande syfte kan medföra geotekniska konsekvenser vilket också måste beaktas.

Bebyggelsens lämplighet med hänsyn till boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckor, behöver prövas i detaljplanering.

SMHI har tagit fram en *Klimatanalys för Västra Götalands län (2011-84)*. En rubrik och stycke om klimatförändringar och anpassning till ett förändrat klimat är lämpligt att komplettera texten med.

En hänvisning till planeringsunderlaget Stigande Vatten med förslag på metod för hur översvämningsrisken kan hanteras i planprocessen kan göras. Föreslagen tätortsutbyggnad vid Ellenö-sjön riskerar att översvämmas.

I rutan på sidan 52 så är punkterna 2 och 3 motsägande. Punkten 2 kan omskrivas till att hantera enbart översvämning och att inför byggande i ett sådant område ska en riskanalys/kartering tas fram som beslutsunderlag.

I regler och rekommendationer för framtida användning av mark och vatten står det fel i rutan för infrastruktur sidan 48. E45 och länsväg 168 löper inte genom Färgelanda kommun. Väg 172 är den enda rekommenderade transportvägen för farligt gods i kommunen. En hänvisning kan göras till Länsstyrelsens riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods på sidan 28 under *Transporter med farligt gods*.

För att säkerställa att Svenska kraftnäts magnetfältspolicy uppfylls ska ny bebyggelse där människor vistas varaktigt placeras minst 130 meter från en 400 kV-ledning, vilket kan skrivas in i ÖP:n istället för 100 meter.

Övriga synpunkter

Kulturmiljö

Länsstyrelsen hänvisar till Kulturmiljölagen och betonar att lagens krav på att bevara och skydda kulturmiljöer delas av alla. Kommunen kan komma att behöva frångå intentioner i ÖP för att tillgodose fornlämningsmiljöer och krav på arkeologiska utredningar kan komma att ställas.

Materialförsörjning

SGU vill uppmärksamma kommunen på behovet av att minska uttaget av naturgrus och övergå till bergkross och alternativa material i enlighet med miljömålet *Grundvatten av god kvalitet*. Regional materialförsörjningsplan behöver uppdateras. Enligt SGU:s databaser finns det i kommunen 5 mindre naturgrustäkter med täkttillstånd samt tillstånd för en mindre krossbergtäkt. Under rubriken *Värdefulla ämnen och mineral* anges att det finns 11 grustäkter med täkttillstånd och ingen bergtäkt, vilket bör korrigeras.

Beredning, deltagande

Andra statliga sektorsmyndigheter har beretts tillfälle till ställningstaganden. Nu inkomna yttranden från myndigheter översänds till kommunen med detta granskningsyttrande för kännedom. Färgelanda kommun behöver beakta dessa yttranden.

Detta granskningsyttrande har beslutats av länsöverdirektör Agneta Kores, efter föredragning av planarkitekt Kerstin Andersson. I den slutliga handläggningen har även samhällsbyggnadsdirektör Christer Abrahamsson, naturvårdshandläggare Maria Ericsson, vattenvårdshandläggare Josefin Jansson, miljöskyddshandläggare Sten Wolme, handläggare skydd- och säkerhet Patrik Jansson och antikvarie Susanne Axelsson deltagit. Granskningsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap PBL i ett senare planeringsskede.

Agneta Kores
Agneta Kores

Kerstin Andersson
Kerstin Andersson

Yttranden för kännedom från:

FM/HKV daterat 2013-12-16, Svenska kraftnät daterat 2014-01-14, TRV daterat 2014-01-22, SGI daterat 2014-01-24, Energimyndigheten daterat 2014-01-27 och SGU daterat 2014-02-10.

Kopia till:

Boverket
FM/HKV
Lantmäterimyndigheten
Västarvet
TeliaSonera Sverige AB
Skogsstyrelsen, Västra Götaland
Transportstyrelsen
Statens Geotekniska Institut
Sveriges Geologiska Undersökning
Svenska Kraftnät
Trafikverket
Vattenfall Eldistribution AB
Västra Götalandsregionen

Kommunstyrelsen i:
Bengtsfors kommun
Dals-Eds kommun
Melleruds kommun
Munkedals kommun
Uddevalla kommun
Vänersborgs kommun

Enheten för skydd och säkerhet
Kulturmiljöenheten
Landsbygdsenheten
Miljöskydds-enheten
Naturvårdsenheten
Vattenvårdsenheten
Rättsenheten
Staben
Samhällsbyggnadsenheten

WSP Samhällsbyggnad
Box 117
651 04 Karlstad
Besök: Lagergrens gata 8
Tel: 010-722 50 00
Fax: 010-722 57 90
www.wspgroup.se

